COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS IV. PARS III.

LIPSIAE, MDCCLV.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amſtelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Pariſiis apud Briaſſon, Patavii apud I. Manfrè, Venetiis in B. Albrizzi et S. Coleti officinis, Romae apud Venant. Monaldini.

I.

Philoſophical Tranſactions, giving ſome account of the preſent Vndertakings, Studies and Labours of the ingenious, in many conſiderable Parts of the World. Vol. XLVIII. Part. I. For the Year 1753. London. Printed for C. Davis. 1754. 4. 2 alph. 3 pl. tab. aen. XII.

i. e.

Tranſactiones philoſophicae, quae laborum, ab eruditis in variis orbis terrarum partibus nouiſſime ſuſceptorum, quandam exhibent notitiam.

Nouum, quod indicamus, harum tranſactionum volumen, variis ſingularibus obſeruationibus locupletatum, eodem, ac praecedens, modo compoſitum, ut plura de eo praefari non debeamus, nos monet. Hinc ad expoſitas in eo obſeruationes mox accedimus. Occurrit itaque:

1) *Relatio de vortice extraordinario, qui in comitatu Tyronenſi, Hiberniae, per Termonomungan et Vrney a. d. 11. Octobris, 1752 ſaeuiit, data* per GVIL. HENRY, *communicata per Ill.* CADOGAN, Reg. Soc. p. 1.

Membr. *. Quinque minuta prima durans, imbre vehementiore ſubſequuto, ex plaga orienti et meridiei media, ad plagam occidenti et ſeptentrioni intermediam directus vortex aedificia, arbores hortosque deſtruxit immaniter, id, quod exemplis enarratis comprobatur.

p. 5. 2) *Recenſio libri:* P. D. PAVLI FRISII Mediolanenſis, &c. diſquiſitio mathematica in cauſam phyſicam figurae et magnitudinis Telluris noſtrae, qui prodiit Mediolani 1752. Auctore I. SHORT, Soc. Reg. Membr.

p. 17. 3) *Epiſtola Cl.* GEORG. COSTARD, *Membr. Colleg. Wadhamenſis, data Oxonii ad Cl.* BEVIS, *concernens annum eclipſeos, quae a* THALETE *fuerat praedicta.*

p. 26. 4) *Caſum* ANNAE ELISABETH QVERIOT, *Pariſienſis, cuius oſſa diſtorta atque emollita fuerunt, deſcribit* AMBROSIVS HOSTY, *Med. D. Fac. Pariſ. Adſeſſ.* **. Haec femina, cuius etiam iconem, morboſam dislocationem oſſium oſtendentem, addidit Cl. Auctor, triginta duos annos nata, ſana et integra, poſtquam aliquos enixa fuerat infantes, de dolore artuum conqueritur, ineptitudinem incedendi qui producebat, infelici etiam caſu in ſiniſtrum latus, tumorem inferioris extremitatis illius lateris, ſed ſine fractura vel luxatione perſentiſcebat. Noua poſt impraegnatione, nouoque caſu omnia haec mala exacerbabantur, nec non incongruis adhibitis medicationibus ingraueſcebant. Nihilo tamen ſecius, partu feliciter abſoluto, ſex menſibus elapſis, adhuc vehementioribus excruciata doloribus, urinam, calcareo ſedimento ſaturatam emiſit, a quo etiam tempore

pollex

* Lecta a. d. 11. ian. 1753.
** Lecta d. 25. ian. 1753.

pollex dextrae manus ad minimum digitum diſtortus videbatur. Sequebantur mox alia diſtorſionis momenta in omnibus fere oſſibus, inferiores praecipue extremitates ita diſtorquebantur, parallela corpori, ut recta extrorſum verterentur, pectus autem vehementer coarctaretur. Cretacea urinae materies cum acidis efferueſcebat. Praeterimus reliqua vitae moleſtiſſimae ſymptomata, obſeruauit autem Cl. Auctor, ſputa et exſudantes ex corpore humores in linteis maculas reliquiſſe nigras, quales ab unguento vel datis mercurialibus remediis ſolent ſupereſſe, quibus apparentibus ſedimentum in urina defuit. Credit ita- p. 30.
que Noſter humores qualitatem contraxiſſe mercurialem, ſedimentum urinae vero terream, quae ſolidum oſſibus praebet fundamentum, fuiſſe materiam, per vitiatam fluidorum qualitatem exſolutam atque ex corpore per varia loca eliminatam. Poſt mortem conceſſa cadaueris ſectione, oſſium, flexilium redditorum et diſtortorum perueſtigatio miranda adhuc demonſtrauit phaenomena. Scalpello oſſa facile, etiam duriora, ut apophyſis oſſis temporum petroſa, poterant pertundi, cellularis vel cauernoſa eorum interna tela maximam partem deſtructa, et loco medullae rubra denſaque materia, ſanguinis coagulati inſtar, unguinoſa ſubſtantia mixta, detegebatur. Oſſium latorum ſuperficies ſine diploe ſibi incumbebant, ſuturae cranii abolitae erant, dentes autem duritie ſua naturali adhuc perſiſtebant. In cerebro nulla mutatio, niſi, quod dextrum eſſet ſiniſtro largius haemiſphaerium. Speciales etiam cuiuscunque oſſis conditiones obſeruatae, caſus adeo peculiaris recenſentur.

5) *Deſcriptio arae romanae, cui inſcriptio inſculpta* p. 33.
erat, menſe aprili, Eboraci detectae, et ſocietati antiquitatum traditae a Cl. FRANCISCO DRAKE, *accedit breuis explicatio inſcriptionis per Cl.* IO. WARD.

 6) Hiſto-

p. 42. 6) *Hiſtoriam quorundam hominum, febre carcerum affectorum, in Newgate exorta, modumque, quo infectio uniuerſae familiae communicata fuit*, refert Cl. IO. PRINGLE *. Qui iam ſaepe huius morbi ſollicitam inſtituit perueſtigationem, ut alibi notauimus, Cl. Auctor **, nunc in eo eſt, ut, quid ventilatoris Haleſiani applicatione boni fuerit praeſtitum, per experimenta doceat. Machina quadam, molae, quae vento agitatur, ſimili, illi tribuitur motus, tubique, in conclauia carcerum directi, huius ope putridum aerem hauriunt, nouoque puro ingreſſum concedunt. Hinc euenit, ut breui intercedente tempore notabilis admodum mutatio fuerit percepta, putridi, carceres occupantes, halitus diſſipati, ſanitasque captiuorum confirmata. Immo ex ipſo ventilatore aer, putrido et laedente admodum odore re-
p. 45. fertus exiiſſe obſeruatus eſt. Exemplum enim adducit Cl. Auctor hominis cuiusdam, qui in hoc opere laborauerat, et tubum ventilatoris, per aliquot temporis ſpatium clauſum, iterum aperuerat, ex quo putridus exeuns aer mox eum ita inuaſit, ut nauſea, cardialgia atque mox ſubſequente febre fuerit afflictus. Idem euenit aliis, eodem officio defunctis, in primis iuniori quindecim annorum homini, qui inter ventilatoris truncum, in motu non verſantis, aliquoties conſtitutus, nullam noxam perceperat, eo vero, in motum deducto mox ſuffocationis periculum incurrit, et maligna febre conflictatus eſt. Septem autem enumerantur exempla hominum, per corruptum aerem, extractum mediante ventilatore, affectorum morbo hocce periculoſo, qui ſimul unius ex his uniuerſae familiae contagioſus extitit, ex quo concludit Cl. Auctor, quanta ſit neceſſitas praecauendi, ne putris in carceribus coaceruetur aer, vel in eius modi certe locis, in quibus multitudo hominum ſimul

* Lecta a. d. I. febr. 1753.
** Conf. Comment. noſtr. Vol. II. P. III. p. 396 ſeq.

ſimul anguſtis in locis ſordide viuere cogitur, optimum autem in mutatione depurationeque atmoſphaerae auxilium eſſe repoſitum.

7) *Recenſio ingentis mutationis, quam perpeſſae ſunt insulae Silurum* (Silley) *ex peruetuſtis temporibus, ratione ſcilicet numeri, magnitudinis ſitusque, contenta in epiſtola data* ad Cl. TH. BIRCH, per Reu. WM. BORLASE. Mutationes autem inundationibus factas fuiſſe ſuſpicatur. p. 55.

8) *Methodum, aquam marinam dulcem reddendi, a Cl.* APPLEBY *inuentam, additis quibusdam experimentis, cum illa inſtitutis*, ſiſtit GVIL. WATSON*. Huius ſuſcepti tentaminis mentionem alibi iam fecimus**, quod denuo refert Cl. WATSON, et experimenta Cl. CLARK, pharmacopoei, ſubiungit. Proportionem autem ſequentem adducit. Ad viginti menſuras aquae marinae ſumuntur ſex unciae alcali fixi, ex calce viua parati, totidem lapidis infernalis, et oſſium, ad albedinem calcinatorum, in ſubtilem puluerem conuerſorum, lenique igne quindecim menſurae deſtillantur. Cl. CLARK ita fecit tentamina: cochleari aquae deſtillatae, viginti guttas ſoluti in aqua forti argenti inſtillauit, itemque cum aqua communi repetiit, nulla tamen deprehenſa in utraque mutatione, quod abſentiam ſalis marini arguit. Volatilem vero urinoſum ſpiritum adhuc ſupereſſe, manifeſtum euaſit ex inſtillatis decem guttis ſoluti ſacchari ſaturni, quae eam turbidam effecerunt. Simile namque euenit, dum aquae communis cochleari uni duae ſpiritus ſalis ammoniaci guttae adderentur, quae admixtis decem guttis ſacchari ſaturni ſoluti pariter mixturam turbidam reddiderunt. Si porro dictae quantitati aquae communis deſtillatae additur p. 69.

* Lecta a. d. 8. febr. 1753.
** Conf. Comment. noſtr. Vol. III. P. III. p. 556.

unica olei tartari per deliquium guttula, post vero decem guttae saturatae solutionis sublimati corrosiui, mox euadit mixtura turbida, atque solutione argenti praecipitatur et lactescit: ut ea propter volatile in illa alcali contineri censendum sit. Solutio enim argenti fixum tantum alcali manifestat, prout solutio sacchari saturni exiguam salis marini quantitatem non detegit, solutio e contrario sublimati utriusque generis alcali signa exhibet.

p. 71. 9) *Epitome literarum* Cl. CAMILLO PADERNI *ad D.* MEAD *scriptarum de antiquitatibus, in Herculaneo reperiundis, datarum Neapoli d. 18. novembris 1752.* Breuissimis recenset thesauros quosdam detectos.

p. 73. 10) *Traductio et explanatio quorundam capitum ex libro, qui inscribitur* Theorie de la figure de la Terre *Auctore* Cl. CLAIRAVT.

p. 86. 11) *Relatio de tempestate, tonitru et fulguribus mixto, prope Ludgvan in Cornubia, contenta in litteris* Cl. WM. BORLASE, ad Reu. LYTTELTON. Mirandos motus et effectus recensitos legimus huius tempestatis, in diuersis locis productos.

p. 94. 12) *Altera epistola* Cl. IO. HENRY *ad Cl.* CADOGAN *de fonte cupreo in regione Wicklow, Hiberniae**. Noua instituta obseruatione confirmatur, aquas huius fontis vere in cuprum conuertere ferrum, hoc, dum corroditur, limi instar apparere, illum, ne ab aquarum motu abripiatur, in profundius exsculpto catino coaceruari, claram, super inhaerentem aquam vero post conspici.

13) *De*

* Prima in transact. philos. Vol. XLVII. p. 500. extat. vid. Comment. nostr. Vol. III. P. I. p. 54. Lecta est a. d. 15. febr. 1753.

13) *De constructione linearum logarithmicarum ad scalam* GVNTERI differit Cl. IO. ROBERTSON. p. 96.

14) *Epistola* Cl. IO. DOLLANDI *ad Cl.* IAC. SHORT *de emendatione telescopiorum refringentium.* p. 103.

15) *Epitome obseruationum thermometricarum*, a Cl. DEMIDOFF *in Sibiria institutarum, tradita per Ill. Com. de* MACCLESFIELD. p. 107.

16) *Comparatio diuersarum obseruationum thermometricarum, in Sibiria factarum*, auctore Cl. GVIL. WATSON. p. 108.

17) *Catalogus quinquaginta plantarum horti Chelseyani, societati regiae exhibitus, a societate pharmacopoeorum*, per IO. WILMER, *horti Chelseyani praefectum et praelectorem botanices.* p. 110.

18) *Obseruationes de Corallina, notatu dignae, per litteras Cl.* IO. ELLIS *communicatae* Reu. THO. BIRCH *. Describit nimirum Cl. Auctor corallinam, a Cl. COLLINSON sibi traditam, quam, quod a copiosius circa Angliae littora deprehendendis corallinis differt, americanam forte esse credit. Oritur ex tubis angulatis, quibus adhaesisse videtur aliis corporibus: hi in cauliculum uniuntur, intus cellulas efformant, et in dichotomos ramos abeunt. Vnusquisque eorum ex duplici serie cellularum, inter se iunctarum, componitur, quae iuxta se eo modo positae sunt, ut unaquaeque duas alias a latere comprehendat, et prioris fundus cum alterius apice cohaereat. Ex una parte aperiuntur, et oualis sunt figurae, latiores sunt superius et angulis seu duabus spinis armantur. Quum occasio suppeteret Cl. Auctori, varia huius corallinae specimina disquirendi, inuenit: tu- p. 115.

 bulos

* Lecta a. d. 17. mart. 1753.

bulos ab initio vegetantis plantae luteolo ſucco repletos, in perfectiori et adultiori ſtatu tranſparentes; cellulas cum tubis communicantes, verno tempore maculas nigras oſtendere, futuros embryones putatas, eodemque tempore ſingulae cellulae orificium teneriore membrana contegi; has maculas increſcentes corpora ſphaerica teſtacea euadere, per membranam, iam dictam, erumpere, cellulaeque orificio imponi, ligamento, quod umbilicale nominat, adfigi. Conueniunt figura ſua hae cochleae cum nautilo, ſimilesque ſe in anglica corallina inueniſſe adſerit Cl. Auctor, atque utrumque ſpecimen in additis iconibus delineari curauit, nec non ex tenerioribus corallinis atque coralliis craſſioribus varia huius generis animalcula originem ſuam habere putat.

p. 117. 19) *Relatio de foſſilibus ſingularibus corporibus* Auctore Cl. HENR. BAKER *. Oxonii illa inuenta a Cl. FRANKCOMBE Noſtroque transmiſſa ſunt, ita tamen comparata, ut de eorum origine tantum coniecturae locus ſit. In propoſitis iconibus eorum aliquam dedit declarationem Cl. Auctor. Oſſeae fere duritiei illa ſunt, nigra, fragilia, non tamen corroſa. Inferior quorundam ſuperficies regulari ordine dentium exaſperata obſeruatur, variae indolis, magnitudinisque, latior tuberculorum, quibus inhaerent, baſis ſenſim leuatur et latera ſtriata oſtendit. Poſt expoſitam eorum figuram de ſtratis terrae, quibus haec corpora detinebantur, refert Cl. Auctor, et ob duritiei formaeque analogiam ex capite animalis cuiusdam deſumta fuiſſe coniecit, nec iniuria forte ad piſcium genus pertinere autumat, quippe inter quos aliqui in palato dentes habent, hancque ſuam opinionem argumentis confirmare annititur.

20) *Epitome*

* Lecta a. d. 29. mart. 1753.

20) *Epitome sermonis, cui titulus:* Historia impe- p. 124.
ratoris Tetrici, explanata et illustrata per nummos,
gallice conscripti per CLAVD. GROS. DE BOZE,
tranmissi ad Cl. MEAD. Auctore Cl. IO. WARD.

21) *Relatio de tractatu, academiae regiae tradita,* p. 140.
inscripto nomine: Florae Sibericae siue historiae plantarum Sibiriae To. II. Cl. GMELIN*, per W. WATSON.

22) *Epistola ad Cl.* W. WATSON, *data per* PHIL. p. 153.
MILLER *attingens errorem Cl.* GMELINI, *circa* Sphondylium vulgare hirsutum C. BAVHINI**. Sphondylii hirsuti caulibus vesci incolas Siberiae scripserat GMELINVS, qua de re dubitat Cl. Auctor, quippe quod altitudinem, ab eo designatam, non indipiscitur vulgare. Hinc illud potius esse Sphondylium putat, quod a BREYNIO *** *Sphondylium maximum Transyluanicum Ricini folio* appellatur, siquidem hoc, cum vulgari simul in Anglia satum, semper altitudine maius extiterit, foliaque latiora, minus incisa et glabriora produxerit. Accedit porro, quod ex Austria, Hungaria, et Petroburgi semina, cum vulgaris nomine missa, semper hanc speciem exhibuerint, ceu signo, hanc in dictis terris plantam communem esse.

23) *Epistola Reu.* GEORGE COSLARD *ad Cl. D.* p. 155.
BEVIS, *de eclipsi, cuius mentionem fecit* XENOPHON.

24) *Descriptio nouae methodi aperiendi corneam, ut* p. 161.
extrahatur humor crystallinus. Auctore Cl. SAMVEL SHARP,

* Conf. Comment. nostr. Vol. II. P. II. p. 276. seqq.
** Lecta a. d. 3 mai. 1753.
*** In prodr. secund. p. 98.

SHARP, *Chirurgo et Reg. Societ. Sod.* *. Emendatiorem tantum ſiſtere anniſus eſt Cl. Auctor eam methodum, quam a Cl. DAVIEL inuentam fuiſſe alibi retulimus **. Inſtrumentis autem utitur paucioribus, ſuaeque methodi ſequentem rationem exhibet: Aegri ſitus ſit ille, qui in cataractae depoſitione ſollennis eſt, aperiendae ſunt palpebrae indice digito et pollice, vel a miniſtro leuanda ſuperior, a chirurgo vero inferior palpebra. Poſt anguſto cultello, cuius figuram addita delineatio ſuppeditat, deorſum verſo acumine, incidenda eſt cornea circa peripheriam ad anteriorem cameram uſque, ſed ea cum directione, ut ad horizontem ducatur, ex oppoſito transuerſae pupillae diametro; quo facto cultellus ad naſum dirigitur per corneam ab interiore parte extrorſum, ſed prope eius ambitum. Poſt alteram hanc inciſionem lamina cultelli ad ſeptimam digiti circiter partem ſub corneam mittenda, et cornea deorſum incidenda eſt. Premitur deinde pollice inferior globi oculi pars, exprimiturque cataracta. Quoniam vero cultelli lamina ſenſim latior eſt, eam inde utilitatem redundare credit Cl. Auctor, quod inciſiones nec hiare, nec humor aqueus effluere, nec corneae conuexitas poſſit imminui, quae tamen incommoda in operatione methodo Cl. DAVIEL ſuſcepta, abeſſe non poſſint.

p. 163. 25) *Experimenta a Cl. D.* FRANC. HVME *facta, conſeruandi piſces et carnes in aqua calcis, cum ſocietate communicata per Cl. D.* IO. CLEPHANE, Soc. Reg. Sod. *** Piſces et carnem bouillam, utrosque ſeparatim in aqua calcis reiterato experimento, clauſisque vaſis conſeruauit Cl. Auctor. Piſces diutius prae carnibus reſtitere corruptioni, aliquam tamen ſuae denſita-

* Lecta a. d. 12. april. 1753.

** Vol. II. P. II. p. 352. ſeqq. P. III. 453. Vol. III. P. IV. 603.

*** Lecta a. d. 3 mai. 1753.

densitatis naturalis partem amiserunt, molliores que euaserunt. Alio etiam tentamine instituto cognouit, in aere libero corruptionem esse faciliorem, ac in aqua calcis.

26) *Epistola Cl.* IAC. SHORT, *missa ad Ill. praesidem Societatis* COM. DE MACCLESFIELD, *de noui micrometri inuentione, proposita a Cl.* SERVINGTON SAVERI. p. 165.

27) *Descriptio modi dimetiendi angulos angustos,* auctore Cl. IO. DOLLOND, communicata per Cl. IAC. SHORT. p. 170.

28) *Litterae Cl.* PETR. THOMPSON, *recensentes experimenta, cum fonte cupreo Wicklouiano in Hibernia facta, et obseruationes circa eundem institutas.* Auctore *Cl.* IO. BOND.* Chemicum praecipue harum aquarum examen suscepit, quarum vim ferrum in cuprum mutandi primus detexit MATTH. IOHNSTON. Aqua ex crypta, cupri diuite defluens, acidi et acris saporis, diluteque coerulei coloris est, quibus vero modis illa, ut ferrum arrodere possit immersum, colligatur, supra retulimus. Quem effectum scrutaturus Cl. Auctor, principium primo, quod inest, indagat, experimentorumque institutorum summam recenset. Sunt eorum quinque: Aquae scilicet ex puteo, cui immissi erant baculi ferrei, haustae, alcalinum salem solutum admiscuit et praeter vehementem efferuescentiam ex fusco nigricantem materiam praecipitari vidit, ex quo acidum inesse principium concluditur. Spiritu porro nitri vel aqua forti additis, ab hoc acido coeruleum, aquae natiuum, colorem destrui obseruabatur, simulque materiam, in primo experimento per alcali praecipitatam, p. 181. p. 183.

* Lectae a. d. 10. mai. 1753. Conf. de hoc fonte Comment. nostr. Vol. III. P. I. p. 54. P. II. p. 122.

tam, nunc perfecte resolutam fuisse apparebat. Claui ferrei, in aquam immissi, quatuor minutorum horae spatio ita cuprea obducebantur materie, ut microscopio etiam subiecta ferrea substantia amplius nequiret detegi, idem cum argento et stanno, cum auro tamen non accidit, quippe in quod acidum non penetrare videbatur posse, adhaesionique molecularum locum facere. Quantitatem vero aeque ac qualitatem materiae, in aqua contentae, explorandi caussa tribus unciis aquae, duas drachmas clauorum ferreorum immisit Cl. Auctor, qui octo grana ponderis amiserunt, puluis autem praecipitatus, quatuordecim grana pendens, fusione facta, duodecim cupri grana dedit. Aqua residua, euaporata in vitriolum viridis coloris concreuit. Ex aqua e contrario, ipso ex fonte hausta, vitriolum coeruleum, ex venere participans hoc modo praeparatum fuit. Ex quibus omnibus, iure quodam, concluditur acidum in aqua esse, quod transeundo per mineras cupri, aliquam eius partem erodendo sibi uniat, ferro praecipitetur, et vitriolum ferri, hinc paratum, secum auferat, cuprumque in fundum deciduum, relinquat. Simplex itaque praecipitatio male transmutationis ferri in cuprum nomine venit; id quod variis additis obseruationibus comprobatur. Ferrum enim solui, spuma aquae, in puteis contentae, monstrat: ferrum etiam sensim perit, et depressiora loca ostendit: aqua ex puteo effluens ochram vehit, quae igne tractata a magnete trahitur, nec prius eam admixtam habet, quam exiuerit: cupri tandem quantitas superat eam ferri immissi. Ex his varia deducit Cl. Auctor consectaria, atque de acidi principii, quod hanc solutionem efficit, origine statuit, illud esse commune, quod in toto regno minerali distribuitur. Fontem autem hunc, tum ob medicas, tum ob metallicas vires esse utilem censet, neque veneni vim habere, quod a variis sine noxa bibitur hominibus; purgandi

certe

certe vomendique vim exercet, exanthematicisque morbis medetur, nec non acidum primarum viarum abſorbet. Siquidem aliqua limaturae ferri portio addita, ſpadanarum aquarum indolem ipſi conciliat.

29) *Litterae Cl.* BEVIS *ad Cl.* IAC. SHORT, *de noua micrometri inuentione Cl.* GASCOIGNE. p. 190.

30) *Obſeruatio de tranſitu Mercurii per ſolem, facta a. d. 6. mai. 1753.* Auctore I. SHORT. p. 192.

31) *Relatio de tractatu, regiae ſocietati communicato, qui inſcribitur: Litterae, ad electricitatem ſpectantes, &c. ſcriptae a Cl.* NOLLETO: *extracta per Cl.* GVIL. WATSON. p. 201.

32) *Numerus incolarum urbis Briſtolienſis, tum ex catalogo mortuorum, tum ex numero aedificiorum, per decem inde annos collectus; Auctore* IO. BROWNING, *communicatus ſocietati per* HENR. BAKER. Ex obſeruationibus probat, in magnis et hominibus refertis urbibus quotannis viceſimam quintam partem populi diem ſuum obire. p. 217.

33) *Relatio de eclipſi quam venturam indicauit* THALES: *Auctore Cl.* GVIL. STVKELEY. p. 221.

34) *Continuatio diſquiſitionis cryptae, in comitatu Antrimenſi Hiberniae,* (Giant's Cauſeway) *Auctore Cl.* RICHARD POCOCK *. Huius deſcriptionem alibi ſuppeditauit Cl. Auctor, nouas nunc recenſet ibidem factas obſeruationes. Immenſae altitudinis pilae, ex lapidibus ſingularis formae exſtructae, hic reperiuntur, quorum figura lateraque vario modo variant. Horum formam itaque hic ſollicite deſcriptam, aliquas etiam delineatas hic deprehendimus. p. 226.

Latera

* Lecta a. d. 24. mai. 1753.

Latera non omnia ſibi accurate reſpondent, quaedam compreſſa ſunt, ita quidem, ut ſi pilae cacumen conuexum fuerit vel concauum, quicunque, eam conſtituens, lapis eandem retineat habeatque figuram. Quum miranda haec ſit, ſpontaneo naturae labore effecta, ſtructura, deſcriptiones, quibus haec cognoſcitur, conſulere et ex collatis inter ſe phaenomenis iudicare iuuabit.

p. 238. 35) Pergit in eadem re explicanda IDEM, *in literis ad Rev.* THO. BIRCH *datis* * et transmittit delineationem geographicam cryptae.

p. 239. 36) *De conuenientia tabularum Cl.* HALLEY *et notionum Cl.* BVFFON, *ad ſtabiliendam regulam de probabili vitae duratione in homine.* Auctore Cl. GVIL. KERSSEBOOM, *translata ex gallico idiomate per Cl.* IAC. PARSONS.

p. 253. 37) *Epiſtola Reu. P.* D' INCARVILLE, *Pekino Chinae ad Ill.* CROMWELL MORTIMER *tranſmiſſa* **. Rationem reddit variorum naturalium theſaurorum, quos Ill. MORTIMER miſerat Cl. Auctor, ſed nomina plerumque chinenſium retinuit, quae obſcuritatem relinquunt, v. c. *kou chou* arborem eſſe dicit, ex cuius cortice, eodem, ac cum cannabis filis ſolet fieri, modo, paratur papyrus. Alba cera, multum in China uſitata, qua ratione quibusque inſectis paretur, incognitum ſibi eſſe adfirmat. Ex Perſicaria vero maculata, prout ex Anil alibi, indicum paratur, ut alia iam praetereamus. Ad finem epiſtolae reſponſio additur, concernens caput hiſtoriae naturalis de foſſilibus. Minerae omnis fere generis in China occurrunt, quamuis leui tantum opera in iis conquirendis elaborandisque occupentur inco-

* Lectae a. d. 28. iun. 1753.
** Lecta a. d. 7. iun. 1753.

incolae, in ſummis etiam montium cacuminibus varii generis petrefacta occurrunt, quae olim maris itinera per haec loca directa fuiſſe, ſuſpicionem mouent Cl. Auctori; magna tandem in prouincia *Yunnan* cinnabaris copia occurrit.

38) *Litterae Cl.* T. MELVIL *ad Reu.* IAC. BRADLEY *cum ſermone de cauſa refrangibilitatis radiorum lucis* *, quam in diuerſa radiorum coloratorum velocitate poſitam eſſe autumat, opticas aeque ac aſtronomicas obſeruationes inde declarans. p. 261.

39) *Operationem empyematis feliciter ſuſceptam deſcribit* IOSEPH. WARNER, *Reg. Soc. Sod.* ** Praegreſſis variis, inflammationem in pectore indicantibus, ſymptomatibus, in anteriori ſiniſtri lateris parte circa ſterni extremitatem tumor comparuit, ſine integumentorum tamen colore mutato, qui preſſus et reſpirationem reddidit difficiliorem et fluctuantem ſubtus materiem indicauit. Aegro itaque, conuenientem in ſitum deducto, inciſio duorum digitorum latitudine, per obliquos muſculos abdominis in eminente maxime parte tumoris fiebat, deinde altera transuerſim per rectum abdominis muſculum, intra ſeptimae et octauae coſtae cartilaginem, quo facto materia ſpiſſa, viſcida, viginti trium unciarum quantitate euacuabatur, ſenſim autem ad priſtinam aeger ſanitatem reducebatur. Prima, quae abſceſſui originem dediſſe videtur, cauſa, infelicem caſum, in latus ſiniſtrum, ante duos iam annos perpeſſum, ſuſpicatur Cl. Auctor fuiſſe. p. 270.

40) *Epito-*

* Lecta a. d. 1. mart. 1753.

** Lecta a. d. 28. iun. 1753.

p. 273. 40) *Epitome epistolae a Cl.* IAC. DODSON *ad Cl.* WILH. MOVNTAINE *missae* *, quae de calculandis logarithmis agit.

p. 284. 41) *Litterae* Cl. IO. LINING, *Med. D. Carolinopoli, Carolinae meridionalis, ad Reu.* THO. BIRCH scriptae, de quantitate pluuiae cadentis a mense ianuario 1752. ad Decembrem 1753.

p. 286. 42) *Epistola Cl.* EMAN. MENDEZ DA COSTA, *ad Reu.* THO. BIRCH, *de fossili, Dudleii in comitatu Staffordiensi inuenti, et descripti* in Phil. Transact. No. 496.**. Quum de eo multum dubitatum sit, ad crustacea animalia pertinere monstrat Cl. Auctor, nominatque *pediculum marinum maiorem trilobum.*

p. 287. 43) *Epistolae variae, concernentes theorema Cl.* EVLERI, *de emendandis aberrationibus vitrorum obiectiuorum, in telescopiis refringentibus.*

p. 297. 44) *Notatu maxime dignus casus, fragilitatis, flexibilitatis, dissolutionisque ossium, communicatus a* IO. PRINGLE, *Med. D.* *** Accidit ille feminae, quae ad decimum quintum aetatis annum incorrupta usa fuerat sanitate, sed et tunc restituta, ad tricesimum vixit, quo demum dolore corporis, febrilibus symptomatibus stipato, affligebatur, qui dolor, extremitates postmodum occupans, effecit, ut, sine omni data occasione vehementi, inter ambulandum cru[s] frangeretur. Callus tamen nullus generabatur, sed relinquebatur mobilitas flexilitasque ossium, qua[e] breui post in femore eodem obseruabatur modo; cu[...] tis oedematose intumescebat, excoriabatur, tenuem[...]

qu[...]

* Lecta a. d. 5. iul. 1753.

** Lecta a. d. 12 iul. 1753. Conf. Comment. nostr. Vo[l.] I. P. IV. p. 709.

*** Lect. a. d. 12 iul. 1753.

que ichorem, luteoli coloris fundebat. Variis, ut, qui acidae indolis esse putabatur, morbi fomes expellatur, quaerebatur remediis, sed incassum, immò thorax constringebatur, spina dorsi distorquebatur, omniaque ob flexilitatem ossa, praecipue extremitatum, ad suscipienda negotia fiebant inutilia, ut lecto affixa remanere cogeretur aegra, contracta et magnitudine imminuta, quippe quum post mortem a naturali sua magnitudine duos pedes et duos pollices recessisse deprehenderetur. Symptomata, quibus affligebatur perpetuo, erant successiuum difficilis respirationis incrementum, carnis extenuatio, cessatio menstruorum; ultimis mensibus facta, propensio in extremitatibus potissimum in sphacelum: sensus tamen ad mortem usque immutati supererant. Recensentur deinde, quae post mortem in cadaueris sectione fuerunt detecta. Cor et pulmones flaccidi tantum, forte ob nimiam hepatis molem inueniebantur, quod nempe omne fere abdomen occupabat, et diaphragmati accrescebat, de reliquo sanum erat. In mesenterio, unica tantum glandula scirrhosa et lien contractus erat. Cauitatem cranii autem disquirere non licuit. Sed, quum ita flexilia euaserint ossa, ut leui opera potuerint discindi, intus autem corrupta quasi inuenta fuerint, tenui tantum ossea lamina, testa ouorum non crassiore, superstite, putat Cl. Auctor, omnia haec mala a medulla, dissoluente qualitate instructa, fuisse producta, in primis quod ab interiori superficie malum extus proserpere videretur. Chemicum autem tentamen, cum his ossibus institutum, neque acidum, neque alcali inesse declarauit.

45) *Obseruationes astronomicae, factae Londini a* Cl. BEVIS *et* IAC. SHORT. p. 301.

46) *Litterae Cl.* IO. ELLIS *ad Cl.* PETR. COLLINSON *de polypo aggregato*, (Cluster polype) *inuento in* p. 305.

 mari

mari ad ripas Groenlandiae *. Plura communi basi adhaerent corpora, singulum octo habet brachia, quorum unum quodque denuo serie tenuium fibrarum exornatur, quae digitorum sustinent officium, medio horum loco rotundum est os, sex semicircularia labia habens. Ad longitudinem dissectum corpus ex valido musculo compositum est, in cuius cauitate, valuulis quasi distincta tenuia corpuscula, seminibus similia, deprehensa sunt. Centro baseos, quae corpora haecce coniungit, adnascitur quadrata, ossea et sulcata columna, ceu truncus, quae attenuata est in loco, ubi corpora adhaerent, et membrana inuoluente augetur, quam ea propter adesse iudicat Cl. Auctor, ut pro lubitu in aquam se dimittere possit animal atque resurgere. Haec substantia cum aceto vini efferuescebat, totum autem corpus ipsi videtur originem dedisse *Encrino* siue *Lilio lapideo*. Tabula aenea addita omnium harum partium icones suppeditat.

p. 309. 47) *Epitome litterarum Patr.* GAVBIL *ex China transmissarum:* Astronomica tractant.

p. 318. 48) *Epistola Cl.* WILH. SHERVINGTON *ad Cl.* BENI. FRANKLIN, *de transitu mercurii per solem.*

p. 320. 49) *Relatio de statu barometri et tempestatis, Dublini a die 7. mart. 1752 ad d. 28. febr. 1753. per Cl.* IAC. SIMON *facta: communicata societati per Cl.* HENR. BAKER.

p. 322. 50) *Altera relatio nouae methodi corneam aperiendi, deponendae cataractae causa. Auctore Cl.* SAM. SHARP. ** In emendanda methodo Cl. DAVIEL occupatus Cl. Auctor, primo recenset numerum eorum,

* Lectae a. d. 8. nov. 1753.

** Lecta a. d. 22. nouembr. 1753.

rum, quos ſua methodo curauerat, adducendo eorum nomina, aetatem, diem, qua operatio fuit inſtituta, et oculorum numerum. Ingenue tamen ubique profitetur, quonam cum ſucceſſu omnia contigerint; quaue ratione inſtrumentorum vitia quandoque noxam contraxerint miſeris. Singularis eſt obſeruatio, cataractam fuiſſe inuentam, quae, licet omnem tolleret videndi facultatem, coeruleſcens tamen et parum opaca comparuit, aperta autem cornea, immo reſecta etiam capſula lentis, exire tamen recuſauit. Inflammationes quidem in hac etiam operatione non deficiunt, ſaepe tamen, quam cauſam optime Cl. Auctor ex laeſione partium affectarum deducit, ſunt mitiores, et trium hebdomadum ſpatio plerumque diſſipantur. Pupilla etiam in hac ratione ſaepe circularem ſuam perdit figuram, quod iridis tenſioni vel per cataractae preſſionem factae nimiae dilatationi adſcribere maluiſſet Cl. Auctor, niſi idem inſtrumentorum ineptitudinem ſaepe id efficere cognouiſſet. Hinc huic incommodo tollendo forcipem ſuum accommodatum eſſe ſcribit. Defectus autem ſenſus, qui mutationem luminis arguit, et ſignum amauroſeos plerumque haberi ſolet, non tamen in uniuerſum criterium eſt, falli neſcium. Quod ad operationem ipſam attinet, eo hanc emendauit modo, ut poſt inciſam corneam lentem cryſtallinam non exprimeret ex oculo, quippe quod metum humoris vitrei ſimul exprimendi iniiciebat, ſed forfice eum extraheret protinus, ſiquidem et tunc facile a vitreo humore illa ſeparari poſſit, ſimul cum inuoluente capſula, quae aliquando etiam relicta, ſenſim euaneſcit, ſi extrahenda tamen eſt, poteſt inſtrumento, quod *curette* Cl. DAVIEL nominat, id praeſtari. Idem inſtrumentum etiam in cataracta adhiberi poteſt, quae in partes diſſiliit. Accidit vero Cl Auctori nunquam, ut operationem ſuccederet ſtaphyloma. Speculi oculi uſum inducere periculo-

Cc 3 ſum

ſum eſſe docet, et magnam requirere ſollicitudinem.

p. 332. 51) *Inſcriptionem antiquam Romanam lapidis, Bathoni inuenti, explicare tentat* Cl. IO. WARD.

p. 347. 52) *Epiſtola ad Ill. Com.* DE MACCLESFIELD *data per Cl.* BENI. WILSON *de experimentis electricis, Pariſiis factis.* * Qui ſaepe iam electrica instituit magno cum ſtudio tentamina, his demonſtrare annisus eſt, Cl. MONNIER opinionem, electricitatem ex aere prouenire, ita eſſe limitandam, ut ex hoc aeque, ac ex terra, ex illa tamen longe magis, deriuetur.

p. 350. 53) *Experimenta electrica, cum explicatione variorum phaenomenorum, nec non additis obſeruationibus de tonitru proponit Cl.* IO. CANTON **. Ex hiſce, quorum ſumma breui hic proponi nequit, corpora diuerſa, differenti tamen tempore et conditione magis minusque electrica ſunt. Ad finem tractationis adiungit quaeſtiones: numne aer, ſubito rarefactus, electricum producat ignem, et ſubito condenſatus, recipiat ex nubibus vaporibusque tranſeuntibus eundem? porro, numne aurora borealis electricum ignem emittat ex nubibus poſitiue electricis, ad eos negatiue electricis per magnam diſtantiam atque ſuperiorem atmoſphaerae partem, quae minorem exercet reſiſtentiam?

p. 358. 54) *Epitome epiſtolae Cl* BOSII; *Prof. Vitebergenſis, miſſae ad Ill. Com. de* MACCLESFIELD; *obſeruationes addidit* GVIL. WATSON ***. Poſt inundationem viridem mucum prata aruaque obduxiſſe docet Cl. BOSE, qui poſt ea exſiccatus contextum lanae ſimilem,

* Lecta a. d. 6. dec. 1753.
** Lecta eodem d.
*** Lecta eod.

ſimilem, effecerit, quem ſuam debere originem muſco, byſſo dicto, docet Cl. WATSON.

55) *Relatio de commentario praelecto Reg. Acad. Scientiar. Pariſ. per Cl.* DE BARROS, *concernens phaenomena quaedam, quae Pariſiis ab eodem obſeruata ſunt, circa tranſitum mercurii per ſolem: propoſita per Cl.* I. SHORT. p. 361.

56) *Explicatio loci obſcuri, apud* STEVINVM *occurrentis* (Vide les Oeuvres Mathemat. a Leyde 1634. p. 169.) *per Cl.* SIMSON. p. 368.

57) *Obſeruationes de electricitate aeris, inſtitutae menſe iunio, iulio, octobri 1753 in Caſtello Maintenon; tanquam epitome epiſtolae Abb.* MAZEAS *ad Cl.* STEPH. HALES. *Ex gallico ſermone translatae per Cl.* IAC. PARSONS*. Deſcribit apparatum, quem adhibuit et ſaepe inſtituta obſeruatione inuenit, tempeſtate aequaliter ſicca, electricitatem etiam aequaliter fortem fuiſſe: materiae vero electricae paruum admodum eſſe motum: nec eundem poſſe ſenſibilem reddi: a tempeſtate tamen electricitatem non augeri, niſi tonitru ſimul adſit: virtutem porro electricam augeri, ſi applicetur vel incidat in ſuperficiem metalli, quod per ſe iam electricum eſt: itidem, ſi nubes apparatui accuratiſſime ſuperſunt: diſſipari tandem, nubibus diſſipatis. Recenſet ſimul Cl. Auctor ſingularem caſum, qui epileptico accidit homini, qui eo, dum per aerem excitabatur electricitas, tempore inter ſpectatores reperiebatur. Is enim ictibus electricis percuſſus, male ſe habuit, et domum rediens, morbo vehementer correptus fuit, variis paroxyſmis ſe inuicem excipientibus. Reſtitutus tamen morbum et hoc tentamen inter magnam ſe adnotaſſe conueni- p. 377.

 entiam

* Lecta d. d. 20. dec. 1753.

entiam professus est, olim etiam, tempestate exoriente et tonitru, eodem persaepe excruciatus.

II.

D. IOANNIS HENRICI SCHVLZII, quondam Medicinae, Eloquentiae, Antiquitatum et Philosophiae in Regia Fridericiana Professoris Publici ordinarii, cetera, Praelectiones in Dispensatorium Regium et Electorale Borusso-Brandenburgicum. Altera hac editione curate reuisae, emendatae atque insigniter auctae. Norimbergae, apud Io. Iac. Cremer; 1753. 8. 1 alph. 19 pl. s. praefat.

In dispensatorium, quod vocant, Borusso-Brandenburgicum, quum multis in Germaniae pharmacopoliis medicamentorum, quae dicuntur officinalia, parandorum dare soleat normam, iam olim commentatus b. SCHVLZIVS, hasce ideo praelectiones anno huius seculi tricesimo sexto Norimbergae ediderat, tironum quidem usui in primis consecratas, attamen aliis etiam in arte facienda iam prouectioribus valde utiles factas. Laetamur itaque hocce opusculum optimi illius viri, cuius memoria viris doctis atque probis semper esse debet cara atque antiqua, quum post eius mortem denuo edi deberet, in viri nobis quidem incogniti, sed, uti ex eius, huic libro praestito, labore intelligimus, artis nostrae periti atque industrii incidisse manus, qui reuisum istud et vere auctum curaret. Is igitur hasce *Schulzianas* annotationes sedulo perlustrans, eis non nullas addidit emendationes, praesertim si remediorum formulas, quas vocare solent medici, et librorum, de singularibus medicamentis exponentium, respicere velis notitiam, atque iis porro aliqua adiecit additamenta, tum ratione illorum iam olim pertractatorum usus, tum

tum aliorum etiam, quorum antea nondum facta fuerat mentio, nunc factae commendationis viriumque expofitionis. Pro fua tamen, quam ex merito laudamus, modeftia, hofce fuos ab illis b. SCHVLZII ita diftinguit labores, ut fuis, quas *Schulzianis* fubiungit, annotationibus unam ftellulam unco inclufam, reliquis autem eorum medicamentorum, quae nunc primum inferuit opufculo, titulis duas ftellulas, unco carentes, praefigeret, quo et fuae et b. anteceffforis fententiae, illico legentis oculo patefcerent; e quibus nunc illis prioribus fpeciminis loco aliquas tantum adducere, horum autem, titulorum quippe, plenam dare lubet enumerationem.

De fequentibus igitur remediis, in noua hac editione primum commemoratis, differitur: *Sunt illa nimirum: Acetum rutae: Alumen uftum: Anima rhabarbari: Aqua Carmelitarum fratrum; meliffae cum vino; phagedaenica; veronicae vinofa: Balfama: Balfamus Anglicus; faturni compofitus; Schauerianus; vulnerarius albus et ruber* DIPPELII: *Electuarium antiphthificum; roborans antifebrile: Elixir acidum* DIPPELII: *Balfamicum* HOFFMANNI; *eiusque Elixir ftomachicum*, aliudque *vifcerale* dictum: *Effentia cantharidum; chinchinae compofita: Extractum anthelminticum; liliorum conuallium; myrrhae aquofum: Flores auripigmenti; falis ammoniaci fimplices; zinci: Lapis infernalis: Mercurius praecipitatus viridis; fublimatus diaphoreticus* ASTRVCCII: *Morfuli pectorales: Nitrum nitratum fiue regeneratum: Nitrum praeparatum: Olea in genere: Oleum bezoardicum* WEDELII; *anifi; kajuput; myrrhae deftillatum; naphthae; vini; vitrioli dulce; oliuarum; otalgicum: Phofphorus Anglicanus: Pilulae aethiopicae; foetidae minores* SYDENHAMI; *lithontripticae Anglicanae: Puluis alexipharmacus Sinicus; cordialis Cellenfis; contra febrem quartanam* HOFFMANNI; *fternutatorius in odontalgia; temperans albus et ruber* STAHLII:

Rotulae anthelminticae: Saccharum lactis; glycyrrhizatum: Species lithontripticae Anglicanae: Spiritus carminatiuus VATERI; *vitrioli dulcis seu liquor anodynus mineralis* HOFFMANNI: *Tinctura antimonii saponata; veneris balsamica* DIPPELII: *Trochisci cathartici* ZWINGERI.

Nunc adhuc aliqua ex ipsis depromere iuuabit annotationibus.

p. 4. Circa praeparationem acetorum, herbis aut floribus infusorum, caueant pharmacopoei, ne diu nimis in insolatione, quam dicunt, ea relinquant: alias enim haec vappam facile contrahent, pelluciditatem amittent, neque ferent aetatem. Inter omnes *acetum* rectificandi modos ille, quem commendauerat olim b. STAHLIVS, laudem meretur, quo illud intenso hiemali frigori exponitur, donec tertia eius quartaue pars congelauerit; reliqua eius parte adhuc fluida in medio haerente, usui seruanda. Reliquis hoc erit purius acetum, et in gummi-resinis, salibus alcalicis terreisque medicamentis soluendis, communi destillato praestantius.
p. 14. *Aethiops mineralis*, sine ignis auxilio praeparatus, apyros dictus, illo inferior esse censetur, qui fit, sulphure antea leni calore fluido reddito, quam adiiciatur mercurius. Medicae tamen virtutes neutri abiudicantur, non contra vermes solum aliosque glandularum in primis morbos, sed aduersus febres etiam rebelles quartanas conspicuae. Illum cum antimonio erudo ad morbos saturninos commendauit quidem Cl. KRÜGER, sed votis hanc methodum haud semper respondere, Noster monet.
p. 30. *Antimonio* etiam *diaphoretico* dicto virtutis diapnoicae laudem post b. SCHVLZIVM vindicat, idque omni actuoso principio non carere inde probat, quod emeticis aut purgantibus additum, eorum vim augeat; nec illud ab aetate vim emeticam haud attrahere, denuo confirmat. Dum de *vitri antimonii cerati* usu antidysenterico loquitur, in leuem aliquem

quem errorem, nisi ipsi fallimur, se deduxit, eiusque inuenti auctorem Cl. PRINGLE esse narrat, quem tamen Cl. YOVNG huc usque talem habitum fuisse constat, quoniam primus fuit, qui de eo scripsit. Nec huic tamen hasce competere laudes, ex anglico quodam diario nuper monuimus *. De *balsamis* sic p. 92.
dictis *vitae* Cl. Auctor probe notat, quod olea maxime pura, nec aetate corrupta; menstruum omni phlegmate prorsus liberum, atque ab herbis floribusque odoriferis abstractum esse; olea porro antea sali alcalico puro vel saccharo in pollinem redactis infundi, eaque tandem singula hac sibi proportione iungi debeant, ne alterum alteri odore antecedat. Illud balsamum, quod STABELIVS in *Chymia* sua descripsit, multum ad HOFFMANNI mentem videri esse compositum existimat, licet illud, quod ab hoc viro nomen traxit, inter arcana adhuc referatur ab eius heredibus. De *elixirio polychresto Halensi*, sub essen- p. 157.
tiae spleneticae nomine etiam cognito, et paulo in- p. 218.
fra de *essentia amara*, utroque medicamento, etiam nunc in pharmacopolio orphanotrophei Halensis prostante, b. SCHVLZIVS non nulla commemorans, illud ibidem haud amplius dispensari dixerat: id consulto tamen dissimulasse Virum illum caeteroquin vere bonum, Noster autumat. Sed quanam illud de causa is fecerit, nos quidem certo haud intelligimus; nisi forte existimauerit; id, quod ita quoque omnino se habere videtur; orphanotrophei medicorum honori ea dissimulatione magis consuli, quam si aperte fuerit confessus, ab iis haberi atque diuendi adhuc arcana. Ridiculus non nullorum pharmacopoeorum p. 169.
mos iure suo reprehenditur, qui sibi tantum sapientes in *elixirii vitrioli* MYNSICHTI praeparatione spiritum vitrioli omittunt, illudque igitur medicamentum, cui suum tamen relinquunt nomen, praecipua virtute sua priuant. *Emplastro*, quod *diabotanon* p. 182.
BLON-

* v. Comm. nostr. Vol. IV. P. I. p. 76.

BLONDELLI appellatur, inſignis adeo vis tribuitur,
ut tumores meſenterii lienisque ſcirrhoſos ſoluere,
ideoque in febribus meſentericis, hecticis aut atro-
p. 189. phicis, hoc ex ſonte ortis, prodeſſe dicatur. De
emplaſtro diaſulphuris RVLANDI, praeter vires ul-
cera reddendi munda eaque conſolidandi, aliae ad-
huc in primis contra lymphae ſaliuaeque vehemen-
tes effuſiones depraedicantur, ſatisque memo-
rabili confirmantur exemplo, quo ulcus genae ſini-
ſtrae illius ope ſanatum fuit, ex quo tanta humoris
ſalivalis copia effluxerat, ut tabis ſubſecuturae eſſet
periculum, omnibus antea medicamentis ſine fructu
p. 192. impoſitis. Alius *emplaſtri, ad ganglia* in diſpenſato-
rio praeſcripti, uſus contra ea vel maxime rebellia
valde laudatur, quo potiſſimum hoc efficiatur, ut ea
poſt diuturnam applicationem molliora fiant, manui-
p. 249. que chirurgi facilius cedant. Praeter effectus *eſſen-
tiae pimpinellae albae* olim iam laudatos, ſingulari
quoque vi pollere ea dicitur ad mercurium e corpore
eliminandum, is ſi vel ab intempeſtiuo uſu, vel a
malo regimine, corpori alte inhaereat, et cruciatus
p. 255. in primis arthriticos viſos excitet. Inter alias multas
eſſentiae ſuccini vires otalgica quoque refertur in tin-
nitu atque ſuſurru aurium conſpicua, aliquot eius
guttulis goſſypio exceptis aurique inditis, praeſertim
ſi olei chamomillae aut ſpiritus terebinthinae aliqua
p. 270. portio ei iuncta fuerit. Circa uſum *extracti hellebori
nigri*, quod per ſe quidem contra pertinaciſſimos
multos morbos valere dicitur, variae afferuntur cau-
tiones, e quibus una eſt, ne illud vetuſtate corru-
ptum ſit; id, quod facile fieri ſoleat; altera, ne in
aliorum extractorum modum in forma liquida porri-
gatur; utraque enim de cauſa peſſimos non nullis
p. 274. aegris accidiſſe effectus, obſeruatum eſſe dicitur. Re-
cte porro mirari nobis videtur Cl. Auctor, quod
aquoſo myrrhae extracto locus in diſpenſatorio non-
dum conceſſus ſit; quum illud tamen gummi duplici
conſtet

conſtet principio, gummeo atque mucilaginoſo cum reſinoſo, nec utrumque igitur omnibus conuenire queat morbis. Sequentem ideo illius praeparandi docet modum: *Recipe myrrhae rubrae in crudiorem* p. 275.
puluerem redactae libram dimidiam, irrora ipſam liquoris nitri fixi, ſiue alcabeſt GLAVBERI *unciis duabus; exacte haec ſpatula lignea agitata, per dimidium menſem in loco quodam humido e. g. cella repone, ut myrrha penitus ſoluatur. Tum affunde aquam feruidam atque agita maſſam: dein quieta relinquatur, donec craſſius ſedimentum depoſuerit. Aqua ſupernatans tincta ſeparetur. Atque hanc operationem repete, donec affuſa aqua tingi deſierit. Aqua vero haec omnis confuſa moderatiſſimo calore euaporet, ut extractum euadat. Optime iungitur pilulis balſamicis, ſtomachicis, carminatiuis atque anthelminticis itemque uterinis: in quibus grana quinque ad duodecim unam pilularum doſin ingredi poſſunt. Antimonio crudo* ſub p. 342.
morſulorum reſtaurantium KVNCKELII titulo ſuas quidem laudes tribuit, easque contra multos quidem morbos egregias, ſtimulantes et reſoluentes; monet tamen ſimul, ne in ſcirrhoſis inteſtinorum obſtructionibus eo temere utamur, eaque formula, quae in Boruſſico legitur diſpenſatorio, illam eſſe aptiorem, quam Cl. IVNCKER in *Conſpectu Therapiae ſpec. Tab. XLVI* praeſcripſit. Sub *nitri praeparati* nomine il- p. 345.
lud in impalpabilem fere puluerem redactum intelligit, indeque medicam eius efficaciam augeri exiſtimat. Eius itaque laboris magnum eſſe dicitur compendium, eiusque haud inepta erit praeparatio, ſi nitrum probe ſiccum in calido teratur mortario et per denſius cribrum transjiciatur; vel ſi nitrum calida ſolutum, filtratum, in olla non vitreata parum coquatur et in eodem ſicco frigidoque loco reponatur. Poſt paucos enim dies tranſſudabit illud ollam ſub forma florum ſubtiliſſimorum, qui pede leporino abſterſi

ſterſi uſuique ſeruati, quibusdam *nitri florum* veniunt nomine, eiusdemque cum nitro ſunt utilitatis.

Haec ad docendos lectores excerpta ſufficiant, clare enim docent, quidnam huic per ſe iam huc uſque vehementer utili *Schulziano* libro praeſtiterit Cl. Editor hisce ſuis ſat numeroſis annotationibus, quae tertiam minimum totius libri partem conſtituunt, ſimulque inſignem auctorum, qui de remediis ſcripſerunt officinalibus, allegatorum copiam exhibent.

III.

Obſervations de Medecine, ou l'on trouve, des Remarques qui tendent à detruire le Prejuge, ou l'on eſt ſur l'uſage du lait dans la Pulmonie: Avec une diſſertation ſur les Ingrediens de l'Air, conſideré dans l'état naturel, et dans un état contre Nature, ou comme cauſe de Maladies. Par M. IOSEPH RAVLIN, de l'Academie Royale des Belles-Lettres, Sciences et Arts, de Bordeaux, Docteur en Medecine, et Medecin Ordinaire de la ville de Nerac en la Province de Guienne. A Paris. Chez Moreau et Delaguette. 1754. In 12. pl. 18.

Hoc eſt:

Obſeruationes medicae, in quibus annotationes, praeiudicio, quod uſum lactis in phthiſi pulmonali concernit, deſtruendo aptae inueniuntur: Vna cum diſſertatione, de aeris, in ſtatu naturali et contra naturam, ſeu tanquam cauſa morborum conſiderati, ingredientibus. Auctore IOSEPH RAVLIN etc.

Cum lactis potum phthiſicorum plurimis ad modum proficuum eſſe hactenus quidem fere crederent omnes; Cl. Auctor, eidem quondam ſenten-

tiae

tiae addictus, in hoc opere, primo contrarium demonstrare, phthisicosque lactis potissimum potus victimas esse ostendere voluit. Ex hoc vero labore paruus phthisiologiae tractatus ortus est, quem, in prima huius libri parte, quatuor sectionibus distinctum, proposuit. In parte secunda diuersorum et speciatim eorum morborum obseruationes subiunxit, qui exeunte anno 1751 et ineunte 1752 in Neraci confiniis epidemice grassati sunt; et dissertatio olim promissa, de aeris, in statu naturali, et contra naturam, seu tanquam causa morborum, considerati, ingredientibus, tertiam tandem ultimamque libri partem occupat.

Prima igitur huius libri pars *quatuor sectiones* continet, quarum *prima* de phthisibus dorsalibus ac neruosis, *secunda*, de phthisibus pulmonalibus a tuberculis, *tertia*, de phthisibus pulmonalibus ab ulceribus pulmonum ortis, et *quarta* tandem de usu lactis in phthisi pulmonali agit. In prima vero primae partis sectione de phthisibus dorsalibus ac neruosis, quas generatim in essentiales et symptomaticas diuidit, tredecim obseruationes continentur, quarum praecipuas speciminis loco breuiter tantum recensebimus. p. 1.

I. *Phthisis hysterica.* Virgo decem et octo circiter annorum vere anni 1744 paroxysmis hystericis, cum dolore regionis epigastricae satis vehemente, saepius per diem et praecipue vesperi recurrentibus, catameniorum tempore, quae exinde supprimebantur, corripitur. Accedunt motus conuulsiui, lypothymiae in syncopen se terminantes, intolerabilis ardor sub cartilagine xyphoidea, pulsatio inter scapulas, cordis motui synchrona atque in dies aucta, et tandem pedes oedematosi cum contabescentia totius corporis. Praemissis et tentatis variis, auenacea tandem, cum bolo ex croco martis aperitiuo et aethiope miner. ana gr. sex, omni mane, per mensem integrum p. 8.

sumta,

ſumta, ſymptomata abigerunt, lac caprinum dein
p. 15. priſtinam ſanitatem plenarie reſtituit. II. *Phthiſis ſcrophuloſa.* Iuueni chirurgo anno 1740 in dextri pedis tarſo parui tumores, gangliis haud abſimiles nati, emplaſtrisque reſoluentibus applicatis potius aucti, poſt quatuor menſes ita exulcerantur, ut ſinus inter phalangas procederent, febrisque lenta accedens aegrum valde emaciaret. His diu neglectis, poſtmodum vero rite tractatis, oſſa ſeſe exfoliare, et ulcera ſanationis ſpem prae ſe ferre, coeperunt. Iuſcula raparum, auenae et hordei, decoctio ſarſaparillae, ſcolopendrii, hypericique, una cum bolo, ex lapidum cancrorum, antimonii diaphoretici et antihectici partibus aequalibus ſumto, febrem fugarunt, ulceraque ad cicatrices perduxerunt. Lac vaccinum tandem aegrum priſtinae ſanitati reſtituit. In III et IV
p. 19. dem aegrum priſtinae ſanitati reſtituit. In III et IV
p. 21. obſeruatione *phthiſes* proponuntur, *quibus occultum virus venereum anſam praebuiſſe* creditur. Vir, dolores punctorios in toto corpore, et continuum quendam, in vaſis ſpermaticis; femina, poſt feliciter peractum puerperium, dolorem, in media ſiniſtrae coxendicis parte, ad os ſacrum, coxendicem dextram, coſtas, muſculos pectoris, ſcapulasque, ſe extendentem, percipiunt. Lactis potu omnia in peius ruunt. Frictionibus autem mercurialibus raris, vir reſtituitur, femina vero, in principio quidem alleuatur, neglectis vero iisdem, variisque aliis uſur-
p. 27. patis, tandem ſumme emaciata moritur. V. *Phthiſis a tumoribus ſcirrhoſis.* Saniſſima femina, poſt tertium, admodum graue, puerperium, vere anni 1733, multum in principio ſanguinis, et appetitum plenarie perdit. Sequuntur ſuppreſſio lochiorum, febris, paroxyſmi hyſterici, vigiliae. Superueniunt in toto corpore parui tumores ſcirrhoſi, ſine dolore et rubore, paruorum granorum, in collo, pectore et inguinibus vero, oui columbini, magnitudine, conſpicui. Cl. Auctor, menſe maio 1734 accer-

accerſitus, illam fere in ultimo maraſmi gradu, cum parua febre lenta, et ſudoribus nocturnis, deprehendit. Quidam tumores in pectore ad modum lente ſuppurarunt. Praemiſſis aperientibus, grana octo aethiopis mineralis, per duodecim dies mane ſumta, quosdam tumores diſſiparunt. Poſt frictiones tandem mercuriales, omnes tumores pedetentim, menſis unius et dimidii ſpatio, diſparuere, duobus in pectore, caſtaneae maioris magnitudine, exceptis. Mercurius vero extinctus, emplaſtro diapalmae mixtus, illos, paruo temporis ſpatio, plenarie reſoluit. Appetitus et menſtrua larga copia rediere, aegraque, ope lactis, et nutriente diaeta, plenarie reſtituta eſt. VI. Obſeruatio *phthiſin, a lepra haereditaria*, continet, ubi aegra, omnibus incaſſum tentatis, tandem ſumme emaciata mortua eſt. *In VII et VIII obſeruatione* Cl. Auctor *phthiſin, a doloribus in regione epigaſtrica, et ab obſtructionibus hepatis*, ortam, cum pertinaci vomitu coniunctam, deſcribit, quam, iſtic locorum, inter puellas, feminasque, ſatis frequentem, ex tribus vero annis, longe frequentiorem fuiſſe, aegrasque exinde, ſi iisdem cito, methodo ſatis prolixe deſcripta, et frictionibus tandem quibusdam mercurialibus ſuccurratur, omnes ſanitati reſtitutas, alias vero hydrope mortuas eſſe, aſſerit. *Nonam, decimamque obſeruationem*, quae *ambae phthiſes neruoſas* et caſus parum conſiderabiles continent, lubentes praeterimus. *XI. Phthiſin neruoſam ſiſtit, a corio bouino ortam.* Iuuenis ſeptendecim annorum, coriarius, in prima praeparatione recentis corii bouis, paullo ante carbunculo mortui, paruum tumorem, in parte media cubiti, non dolentem, percipit. Poſt tres vero dies, totum brachium, una cum digitis, manu, et ſcapula, inflatur. Hic tumor vero neutiquam dolet, et a chirurgo quodam facile curatur. Iuuenis autem ſtatim extraordinariam ſitim, ad mortem uſque durantem, experitur, mar-

p. 30.
p. 37.
p. 42.
p. 43.
p. 46.
p. 49.

cescere incipit, accedunt diarrhoea, dolores capitis continui, vigiliae frequentes; nulla vero tussis; nec decumbit, sed semper obambulat; et, per quinque annos, magis magisque emaciatur, donec tandem, febre lenta accedente, hyeme 1751, absque ullo medicamentorum usu, placidissime exspirauerit.

p. 55. Causam harum phthisium immediatam, vel in peruerso et irregulari statu neruorum, seu cerebri ipsius, vel in vitio quodam liquidi neruosi ponit Cl. Auctor. Huic vero ansam praebere posse, congestiones, et obstructiones, in cerebro, aut medulla spinali, a quacunque causa, ortas. Et neruis, a statu naturali, sic semel declinantibus, non mirum esse, si reliquae actiones peruertantur, nutritio non
p. 59. rite procedat, et phthises oriantur. Curatio igitur phthisium symptomaticarum, a curatione morbi primarii, haud diuersa esse debet. Sic phthisis, a malo hysterico orta, ut malum hystericum, scrophulosa, ut scrophulae, venerea, ut lues venerea, tractanda venit et s. p. Morbo vero primario hac ratione destructo, saepe accidit, ut genus neruosum adhuc affectum restet, phthisisque persistat; et tunc methodus mutanda, phthisisque, ut neruosa essentialis, tractanda erit 1) obstructiones destruendo, 2) tensiones et rigiditates solidorum dissipando, 3) et reparando vitia succi neruosi, id quod, per 1) resoluentia, incidentia, aperientia, 2) emollientia, humectantia, et 3) per exactum, et conueniens, diaetae regimen, fieri debet. In hisce vero phthisibus neruosis essentialibus, nequaquam quaelibet aperientia conducunt; sic martialia, ob irritationem fibrarum, sollicite vitanda sunt, et mercurialia itidem nocere possunt. Eorum vero loco, gummata incidentia resoluentia, et aperientia, succique, vel decoctiones, plantarum, eadem virtute gaudentes, adhibendae sunt.

In

In phthisi pulmonali a tuberculis, tubercula, vel p. 66.
cruda sunt, et naturaliter nunquam suppurant, vel suppurant, ulceraque formant. Cruda, interdum per tussim, reiiciuntur*. Quale exemplum Cl. Auctoris obseruatio I. sistit. Sacerdos viginti octo an- p. 71.
norum, anno 1748, post febrem quotidianam, in lentam degenerantem, mensis praeterlapso spatio, pondus in pectore, respirationem afficiens, sentit. Frustra hoc tussiendo expellere conatur. Sequitur tussis sicca. Lac, cum decocto hordei, diarrhoeam excitat. Post aquarum mineralium potum tussis fit molestior, exscreationes lymphaticae sanguine tinctae, et, post aliquot dies, obturaculum, corneae duritiei, fere pollicem longum, pure tectum, et octo linearum circumferentiae, reiicitur. Tussi aucta acuti dolores in pectore insequuntur, et, post tussim, quantitas aquarum rubellarum, post aliquot dies vero albi-

* Noua litteraria Hamburgensia, notabilem eius modi casum, continent. Virgo 16 vel 17 annorum, tussi, cum exscreatione pituitosa, corripiebatur, quae vero, nec male olens, nec purulenta erat. In hac pituitosa exscreatione, interdum parua, dura, albicantia, corpuscula, grani piperis magnitudine, occurrebant. Haec, si aperiebantur, pus foetidum, carnem prorsus putridam olens, exhibuerunt. Aegra de reliquo satis bene valens, nullum sanguinem exspuebat, nec tussi amplius vexabatur. Exscreatio vero continua, sine tussi, interdiu noctuque, satis larga remansit. In hac pituitosa exscreatione, absque ullo puris signo, saepius eius modi dura corpuscula occurrebant, foetido pure plena. Et hoc symptoma adhuc cum durat, aegra iam annum tricesimum secundum agente. Ex octo vel nouem annis maritata, aliquot sanos infantes peperit. Haec corpuscula reiecta, ante aliquot tempus, pisi maioris magnitudinem, adaequarunt, apertaque foetorem de se sparserunt horrendum. Vid. *Freye Urtheile und Nachrichten zum Aufnehmen der Wissenschaften und der Historie überhaupt. LV. Stück. Hamburg, Dienstags den 16 Iulii* 1754. pag. 434-436.

albicantium, reiicitur. Poſt aliquot tempus, aliud eius modi obturaculum, eiusdemque magnitudinis, reiecit. Sequuntur ſputa purulenta, febris lenta, dolor, in pectore, et inter ſcapulas. Cl. Auctor venae ſectione, purgatione, remediis vulnerariis, aperientibus, et tandem, ptiſana, aquisque
p. 76. mineralibus, priſtinae ſanitati, eum reſtituit. *Secunda obſeruatio* virum nobilem, quadraginta annorum, exhibet, qui, anno 1744, plures vomicas, in pulmonibus ſe aperientes, reiecit, et tandem,
p. 80. hydrope mortuus eſt. *Tertia* obſeruatio iuuenem viginti quinque annorum ſiſtit, qui, anno 1751, poſt tuſſim, apertam vomicam reiecit, et ab Cl. Auctore ptiſanis pectoralibus, vulnerariis, balſamicis, plenarie reſtitutus eſt. *Sexta*, *ſeptima*, *octaua*, *nona*, obſeruationes, non leuem ſuſpicionem mouent, phthiſin pulmonalem morbum, quodam modo con-
p. 98. tagioſum, eſſe. *Vndecima* obſeruatio phthiſin complicatam, cum ſymptomatibus phthiſeos neruoſae, et pulmonalis cum tuberculis, ſiſtit, quam iuuenis viginti quinque annorum, anno 1747, ſudore diffluens, aerique frigidiori ſeſe exponens, ſibi contraxit. Priſtinae vero ſanitati, a Cl. Auctore, re-
p. 120. ſtitutus eſt. *Duodecima* tandem obſeruatio caſum continet, ubi femina viginti duorum annorum phthiſi pulmonali, febre lenta, cum tuſſi admodum frequente, ſputisque purulentis, et hereditario venereo malo, laborans, cum, poſt lactis aſinini potum, febris, pectorisque dolores, longe vehementiores facti eſſent, frictionibus mercurialibus ad modum paruis, in principio quinque, dein quatuor, et poſtmodum trium, dierum interuallo, et diaeta conueniente, adhibitis, intra quatuor menſes, perfectiſſimae ſanitati reſtituta eſt.

p. 106. Ortum vero, cauſamque tuberculorum in vaſis lymphaticis, lymphaque ipſa, ponit Cl. Auctor: Illa enim, aut nimis contracta, aut nimis relaxata, lym-
phae

phae motui obicem ponere poſſunt, et haec, naturaliter mucilaginoſa viſcoſaque, aeri frigidiori expoſita, magis coagulari, hinc ſtagnare, dureſcere, et tubercula formare poteſt. Tubercula non ſuppurantia a lympha ſola, ſuppurantia vero a particulis inflammationi aptis, v. g. ſi ſanguinis quidpiam lymphae admiſceretur, originem trahere arbitratur. Tubercula tunc demum per tuſſim ſiccam, aliaque phthiſeos pulmonalis ſymptomata, ſe manifeſtant, ſi ex primo fluiditatis ſtatu ad ſecundum mollitiei, peruenerunt: venae ſectio ob plethoram, ad minimum particularem in pulmonibus, et ad auertendam inflammationem, ſemper neceſſaria eſt. Aquae minerales ſulphureae et martiales, nec non martialia ipſa, et mercurialia, in hoc morbo pernicioſa ſunt. Equitatio non niſi in primo phthiſeos pulmonalis gradu utilis eſt. Primarum quoque viarum ratio habenda eſt, leni purgante per intervalla dando, et miſcendo ſtomachica amara aperientibus. Aperientia vegetabilia in iuſculis et ptiſanis, ſuccique plantarum, nec non electuaria aperitiua, cum leni quodam purgante mixta, neceſſaria ſunt. In ſecundo vero phthiſeos gradu, ſi tubercula inflammari incipiunt, aperientia aliena ſunt. Venae ſectiones potius, ptiſanae anodynae, pectorales, narcotica, et leues emulſiones ex ſeminibus frigidis conducunt. Si tubercula ſuppurant, ulcera detergenda, cicatriſanda, et maſſa ſanguinea, a corruptione a pure abſorpto oriunda, defendenda eſt. Id, quod farinaceis in aqua, vel emulſione amygdalina, coctis, iuſculis raparum, ranarum, interpoſitis anodynis, obtinetur. Sudores colliquatiuos et diarrhoeam, quae mortem annunciat, Cl. Auctor ſaepe abſorbentibus et diaphoreticis anteuertit, dando, bis de die, doſin conuenientem, coralliorum, millepedum, pulueris cancrorum, antimonii diaphoretici cet. ſuperbibendo hauſtum ptiſanae ex ſarſaparilla. Si febris vero, calor, et exſcreatio

p. 110.

 exinde

exinde augentur, sputaque sanguine tincta sunt, tunc eorum loco remedia, contra tuberculorum inflammationem commendata, usurpanda sunt. Suppuratione finita febris adhuc subsistere potest, quae ptisanis amaris, absorbentibus, diaphoreticis, lenibusque purgantibus abigi debet; et tunc demum serum lactis, cum cancrorum aliquibus, et pugillo fumariae, scolopendriique, in balneo maris, decoctum, conuenit.

Ex *nouem* sequentibus vero, *de phthisi pulmonali ab ulceribus ortis, obseruationibus*, quarum quatuor ultimae ex aliis auctoribus depromtae sunt, duas tan-
p. 127. tum priores breuiter indicabimus. Femina quadraginta sex annorum, temperamenti sanguinei, et admodum robusta, durante hyeme 1745, vehemente laborabat tussi. Qua in principio neglecta, post mensem oriuntur pectoris dolores, sanguinis sputum, febris satis vehemens, exscreatio puris sanguine copioso mixti, augmentum pectoris dolorum, et macies, quam Cl. Auctor, methodo consueta plenarie resti-
p. 132. tuit. Iuuenis vero chirurgus, qui de anno 1745 usque ad annum 1749 saepius sanguinem copiosum, et dein adhuc per binos annos nil nisi pus exscreauerat, atque in morbi principio nil nisi venae sectiones, lactis potum et aquas minerales, sanitatis statum longe deteriorem reddentes, adhibuerat, tandem hy-
p. 142. drope mortuus est. Causam harum phthisium, vel in erosione pulmonum a vitio quodam massae sanguineae, vel in ruptura vesicularum pulmonalium a plethora, ponit Cl. Auctor; licet hanc ultimam, et praecipue periodicam sanguinis exscreationem, non semper ulcera phthisinque pulmonalem producere, sed potius interdum, eodem modo, uti feminarum catameniorum fluxum, ad vitae conseruationem, ne-
p. 150. cessariam esse iudicet. In cura vero harum phthisium primo sanguinis sputum venae sectionibus, adstringentibus, vulnerariis, narcoticisque tollendum

erit

erit, quo facto, reliqua eadem methodo, uti in phthisi pulmonali a tuberculis orta, tractanda sunt. Certissime tamen persuasus est, ulcera pulmonum, licet a malo hereditario prouenerint, curari posse; siquidem praeter alios complures se puellam octodecim annorum (cuius parentes phthisi pulmonali mortui erant) tuberculis pulmonum, et fere secundo phthiseos gradu laborantem, anno 1751, post trium mensium curationem, secundum methodum propositam, a tussi, pectoris doloribus reliquisque symptomatis liberasse, perfectissimaeque sanitati restituisse asseuerat. p. 161.

In *quarta* tandem *sectione de usu lactis in phthisi pulmonali* Cl. Auctor ostendit, cum tubercula cruda ex coagulatione lymphae oriantur, et hinc principium coagulans in liquidis totius corporis adsit, lac ab hoc necessario coagulari debere, et sic non solum tubercula augere, sed et noua formare posse. Et hinc in phthisi hereditaria, ubi principium coagulans semper in sanguine praesens est, lac eo perniciosius esse debet. In secundo vero phthiseos gradu, ubi febris accedit, tubercula inflammantur, atque suppurant, post lactis usum statim insequuntur sudores nocturni colliquatiui, exsiccatio corporis maior, infarctus glandularum intestinalium et diarrhoea mortis praenuncia. Febris certe inflammatoria, quae in secundo phthiseos gradu incipit, lactis usum quam maxime contraindicat. In ultimo phthiseos pulmonalis gradu lac minime omnium conuenit, sed omnia peiora reddit, mortemque accelerat. p. 165

Prima secundae partis sectio decem variorum morborum obseruationes continet, ex quibus praecipuas breuiter tantum adducere liceat. Arthriticus sexaginta annorum, finita accessione durante hyeme 1745, frigori sese exposuit, ex quo urinae suppressio secuta est, quam, intra horas viginti quatuor ope clysterum et ptisanae diureticae curatam, biduo post altera eaque p. 197.

que pertinacior excepit. Sexto enim die extremita-
tes oedematoſae apparebant et tranſpiratio redolebat
urinam. Nono oedema aderat uniuerſale et circa
noctem ſingultus frequens. Poſt varia inutiliter ad-
hibita duodecimo tandem die ſpiritu ſalis reſtitutus
p. 202. eſt. In *obſeruatione ſecunda* virgo nobilis triginta
annorum adducitur, quae menſe martio 1749 vehe-
mentibus renum doloribus una cum vomitu pertina-
citer perſeuerante et cephalalgia admodum ſenſibili
correpta fuit. Aquae minerales et balnea nihil effe-
cerunt. Aeſtate vero 1750 lixiuium ſarmentorum
vitis primo cochleatim et dein poculatim hauſtum
magnam arenularum et calculorum copiam depulit,
aegramque a vomitu et renum dolore intra quatuor-
p. 208. decim dies penitus liberauit. *Tertia obſeruatio* puel-
lam quindecim annorum producit, quae ſingulis tri-
bus vel ſex menſibus, vehementiſſimo, tres, qua-
tuor, vel interdum etiam octo dies durante, ſingultu
adeo laborauit, ut ſuffocationis periculum immineret,
et ſanguis acceſſionis tempore ſemper per nares au-
resque erumperet. Poſt duodecim vero annorum
ſpatium ante hos tres annos ultima vice, nouis vero
cum ſymptomatibus ſtipatus reuerſus eſt. Vrina
enim per octo dies parca copia ſaepe et difficulter,
deinde vero liberius promanauit. Partes vero gy-
pſeae duritiei, duas tertias partes lineae craſſae, in-
ternam veſicae cauitatem procul dubio undiquaque
obducentes, inſimul per urethram egrediebantur.
Omnia haec fragmenta duabus planis ſuperficiebus
praedita erant, quarum altera interiori veſicae reſpon-
dere viſa rudis et ſcabra, altera vero leuis et polita
erat. Sulci quoque irregulares, rugis huius viſceris
procul dubio reſpondentes, in illis conſpiciebantur.
Poſteaquam igitur aegra horum plus quam quatuor
uncias reddiderat, ab omni ſymptomate libera per-
p. 250. manſit. In * *nona vel potius octaua obſeruatione* con-
tagioſus

* Loco ſeptimae enim obſeruationis ex typographi

tagiosus morbus, cum specie leprae illius hereditariae inter Negros sinus Mexici le Pian appellatae, multum similitudinis alens describitur. Hic morbus, qui in Neraci confiniis ineunte iunio 1752 se primo manifestauit, per suctionem atque lactationem potissimum propagatur. Infantes primo male se habent, emaciantur, et paulo post pustulis scatent in toto corpore, praecipue tamen in facie, circa labia, ore interno, collo, natibus, femoribusque. Nutricibus vero hae pustulae primo in pectore circa mammas et dein in toto corpore erumpunt. Hae pustulae generatim circulares, durae, et parum callosae sunt. Quaedam ad modum parum suppurant, materiem flauescentem farinosam emittentes, quaedam vero crusta eiusdem coloris tectae conspiciuntur. Vtriusque generis pustulae interdum adeo multiplicantur, ut crustas fere continuas forment, in ulcera profunda cum ossium denudatione degenerent, tandemque interficiant. Circa finem decembris 1752 iam plus quam quadraginta infantes feminaeque hoc morbo laborantes innotuerunt. Cl. Auctor quidem ulcera profunda cum ossium denudatione ipse non vidit, omnes tamen, quotquot eum adiere, unguento, quod ex uncia mercurii, ex cinnabari resuscitati atque cum terebinthina extincti, duabus unciis pinguedinis et granis viginti camphorae componebatur, linteis leuiter illinito, pristinae sanitati restituit. Infantes in quatuordecim diebus sanati videbantur, diutius tamen unguenti applicationem continuauit, et feminis ad plenariam restitutionem frictiones quasdam mercuriales adhibuit. Vnguenti vero mercurialis sine camphora applicatio spem boni successus saepe fefellit. *Decima obseruatio* iuuenem p. 270.
viginti quinque annorum sistit, qui per quinquaginta et quinque dies sola aqua vixit. *In undecima vel* p. 275.

 potius

errore octaua legitur, qui numeri error in sequentibus continuatur.

potius decima obſeruatione iuueni viginti trium annorum, qui per viginti minuta absque ulla reſpiratione ſub aqua haeſit, atque ex eadem extractus mortuo ſimillimus fuit, aere primum in anum immiſſo, labium inferius paululum moueri coepit, quo facto, poſt largam venae ſectionem in brachio inſtitutam, larga vini emetici doſis eidem propinatur. Hanc vero loco vomitus conuulſiones quadrihorium durantes, hasque ſudor profuſiſſimus bihorium durans excepit. Poſt iteratam venae ſectionem ſanus expergiſcitur, cum omnimoda tamen facti huius obliuione.

p. 281. Quaeſtionem medico-legalem, utrum ſigna reſtent ex quibus, vel certo cognoſci poſſit, feminam quondam partum edidiſſe, vel illam nunquam peperiſſe, negando ſoluit.

p. 296. *Altera ſecundae partis ſectio*, obſeruationes de morbis epidemicis, qui in Neraci confiniis ſub finem anni 1751 regnarunt, continet. Tempeſtas a nouembri 1750 uſque ad finem maii 1751 adeo pluuioſa fuit, ut viginti ſex circiter pollices aquae deciderent. Hanc per totam aeſtatem aeſtuoſi calores exceperunt. A menſe nouembri 1751 ad 1 iulii 1752 tempeſtas variabilis fuit, qua ſedecim tantum pollices aquae deciderunt. Vere 1751 multi longique catarrhi, dein febres intermittentes, aeſtate pleuritides ſpuriae, angina medioeris paſſim, menſe nouembri vero inter vulgus laborioſum catarrhi, febres, dolores vagi aliaque incommoda regnarunt. His parui pectoris dolores cum febre, aliis oppreſſiones pectoris ſolae absque apparente febre cum proſtratione virium et morte ſubitanea ſucceſſere. Paruas enim refrigerationes ſtatim calor, pulſus frequens turbatus, dolor ſurdus parum ſenſibilis in pectore modo verſus ſternum tendens, modo in coſtis, pectorisque oppreſſio excepit. Hi dolorem per interualla, illi ad tertium vel quartum uſque diem continuo, ambo non diutius ſentiebant, oppreſſio vero ab initio

tio ad mortem uſque ſemper augebatur. Ceſſante dolore aegri poſtero die, ſcilicet quinto, plerumque, alii vero, ſeptimo, moriebantur. Quidam laterum dolore violento per interualla cum febre, oppreſſione vero non adeo conſiderabili laborabant, et ex his longe pauciores moriebantur. Aegris cum laterum dolore, tuſſis ſicca parum conſiderabilis, iis cum dolore obtuſo exſcreationes lymphaticae, reliquis nulla tuſſis, ſed pulſus depreſſus ſaepeque irregularis accedebat. Pauci capitis dolorem, omnes linguam flauam, urinam albicantem, ſanguinemque ut in vera pleuritide habebant. Aegri parum dormiebant. Quidam ſtatim a principio plurimum continuo ſudabant, plurimi vero conatus vomendi vel vomitus, in diarrhoeam mortalem degenerantes, experiebantur. Neminem infra decimum quintum annum conſtitutum Cl. Auctor hoc morbo laborare vidit. In aegri cadauere, qui nulla febre apparente, nullo laterum dolore, nec tuſſi nec exſcreatione, ſed ſola oppreſſione vehementiſſima, vomitu, diarrhoea, quarto die ceſſante, dein ſudore ad mortem, quinto die inſequentem, uſque durante, laborauerat, ambo pulmonum lobos ſphacelatos, omnesque lobulorum cellulas lympha craſſa viſcoſa repletas, et in medio dextri lobi congeſtionem lymphae purulentae inuenit. Inteſtina tenuia vermibus infarcta erant. Ambo quoque pulmonum lobos plenarie ſphacelatos atque in cuiuslibet lobi pulmonum medio abſceſſum, pure bene digeſto et ſatis liquido plenum, pulmonesque undequaque adhaerentes in alius cuiusdam aegri cadauere, qui parua refrigeratione, febre, dolore pectoris intolerabili, oppreſſione, tuſſi mediocri per interualla accedente, exſcreatione lymphae viſcoſae, pulſu frequente turbato laborauerat, inuenit. Euaneſcentem ſub finem tertii diei lateris dolorem exceperat crudeliſſima oppreſſio, et ſub initium quinti diei mors. Alii medici pulmones itidem ſphacelatos inuenerunt.

Cauſam

Causam partim in tempestatis pluuiosae aestuosaeque vicissitudines, partim in annonam atque frumentorum corruptorum usum coniicit. Pauperes enim plerumque multos vermes insimul habuere, diuites non item. Quo ad medendi methodum Cl. Auctor in pulsu eleuato atque febris symptomatibus, nec non si aegri ab initio statim multum sudarent, venae sectionem praemisit. In depresso vero pulsu febrisque absentia statim vomitorium exhibuit, praecipue si vomendi conatus insimul adfuerint. His persistentibus atque diarrhoeae suspicionem mouentibus vomitorium reiterauit, sequentibusque binis diebus purgationem cum vermifugis exhibuit. A secundo die ptisanae ex scorzonera, scordio foliisque borraginis confectae, cuius mensurae uni et dimidiae graua duodecim camphorae in spiritu-vini solutae, adiecta erant, omni quadrihorio haustum per tres vel quatuor dies propinauit. Tertio die cuilibet ptisanae haustui corticis peruuiani scrupulos duos iunxit vel eorum loco bolum ex corticis peruuiani scrupulis duobus una cum granis duobus camphorae. Ex iis, qui hac methodo utebantur, non nisi duos e vita discessisse, asseuerat Cl. Auctor.

De *tertia* vero huius *libri parte*, quae dissertationem de aeris, in statu naturali et praeter naturam considerati, ingredientibus continet, hic partim eam ob rationem, ne fines recensionis transgrediamur, partim vero ideo quoque nihil monemus, quia haec paruam tantum maioris longe operis sciagraphiam sistit, quod Cl. Auctor in posterum se editurum esse promittit, ad quod perficiendum eidem vitam, otium et sanitatem ex animo apprecamur. Quilibet enim ex modo recensitis Cl. Auctoris diligentiam in obseruando et dexteritatem in exercenda arte salutari facile perspiciet.

praefat. pag. IX.

IV.

IV.

Dissertatio physico-medica, complectens experimenta varia calorem animalem spectantia, Auctore ARNOLD DVNTZE, Bremensi. Lugduni Batauorum, 1754. 4 mai. pl. 5½.

Omne animal dum viuit, calet. Atque illud est in primis, quod calidi innati titulo prisca admirata fuit aetas, quodque nostra sibi caloris nomine inuestigandum sumsit penitius. Multum tentarunt hac in re, neque sine successu, plurimi; multum tamen relictum adhuc fuit, quod detegant alii. Quid igitur eumdem in finem tentauerit Cl. DVNTZE, enarrandum nobis iam est paullo fusius; quid autem inde euicerit, iudicium esto penes lectores.

Sensus ille singularis, corpori animali impressus p. 2. ab actione ignis in organa, sentiendo dicata, calor Cl. Auctori dicitur, cognituque valde difficilis est, absolutum in primis eius statum si consideres. Variat enim in omni viuo corpore, certaque, quam sequatur, nondum inuenta fuit lex. Neque clarior certiorue relatiui datur cognitio. Nam causam eius, ignem quamuis noueris, huiusque metiri queas gradus, varius tamen saepius atque contrarius est effectus. Feruente aestate interdum hunc calor urit, illum contra frigus; horrorem febrilem nulla profecto exstinguit caloris externi vis. Constantiorem tandem caloris cognoscendi metiendique rationem docuit scrutatores illa ignis vis, quae corporum auget volumen, rarefactionis nomine cognita. Vnde thermometra inuenta. Ex quibus eminet placuitque in primis Cl. Auctori Farenheitianum. Sensum autem hunc, calorem percipit et animal, quod calet, et cum aliis quoque, vario licet modo, communicat. Hinc, quae determinatum aliquem caloris gradum seruant, licet calor medii, in quo degunt, satis notabi-

tabilem susceperit mutationem, *calentia;* quarum vero calor eadem in proportione, qua calor medii, quod obtinent, commutatur, *frigida* dicuntur animalia, licet absolute talia nulla dentur; gradu enim caloris, quam medium, maiori adhuc gaudent.

p. 4. Causam porro caloris si postules, externa alia est, alia interna. Illam cum reliquorum corporum caloris causa communem, ignem puta, obtinet. Haec vero, tamquam differentia caloris absoluti animalis a calore medii, in quo versatur, animali corpori propria est, prorsusque singularis; mutua nimirum vasorum eius fluidorumque in se inuicem actio, nataque inde frictio causa haec est, eaque proxima. Frictu autem fluida aeque, ac solida, incalescere, ipsa aqua confirmat, numquam congelascens in riuulis rapidissime decurrentibus, omnisque liquor pinguis, valido agitatus motu. Opus inde haud est, cum Cl. CROMWELL MORTIMER phosphoricas sibi in fluidis nostris fingere particulas; nullam umquam calorem ciet phosphorus. Neque veritati respondet illa caloris interni in animalibus genesis, quam a contractione vasorum minimorum per frigus externum deriuauit Cl. ROB. DOVGLASS. Quod si cum vasorum diametris, illos globulorum sanguinis proportionatim minuit frigus, quis erit et quo modo attritus? Deinde non nisi in pulmones et superficiem corporis quum agat frigus; in pulmonibus autem ipse adsumat sanguinis refrigerium; superficies corporis etiam uno vel duobus gradibus minus calescit, ac internae partes, teste experientia; ubi igitur a frigore calor animalium?

p. 6.

Tandem quoque motus internus sanguinis, quem Cl. STEVENSON statuit inter fermentationem atque putredinem medium, positaque in venis, ac in primis in duarum cauarum concursu, caloris sedes, ne refutatione quidem indiget, ficta ab ingenio, naturae repugnans phaenomenis.

Ab

Ab hac iam poſita cauſa ad calorem iterum redire iuuabit. Qui quidem internus vitae perficiendae quum haud ſufficiat, calorem ambientis medii neceſſario poſtulant animalia. Hic ipſe nullibi licet deficiat, datur tamen eius gradus minimus, vitae uſum impediens. Quis ille ſit gradus, definire valde eſt difficile. Tentarunt id in Lapponia Cl. MAVPERTVIS, et in Sibiria Cl. GMELIN. Vltimum vero, p. 9. quem ferre queant animalia, caloris gradum euincere auſum fuit frequentius. Nonageſimum eſſe eumdem, duce BOERHAAVIO, affirmarunt adhuc plurimi; nuperioribus autem ex obſeruationibus, in Carolina 1738, iunio menſe, Cl. LINING caloris 98°, idem 1751 iulio menſe eius 100°; Cl. REAVMVR in Syria 98°, in Senegallia $103\frac{1}{2}$°; eumdem gradum Aſtracaniae notauit Cl. LERCHE, ſuſtinerique ab incolis 108°, imo 116° ad integram uſque horam, commemorat. Ipſe Cl. Auctor Gottingae 1750, iulio menſe ad 95° euectum in thermometro vidit mercurium *. Vt vero accuratius in hanc rem inquireret Noſter, in animalibus viuis varia eo lubentius inſtituit experimenta, quo celebriorem ducem, BOERHAAVIVM**, eadem qui fecerat, ſequi licuerit. Delegit ſibi igitur hunc in uſum conclaue, longum p. 11. pedes $8\frac{1}{2}$, latum $6\frac{1}{2}$, profundum 6 pedes, cuius alterum latus duobus fornacibus ferreis inſtructum erat, nulla patente ianua, praeter quam quod ſuperiori operculum, ex aſſeribus ligneis craſſiſſimoque linteamine confectum, ſuperimponeretur aperturae. In quo dein thermometrum proxime ad fundum, a fornacibus remotiſſime locauit, munitum inſuper ligneo aſſerculo, ne laederent id animalia, foramine tamen

* Ex Tranſact. philoſ. Vol. XLVII. n. 3. obſeruationem Cl. PRINGLE, qui militem viderat viuere adhuc in calore 103 graduum, ipſi olim indicauimus in Comment. noſtr. Vol. III. P. I. p. 6.

** Conf. eiusd. Element. Chem. Tom. I. p. 275.

tamen exciſo, ut calorem admitteret libere. His ita praeparatis, Cl. DVNTZE iteratis vicibus, huic caldario intruſit canes diuerſi ponderis, coloris, aetatis et magnitudinis, auxit ſenſim calorem caldarii, obſeruans attente et gradus thermometri, et temporis interualla, ipſaque, quae ad mortem uſque experiebantur canes, ſymptomata; exemtos poſt mortuos diſſecuit, et, quae ſeſe ipſi obtulerunt, adnotauit phaenomena; quibus denique inter ſe et cum aliorum obſeruatis comparatis, ſua adnectit corollaria, maximi omnino nobis viſa momenti. Ipſam experimentorum enarrare ſeriem diffuſum nimis eſſet, iuuabit tamen praecipua inde hic adducere phaenomena, Auctorisque de iisdem addere iudicium:

p. 23. Primum igitur, quod notari meretur, gradus eſt ille caloris ultimus, quem ferre potuerunt iſti canes. Moriebatur enim canis primus in aeſtu 113° minore; alter in 115°; tertius in 122°; quartus in 110°; quinti experimenti primus in 106°; alter in 126°; tertius in 119°; ſexti tentaminis primus in 126°; alter in 119°; tertius in 108°; quam diuerſitatem caloris ultimi colori haud tribuit Cl. Auctor ideo, quod, nigri coloris qui erant, primus, alter, quinti tentaminis ſecundus, ſextique experimenti primus varium aeque ſuſtinuerunt aeſtus gradum, ac reliqui colore fuſco vel albo praediti, licet nigri aethiopes maiorem dicantur ferre prae albis Europoeis calorem. Intenſiorem porro haud ſuſtinent canes in directa ratione temporis, quo calor intenditur. Nam quum primo cani horis V, 20′ a 67° ad 113° increuerit applicatus calor, adeoque gradibus 46; ſecundo horis IV, 20′ a 64° ad 115°, adeo gradibus 51; tertio horis V, 20′ a 67° ad 122°, hinc gradibus 55; ſexto VII. horis a 65° ad 126°, hinc 61°; ſeptimo horis V, 30′ a 65° ad 119°, inde 54°; decimo horis IV, 30′ a 62° ad 116°, hinc 54°, vix definiri inde poterit certus ultimusque ille caloris gradus; diuerſusque adeo in eiusdem ſpeciei

ciei indiuiduis effectus illius a peculiari forte pendet animalium horum ſtructura. Internum porro diſquirens calorem, immiſſo trium horum canum abdomini thermometro, inuenit Noſter prioris canis calorem 110°, externo aeris exiſtente 146°, reſpirauitque inde aerem 36° calidiorem: reliquorum duorum in abdomen intruſum thermometrum deſcendit ad 109° et 108°, aeris calor dum erat 110°. Quibus omnibus iam rite ponderatis, et cum BOERHAAVII ſententia comparatis, quem tale animal, ſalua vita, ferat, caloris gradum extremum, dubius licet adhuc Cl. DVNTZE, ponit centeſimum et decimum; Cl. HALES equidem ſummum febrilem aeſtum dicit eſſe 136°; Cl. MARTINE in intermittenti febre eum 108°, ſimilemque in febre podagrica Cl. SCHWENKE obſeruarunt. Ill. BOERHAAVE meminit in cane, calore enecto, ſe percepiſſe immanem foetorem; Noſtri autem in decem repetitis experimentis canes ſtatim poſt mortem exhibuerunt prorſus nullum. Forte tamen illo in indiuiduo ſingularis latuit foetoris tanti cauſa; fortaſſe etiam Cl. FARENHEIT, qui fecerat tentamina, nimis terribilis tantum viſus eſt idem. Hinc quoque ea, quae ex unica illius obſeruatione deduxit corollaria Cl. BOERHAAVE, admitti facile non poſſunt. Huc referri debet ſaliua, quam rubram Cl. BOERHAAVE, copioſam quidem et mucidam, numquam tamen rubellam, Noſter obſeruauit. Miratu dignum eſt praeter ea illud, quod canes, aeſtu enecti, poſt mortem rigeant, flectique ſtipitum inſtar non poſſint, quod alio mortis genere iugulati non patiuntur. Neque ſudarunt canes, felis autem obſeruante BOERHAAVIO ſudauit largius: an in epidermidis animalium horum peculiari ſtructura latet cauſa? Singulare porro phaenomenon praebuit inflammatio, per totum fere canum enectorum corpus diffuſa, diuerſa tamen in variis. Quos enim ſtatim poſt mortem ſecuit, leuem eam oſtenderunt;

p. 27. p. 30.

quos duodecim horas post mortem aperuit, tantam, quantam vix produceret iniectio anatomica; neque magna haec obseruata fuit in cane suspenso, statimque post obitum dissecto; hinc causa eiusdem ponenda omnino est in tanta humorum resolutione, ut corporis superficiem sponte inundauerint. In reliquis canibus, altero die dissectis, inflammata visa sunt cutis, musculi, ventriculus, intestina, hepar, lien, cordis superficies, meninges, cerebri cortex; in secundo contra et quinto cane pulmones leui modo tincti phlegmone erant, cerebri vero vasa turgebant sanguine; cor anterius et vena caua exhausta cruore, posterius autem turgidum sanguine fuerat. Mira omnino haec visa fuit Cl. Auctori res, quam tamen ita explicat, ut cor sinistrum in duobus his canibus ideo fuisse affirmet ultimum moriens, quod non in pulmonibus, sed in arteriarum finibus venarumque dextri cordis principiis impedimentum oppositum fuisset.

p. 33. Aliud phaenomenon obtulit, idque singulare prorsus, cordis caro albicans, valdeque rubens eius superficies, quod visum ita non fuit in laqueo iugulatis. Actione pallere musculum vulgaris quamuis est opinio, in ranis vera inuenta; rubere tamen cor, contractum licet, quum monstrauerint dissectores, contractioni musculosae tribui inde vix poterit phaenomeni huius ratio, forte tamen aliquid contulit eadem summe anxia. An sanguinis viscididtas in causa

p. 34. sit, dubius haeret Noster? Huc accedit et illud, quod aer in omnes cellulositates, partes glandulosas venasque eruperit in istis canibus. Cuius quidem causa praecipua videtur esse putredo. Id, quod confirmant Cll. HALLERI, HALESII, SCHWENKII obseruationes, aerem nimirum ex statu suo non elastico in elasticum interdum in vasis secedere, bullulisque sese prodere. Vel in viuente id euenisse Cl. SCHWENKE exemplum habuit virginis, cuius venas

nas poſt mortem, quae fuit ſubitanea, inuenit turgidas aere, mortisque huius cauſam poſuit in tali ſeceſſu aeris.

Attentionem quamdam adhuc merentur etiam rubrae illae maculae, in aeſtu enectorum inteſtinis ſparſim natae, in ſuſpenſis fune canibus nullae viſae. Quas tribuere putredini dubitat Cl. Auctor, arbitratus potius, viuis adhuc canibus natas iam fuiſſe easdem, quum in cane etiam, cui venam inciderat ante mortem, licet dilutiori cum rubore, apparuerint: Quin in homine, qui febre catarrhali maligna obierit, easdem ſe vidiſſe meminit Noſter. p. 36.

Tandem etiam, quanta ſit in aeſtuoſis morbis venae ſectionis utilitas, ex illo patet experimento, quo canis ab inflicto abdomini vulnere, immiſſoque huic thermometro, nihil ſenſiſſe videbatur, quin, inciſa poſt vena iugulari, ad ſe rediens inſiſtebat pedibus, triaque per minuta progreſſus, demum morti ſuccumbebat. Sanguis enim eius confeſtim et altero die apparuit floridus, ſanoque ſimilis, abiens in coagulum, ſupernatante ſero, nulla cruſta inflammatoria, nulloque moleſtus foetore; reliquorum contra ſanguis viſcidus fuit, tenax, in fila ductilis. Putredinem inde minus patet liquaſſe iam hunc ſanguinem, illud forte potius inde comprobatur prognoſticon, ſanguinem, in morbis malignis e vena miſſum, quo ſanior appareat, eo maius portendere periculum. p. 37.

His ita expoſitis, ad finem properans fatetur Cl. DUNTZE, multa adhuc aliorum diſquiſitioni ſe relinquere, tum quae acutarum febrium doctrina doceat, tum quae medicina praeſtare poſſit applicata inter cruciatus illis animalibus.

V.

Dissertatio inauguralis medica, sistens experimenta quaedam circa ligaturas neruorum in viuis animalibus instituta Auctore IOANNE HENRICO A BRVNN, ciue Heluecto-Scaphusiano. Gottingae, 1753. 4. mai. pl. 7.

Quanto difficilior, licet certior, ad veritatem per experimenta panditur via, tanto excellentiorem eadem progressi merentur omnino laudem. Inter plures, hoc nomine iam laudatos, Gottingensis Academiae ciues, superest adhuc, qui eamdem suo iure a nobis postulat, Cl. A BRVNN, dignus auitae virtutis heres. Experimenta eius testes sunto!

p. 2. Primum quidem, in animalibus generationem obseruaturus, Cl. Auctor multos canes et cuniculos utriusque sexus sibi coemerat, locoque separato, ut non nisi ipso praesente coirent, incluserat; sed coire quum recusarent, veneris stimulum forte numquam sentientes in carceribus, laboris huius pertaesus, aliam sibi elegit, eamque arduam, materiem; neruos etenim, brachiales, ischiadicum et vagum seu octauum, ligare in viuis animalibus feliciori cum successu ausus fuit, obscuramque adhuc neruorum doctrinam, factis simul accurate obseruationibus,
p. 6. egregie illustrauit. En primaria! Canis a ligato cum arteria neruorum brachialium plexu, inter operationem conuulsus valdeque clamitans, mox hilaris ambulauit, altero die mouere brachium, eique insistere non potuit; tertio die mortuus est; nihil vero in vulnere, nihil in neruis visum singulare. Alius canis, cuius neruum medianum tantum filo crasso ligauerat, post leues concussiones, plures dies inde nihil mali sensit. Idem vero canis, cuius neruorum brachialium plexum absque arteria filo tenui in altero latere constrinxit, inter ligandum contortus misere ciulansque

que vehementius, post tristis, vacillans, tribus nixus pedibus incessit, mox nihil ciborum, post parum appetiit, quintoque die tandem obiit; vulnus suppurare coepit foetide, neruis disruptis visis.

Inde iam patet, neruos esse instrumenta motuum voluntariorum. Perit enim motus in artu a ligatis eius neruis; manet integer, unico ligato, reliquis liberis relictis neruis. Corruit ergo simul illa hypothesis Cl. THOM. SIMSONIS *, motum minime fieri per neruos, eos esse tantum vasa nutritia, cerebrum vero succi nutritii receptaculum; id, quod inde probarunt alii, quod artus, cuius ligantur nerui, contabescat. Sed neque Cl. VALSALVA ligato in aneurismate neruo, neque Ill. HALLERVS neque Cl. BRVNN ullam umquam a ligatis neruis obseruarunt atrophiam. Illi forte cum neruo arteriam ligarunt, ut inde secuta sit contabescentia. Vis ergo neruos nutriens dubia omnino est. Cl. Auctoris obseruata confirmant potius Cl. VESALIVS ipsiusque auus BRVNNERVS. p. 10.

At vero brachiales neruos ligare, ob vicinam arteriam magnam, multosque simul musculos dissecandos, valde difficile quum esset, ausum potius fuit in inferiori extremitate filo constringere ischiadicum neruum. Quo in cuniculo, qui cutis sectionem tranquille passus est, dein volsella tacto, omnes femoris pedisque musculi tremere coeperunt, neruus non aeque; mox, ubi ligatur, conuellitur clamatque vehementius bestia, post tristis, auide licet cibos petens, crus resolutum et immobile trahit; vulnus licet lauatum fuerit lacte, tertio tamen die inter conuulsiones periit: vulnus suppurauit, neruus integer, nihil mutatus fuit. Canis robustus a ligato eodem neruo, eadem patiens symptomata, itidem pedem habuit motu sensuque carentem: scalpello saepius ictus nihil sensit, doluit vero valde, supra ligaturam p. 14.

 tactus;

* Conf. Comment. nostr. Vol. II. Part. III. p. 461 seqq.

tactus; vicesimo post die mortuus fuit; vulnus pure scatens foetuit; neruus statim non occurrit, dein disruptus visus. In cane alio eadem tentata sunt cum eodem euentu; vulnus autem, quum iam sanatum esset, cute iterum resecta, scalpello irritatus musculus subiacens mox tremuit, idque discissus vehementius, quieto ceterum cane nihilque inde sentiente. En! praesentem adhuc irritabilitatem, sublata sensibilitate. In alio denique cane eumdem quaerens neruum, discidit Noster venam et arteriam, huiusque sanguinem prosilientem simul obseruauit venoso multum rubicundiorem: quo sedato profluuio, ligatoque neruo, eadem, ac in priori, euenerunt. In mortuo post cane, vulnus pure scatuit, neruus vero disruptus erat pureque inquinatus.

p. 21. Ex quibus omnibus iterum iam palam fit, neruos esse organa sensus et motus, causamque eius in singulis partibus haud residere, sed animam in solo sensorio communi suam in organa reliqua exercere actionem. Sensus enim motusque tollitur infra ligaturam, supra eam non aeque. Male ergo affirmat ROB. WHYTT*, animam totum per corpus diffusam esse, et immediate ubique agere. Illud autem porro quaeritur, utrum inuolucri, an contenti ope agant nerui? A meningibus neruos falso deriuant Cl. MISTICHELLI et BLASIVS; sine meningibus enim molles dantur nerui in cerebro, sensuque carent meninges, medulla cerebri vero sensilissima est obseruata. Neque elastici, instar chordarum tremunt nerui; molles enim et pulposi in principiis et finibus, discissi longiores potius fiunt, quam breuiores, debiles nimium, ut trahendo agerent, debilioresque euadunt aetate et immobiles, quum deberent fieri fortiores. Sunt itaque canaliculi caui nerui. Quorum oscula oculus non videt, licet eadem se vidisse putet Cl. LEEVWENHOECK, neque detegit iniectio; probat

* Conf. Comment. nostr. Vol. I. P. IV. p. 589.

bat autem continuata ex cortice vasculoso cerebri medulla, eiusque nutritio vasculosam ipsius et neruorum fabricam. Fluidum porro quoque in se conti- p. 27.
nent nerui. Quod quidem oculi fugit aciem; quod neque Cl. MALPIGHIVS neque Cl. BELLINVS in cauda bubula dissecta, sed synouiam viderunt; quodque non probat intumescentia, quam obseruarunt Ill. MOLINETTI et WILLISIVS, prorsus numquam Noster. Fibrillae enim nerueae, nimis tenerae, facilius discindi, quam comprimi possunt. Fluidum vero probat secretio, ex multo sanguine, quae debet perfici in cerebro.

Natura autem liquidi neruorum quaenam sit, va- p. 29.
riant Auctorum sententiae. Spiritus credidit HIPPOCRATES et GALENVS aereos esse; acidos eosdem statuit WILLISIVS, BORELLVS et BELLINVS; spicula quoque ipsis tribuerunt uterque BERNOVLLI; eadem et vim attractilem adsumsit KEILIVS. Sed ficta haec potius ingenio, quam naturae respondent commenta. Electricam, quam nostra aetas detexit materiem, subtilissimam, in corporibus diffusam, agentemque celerrime, ideo fluido neruorum aptam putarunt nonnulli. Eam vero profecto non impediuisset vinculum, compressio et destructio nerui, si fuisset electricum liquidum nerueum. Inde neque haec placet hypothesis. Enim vero Cl. Auctorem experimenta quum docuerint, fibram muscularem esse irritabilem, neruos autem non aeque; illamque irritari facilius a blando stimulo, quam acri, facilius ab aqua et aere, quam a veneno; materiem illam colligit inde, musculos irritantem esse debere blandissimam. Atque haec erit etiam fluidi neruei p. 34.
indoles, blanda, subtilissima, celerrime agens, ad irritationem musculi aptissima; qui ex eius defluxu celerius et fortius, quam ab acri irritante, contrahitur. Continuus igitur fluidi huius adfluxus in musculos vitales motus perficiet; voluntarios autem de-

 riuatum

riuatum illud ab anima in determinata loca. Quo modo id perficiat anima, latet; certum tamen illud eſt, eam in cerebro, non in finibus neruorum ſuam
p. 36. exercere actionem. Confirmat id exemplum. Femina, cuius pedem, in inferiori parte carie exeſum, rite amputauit chirurgus, aliquot dies poſt diros dolores paſſa in loco, ubi caries fuerat, ſanaeque licet mentis, pedem amputatum fuiſſe, vix ſibi perſuadere potuit. Certe, ſi in finibus neruorum ſentiret, falli non potuiſſet anima.

Supereſt adhuc illud corollarium, quod ſibi dictum eſſe velint chirurgi, ut nimirum in amputandis artubus a ligandis ſimul cum arteria neruis ſibi caueant ſedulo, vehementiſſima inde quum ſequantur
p. 37. ſymptomata. Vltimo tandem loco deueniendum iam eſt ad ea, quae ligato octauo ſeu vago neruo obſeruauit Cl. Auctor. Ab eodem in dextro latere ligato canis, inter operationem vehementer conuulſus clamitansque, poſt quietus iacuit, ciboſque recuſauit omnes. Qui quum aliquot diebus poſt e vulnere conualuiſſet, cibos iterum appetens, eius neruus vagus in ſiniſtro latere ligatur. Conuulſus, nullum amplius, licet tentaret, edidit clamorem; mox vomere coepit aluumque deponere, et id conatus fuit ſaepius; cibos reſpuit; aerem non niſi erecto collo captauit; ſequente die mortuus. Vulnus fuit recens, nihil mutatum; ventriculus diſtentus, ciborum ma-
p. 40. terie viridi, putrida refertus. Cuniculus, a ligato in utroque latere neruo vago, mox concuſſus valde ſuſpiria edidit ciboſque recuſauit; breui poſt vomuit, fluente ſimul ex ore et naribus materia viridi, ſpumoſa; reſpirans difficillime, altero die periit, ſimili materie in ore, naribus, oeſophago, ventriculo et inteſtinis inuenta. Alius cuniculus, fuſcus cum pupillis fuſcis *, ligato in dextro latere, craſſioris fili ope, neruo

* Quum candidi cuniculi tantum rubras, fuſci vero omnes fuſcas habeant pupillas, erroris commiſſi ac-

neruo octauo, nihil sentiens incommodi, bene valuit, aliquot tamen dies nullas reddidisse foeces visus est. Eiusdem neruus, in altero latere filo crasso ligatus; nihil quoque mali concitauit: ex ligato autem ischiadico neruo mortuus est idem, nihil tamen in vulnere neruoque octauo mutatum exhibuit.

In alio deinde cuniculo totum quum discinderet Cl. Auctor in utroque latere neruum vagum, anxie lamentans ille vehementer contorquebatur, quietus post factus, cibos, quos paullo ante appetiit prorsus fastidiuit; tertio die in latus dextrum prostratus, respiransque difficile, inter conuulsiones obiit, nullis per tres dies redditis foecibus. Ventriculus distentus paucis contentis foetidis; intestina tenuia inania flatuque expansa; crassa vero simili, ac ventriculus, putrida materie referta fuerunt. p. 43.

Obseruata iam phaenomena facile explicantur ex nerui dicti ortu et distributione in variis corporis animalis partibus facta. Quorum primum notari meretur conuulsio partis, ad quam ligatus neruus adit, uti patet ex experimentis Cl. Auctoris. Hinc ex constrictis vel discissis octaui paris neruis cor palpitare vidit Cl. BORELLVS et WILLISIVS. Quo plures p. 45. autem et maiores nerui aliquam ad partem adeunt, eo maiores ab his ligatis sequuntur effectus. Patet id ex vehementi vomitu animalium istorum; ex motu peristaltico intestinorum inuerso facto; ex bilis indole mutata; ex appetitu, sensuque ventriculi prorsus sublato.

Aliud, idque notatu dignum phaenomenon exhibet sublata ex ligato neruo octauo animalium vox. p. 47. Vidit idem Cl. MORGAGNIVS et ENS aliique viri clarissimi. Probat anatome illud, quae multos ramos eius abire monstrat ad laryngem huiusque musculos

cusatur Cl. LINNAEVS, quod definiat in syst. nat. pag. 9. cuniculum esse *leporem cauda abrupta, pupillis rubris.*

sculos. Cor quoque non nullos neruos in homine, plures et maiores in brutis a pari vago quum accipiat, hoc ipso ligato, debiliorem reddi cordis motum, obseruarunt Cl. LOWERVS, ENS, atque WILLISIVS. Id, quod confirmant Cl. Auctoris obseruata. Sed ubi praeter vagum alios adhuc integros neruos cor habuit, ex ligato vago non subito perierunt animalia. Vixisse enim ab hac ligatura eadem per unum alterumque, imo plures dies, affirmant Cl. BORELLVS, WILLISIVS, PETITVS, et Noster. Post viginti demum horas perire inter tremulos motus animal, ab octauo et intercostali una discissis neruis, vidit Cl. VIEVSSENIVS. Sed omnes et minimos, quos cor accipit ab intercostali et vago, neruos ligare nullus quum possit, relictis quibusdam liberis, facile perdurare potuit vita. Inde inedia pluresque aliae fuerunt adhuc mortis huius animalium causae.

p. 50. Tandem consensum partium in corpore animali in primis hic octauus neruus illustrat: quatenus autem idem rite et naturae conuenienter debeat explicari, aut quatenus eodem alii abutantur in explicandis variis phaenomenis, intactum relinquens Cl. BRVNN, labori suo finem imponit, maiorem autem, id si inuestigare ipse aggrederetur, penes omnes, veritatis amantes, sibi conciliaturus gratiam.

VI.

VI.

Traité de la Goutte, dans lequel, après avoir fait connoitre le caractere propre & les vraies causes de cette maladie, on indique les moyens les plus surs pour la bien traiter & la guérir radicalement. par Mr. CHARLES-LOVIS LIGER, Docteur-Regent de la Faculté de Medecine en l'Université de Paris. A Paris, Chez la Veuve Quillau, et Nully, 1753. In 12. plag. 16½. sine praefat.

i. e.

Tractatus de Arthritide, in quo, charactere proprio causisque huius morbi veris antea declaratis, certissima eum rite tractandi radicitusque curandi remedia indicantur. Auctore CAROLO LVDOVICO LIGER.

Dirum, diuturnum periculique plenum morbi genus, arthritidis nomine, mortales ab omni aeuo adeo excruciauit, ut Cl. Auctori, ob hunc in se susceptum laborem, quo et veram eius causam medendique methodum, parum antea cognitas, clariores reddere, firmiterque stabilire tentauit, non paruae debeantur grates. Totum vero opus in tres partes diuisum deprehendimus. In prima huius libri p. 1.
parte systemata, quae praecipui scriptores, ut HIPPOCRATES, GALENVS, AETIVS, ALEXANDER TRALLIANVS, PARACELSVS, HELMONTIVS, SENNERTVS, FERNELIVS, SANCTORIVS, SYLVIVS et BOERHAAVIVS sibi de causa articularis morbi formarunt, in quatuor capitibus disquirit, eademque omnia vel prorsus, vel ex parte tantum reiicit. In parte secunda in quindecim capitibus cau- p. 42.
sam huius morbi primariam disquisiuit et praedisponentes detegere seduloque describere studuit. Initium vero

vero fecit a morbi hiſtoria eiusque progreſſu, illam-
p. 204. que in certas epochas diſtinxit. Tertia huius libri
pars et praeſeruandi et curandi methodum variarum
huius morbi ſpecierum in quatuordecim capitibus tra-
p. 370. dit. Sub finem tandem quaeſtionem medicam, an
arthritidi ſapo? anno quadrageſimo ſeptimo huius ſecu-
li, a Cl. Auctore Pariſiis propoſitam, recudere curauit.
Ratione igitur libri ſic expoſita, pauca quoque, ea-
que praecipua nobis viſa, cum lectoribus noſtris
communicabimus.

p. 54. Arthritis HIPPOCRATIS tempore extremitatum articulationes tantum inuaſit, doloroſa quidem, neutiquam vero periculoſa, nec lethifera, nec adeo frequens fuit. GALENI tempore ob maiorem hominum intemperantiam iam longe frequentior obſeruata fuit. Infantes enim haereditario iure illam iam contraxere. Feminae quoque et eunuchi, antea immunes, illa corripiebantur. *Regularis* adhuc iam *irregularis* et periculoſa facta fuit. GALENVS enim prima vice obſeruauit, aegrum a retropulſione ab extremitatibus in pulmones ſubito ſuffocatum eſſe. Haec irregularitas ſuffocatioque, a retrogreſſa materia, quarto quintoque ſeculo longe frequentior facta eſt, et ſeculo, poſt C. N. ſeptimo, PAVLI nimirum AEGINETAE tempore, hicce morbus non ſolum extremitatum, ſed etiam trunci, coſtarum et maxillae inferioris articulationes inuaſit. Humor quoque arthriticus, ſua ſponte et absque ulla per topicam repercuſſionem data occaſione retrogreſſus, guttur, pulmones, hepar atque lienem male habuit, quarum prior *arthritidis vagae*, poſterior vero nunc *ſua ſponte retrogreſſae* nomine inſignitur. In hiſce tandem ultimis ſeculis duas adhuc ſpecies irregularis arthritidis detexerunt medentes, quarum una *indeterminata* appellatur, quia inuaſionem in omnes corporis noſtri partes externas aequaliter minatur, altera

vero

vero *irregularis proprie sic dicitur*, et haereditariae arthritidis solius fructus est.

Harum tamen omnium specierum causa tantum unica deprehenditur, quae in continuato usu bene digestorum nutrientium ciborum potuumque plurimum mucilaginis seu potius viscidi continentium, et hinc in abundantia lymphae spissae seu viscidae consistit, a qua natura sese generatim per depurationis quandam speciem liberare conatur. Existentia huius mucilaginis in humoribus non solum ex inspectione partium afflictarum in paroxysmo, sed etiam ex pulsu lento cognoscitur. Certissimum vero signum ex sanguine desumitur, quod in materia quadam albicantis coloris consistit, quae supernatat, et in pleuritide et pectoris defluxionibus eductae similis est, excepto eo, quod non adeo firmiter cohaereat uti in plurimis harum posteriorum obseruatur. Hicce enim color a parte sanguinis fibrosa abundante oritur, quae ideo arctius cohaeret, quoniam viscositate quadam seu glutine illi alieno, ad modumque tactui sensibili, praedita est; quod phaenomenon non nisi in arthritide sola occurrit. Haec arthritidis causa ex eo quoque facile cognoscitur, quod ipsa in quibusdam prouinciis *endemia* in aliis vero interdum *epidemica* deprehenditur. In Cenomania v. c., Normandia Flandriaque, ubi endemia est, potulenta, et in prioribus quidem vini genera, ex pomis pyrisque confecta, in Flandria vero cereuisia, et in aliis tandem prouinciis, ubi endemice grassatur, vina hunc morbum producunt. Haec enim ob mucilaginem solam, et neutiquam ob salia, acidum, spiritus atque tartarum peccare, ex eo patet, quod vina burgundiaca, campana, hispanicaque hisce principiis maxime abundent, neminemque tamen iis utentem arthritide afficiant; cum e contra vina moschata et condriacensia pauculum horum principiorum contineant, et tamen facile arthritidem procurent.

p. 62.
p. 75.
p. 82.

Vinum

p. 88. Vinum ex pomis confectum ad procreandam arthritidem aptissimum potus genus, dein cereuisiam, et tertio tandem loco, reliqua vina ponenda esse. Quo minus vero limpida et transparentia sunt, quo plus spumae generant ex uno vase in alterum effusa, quo fortiora sunt, et hinc quo plus mucilaginis in paruo volumine continent, eo quoque aptiora sunt ad generandam arthritidem. Ii tandem, qui ab hisce potibus abstinuerunt, et tamen arthritide laborant, talia certe alimenta solida amant, quae plurimum mucilaginis continent. Nutrientia enim amant, et alimenta eo plus nutriunt, quo plus mucilaginis continent, qualia sunt iuscula saturata et cibi per longam coctionem penitus dissoluti, nec non vegetabilia, aquosa sua parte, per artem culinariam,
p. 96. orbata, et in mucilaginem fere redacta. E contra vero alimenta et potulenta earum regionum, quae ab arthritide immunes sunt v. c. burgundia, campanaque, parum mucilaginis continent. Vina enim burgundiaca campanaque, optima sane aptissimaque ad conseruandam restituendamque sanitatem, longe plus salis acidi et spirituum continent, quam reliqua vina. Ob abundantiam vero horum trium principiorum mucilago destruitur, et saponacei quid exinde producitur. Vina quoque burgundiaca saponacea virtute gaudere ex eo satis elucescit, quod linteis albis inspersa, ea non maculent, sed maculas potius nouiter inductas eluant. Quodsi igitur in hisce prouinciis, ab arthritide alias immunibus, hic morbus
p. 105. interdum epidemice grassari deprehenditur, hoc tantum in annis non salubribus continget, in quibus uuae perfectam non acquisiuerunt maturitatem, et vina inde confecta plus mucilaginis, minus vero salis acidi, et spirituum continent. Haec mucilago vero in humoribus nostris praesens arthritidem non producit, nisi abundet. Semper enim adest in haereditaria, nec non in adquisita arthritide, paroxysmi

tamen

tamen non excitantur, niſi abundet, naturaque ſeſe per ipſum paroxyſmum ab illa liberare ſanguinemque depurare tentet.

Haec abundantia autem vel *vera* vel *ſpuria* eſt. p. 175.
Vera eſt quantitas materiae mucilaginoſae in vaſis contentae tanta, ut moleculae in maſſa humorum amplius ſuſpenſae teneri nequeant. Haec vero rurſus eſt vel *naturalis* vel *accidentalis*. *Naturalis* eſt abundantia mucilaginis ſolius in humoribus, atque unice a diaeta mucilaginoſa dependet, primaeque arthritidis acceſſiones, ſimplices, longoque temporis interuallo demum redeuntes illi tribuuntur. Quodſi vero haec naturalis per aliquot annos perſtitit, tunc in *accidentalem* mutatur, in qua praeter humorem arthriticum ſimul quoque alii humores abundant. *Abundantia ſpuria* vero a relaxatione nimia vaſorum dependet, nec non ab immoderatis corporis exercitiis, vigiliis, ira, gaudio, a potu irregulari vini ſpirituoſorumque producitur, et adeſſe cognoſcitur, ſi paroxyſmus aegrum vel ante conſuetum tempus inuadit, vel ſi aeger unum tantum, vel duos decubitus (depots) experitur quatuor aut quinque alias in uno paroxyſmo adſuetus. Et licet veneris exercitium in p. 187.
ſe ſpectatum innoxium ſit, attamen cum praematurum et nimis frequens non ſolum corpus debilitet, ſed cum ii etiam, qui huic nimium dediti ſunt, ad corporis vires reſarciendas, veneremque eo crebrius exercendam, nutrientium plerumque ciborum potuumque largiorem quantitatem aſſumere ſoleant; hinc forſitan non immerito dici poſſet, hanc, venerem ſcilicet, unicam cauſam eſſe, quae utramque abundantiam et veram et ſpuriam eodem tempore ſimul producere poſſit.

Vtraque vero haec abundantia vera et naturalis, p. 134.
et ſpuria et accidentalis vaſa ultra modum diſtendunt, hinc relaxantur vaſa, et motus humorum fit languidior. Partes igitur mucilaginoſae, in humoribus

ſuſpen-

ſuſpenſae, quae antea iam aegre propelli poterant, nunc magis quieſcunt, et in vaſis praecipue maioribus facile reuniuntur. Exinde vero formantur maſſae, quae ſeſe non ſolum circulationi humorum opponunt, ſed et relaxationem vaſorum augent. Maſſae hinc longe maiores fiunt. Et dum natura ſummis conatibus illas diffringere, ſeſeque ab illis liberare tentat, circulatio fit rapidior. Easdem vero in extremitates vaſorum, in articulationibus occurrentium, praecipitare ibidemque deponere ideo cogitur, quia vires ipſi non ſuppetunt ad illas ulterius propellendas; et quia eodem momento, partim in ſpiſſitudine humoris, partim vero in nimis parua vaſorum diametro, in quibus ille incluſus eſt, obſtacula inuincibilia offendit. Hinc febris et irritatio et dolor. Reſiſtentiae vero, quas natura offendit, illam incitant, ut reiteratis conaminibus illas ſuperare tentet. Effectus vero ſunt depoſitiones in glandulis ſynouialibus, cum quarum ſecretione * arthriticum humorem maximam conuenientiam habere aſſerit Cl. Auctor, et tumores articulorum magis magisque aucti. En modum quo natura in depurando ſanguine et formanda acceſſione arthritica utitur.

p. 112. Eiusmodi *acceſſio* in uno tantum articulo contingens, quae iuuenibus plerumque euenit, *ſimplex* appellatur, quodſi vero in pluribus contingat, quod ſenibus admodum familiare eſt, tunc *compoſita*, et quidem plus vel minus compoſita audit, prout vel plures vel pauciores articulationes ſucceſſiue occupat.

p. 114. Cauſae plurium acceſſionum et depoſitionum ſunt 1) abundantia mucilaginis, 2) defectus capacitatis partium

* Arthriticos vero et podagricos dolores non in capſula articulorum, ubi nerui nulli ſunt, ſed in ipſa cute et in neruis ipſi ſubiectis ſedem habere, ex experimentis in viuis animalibus inſtitutis concluſit Illuſtr. ab HALLER. Vid. Comment. regiae ſoc. ſcient. Goetting. Tom. II. et Comment. noſtr. Vol. II. P. IV. p. 697.

tium hanc recipientium et 3) insufficientia seu debilitas conaminum, quae natura in arthritide praecipue irregulari ad semetipsam subleuandam facit. Haec p. 117.
insufficientia rursus vel *naturalis* est, ut in senibus, vel *accidentalis*, ut in iuuenibus, qui ad subleuandos dolores saepius reprimentia adhibent. Depositione igitur in articulis plenarie facta omnia mitigantur, depositaque materies ipsa sese vel per transpirationem dissipat, si fluida et parum crassa est, vel in sanguinem redit, si crassior est, quam quae per poros cutis dissipari queat, vel, si nimis crassa est, in articulis restat nodosque format. Facilitas quoque et p. 138.
velocitas, quibus cum humor arthriticus locum mutare, prioremque antea occupatum prorsus derelinquere, seseque in alium coniicere videtur, effectus sunt apparentis mobilitatis, cuius explicatio omnibus auctoribus multum molestiae creauit. Viscositas enim humoris arthritici, quam omnes concedunt, cum mobilitate singulari vix concilianda videtur. Duas vero mobilitatis species distinguit Cl. Auctor, *regularem* et *irregularem*. *Regularis* fit ex uno articulo in alterum omnique periculo vacat. *Irregularis* vel ex articulationibus in viscera migrat, et saepe lethalis est, vel ex viscere quodam in articulationes, omnique periculo non vacat, vel ex uno viscere in aliud viscus, quae ad modum rara est periculosissimaque deprehenditur.

Negat vero Cl. Auctor materiem semel in articu- p. 140.
lo vel viscere quodam depositam hinc egredi, seseque in alio articulo vel viscere deponere posse. Priorem enim tumorem in articulo persistere, et, quotiescunque apparens eiusmodi metastasis oriatur, non veram metastasin, sed nouam quandam esse depositionem ab abundante humore arthritico. Omnis quoque generis mobilitatem easdem, quas depositionem, causas agnoscere arguit. Hinc quoque est, quod, si in viscere quodam depositio completa et perfecta facta sit, ma-

teries in viſcere iſto depoſita nunquam in articulos reuocari poſſit; quod ſi vero in viſcere iſto depoſitio incompleta contigerit, tunc reliquum materiei, adhuc cum ſanguine circulantis, arte vel natura in articulos
p. 155. expelli poterit. Et cum tres plerumque recenſeantur arthritidis ſpecies 1) *frigida* nimirum, a ſpiſſitudine lymphae orta, quae cum paruo calore et dolore paucoque rubore coniuncta, *frigorisque impatiens* ſit, cui temperamenta frigida pituitoſa, ſubiecta eſſe dicuntur, 2) *calida*, quae lymphae acrimoniae adſcribitur, *caloris impatiens*, temperamentis ſiccis bilioſis propria, in qua interdum ne tumor quidem apparet, pars affecta vero longe calidior, doloroſior et plus minus rubra conſpicitur, et dein 3) ex prioribus utrisque compoſita, *et frigoris et caloris impatiens*, in qua tumor admodum inſignis, valde dolens valdeque inflammatus eſt, quae ſanguineis temperamentis admodum familiaris eſſe perhibetur; Cl. Auctor oſtendit, has omnes non niſi unicam ſpeciem conſtituere et tantum arthritidis varietates eſſe. Omnes enim non ſolum in uno eodemque ſubiecto, ſed in una quoque eademque acceſſione compoſita adeſſe saepius obſeruantur.

p. 159. Mucilago tamen, harum omnium cauſa, mixtum eſt, ex admodum pauco oleo, multa terra, et longe copioſiore aquae aerisque quantitate compoſitum. Pro diuerſa igitur horum ingredientium proportione, mucilago quoque eodem modo variare poteſt, uti gummata plantarum, quibuſcum arthriticum humorem admodum concinne comparat Cl. Auctor. Gummi enim unius arboris non ſolum a gummi alterius differt, ſed in una quoque eademque arbore diuerſitas gummatum obſeruatur, alterum enim ſiccum, alterum liquidum adhuc deprehenditur. Mucilago igitur, in ſiccis bilioſis hominibus, craſſior terraque plurima referta, multum rarefiet, doloresque augebit, ſi calida externe applicaueris

caueris. In humidis vero pituitosisque hominibus, ubi eadem in paruo volumine multum aquae continet, et fere prorsus fluida est, tantum abest, ut calor externe applicatus dolores augeat, ut potius eosdem, diuidendo aquosas particulas, easdemque per poros cutis abigendo, admodum lenire possit: frigus vero externe applicatum, constringendo poros, et condensando aquam, distensionem vasorum, dolorumque vehementiam, continuo augere debet. Hanc quoque ob rationem arthritis, cuius mucilago p. 166.
admodum crassa est, largiorem tamen insimul aquae quantitatem continet, qualis in sanguineis hominibus haud raro deprehenditur, et frigoris et caloris impatiens esse potest. Mucilago quoque in uno eodemque subiecto variat, prout nimirum depuratio vel lente vel promte facta fuit. In priore enim casu massae maiores, in posteriore minores fient, et depositio exinde oriunda vel magis vel minus compacta solidaque euadet. Regimen quoque aegri ad hasce varietates multum conferre videtur. Nodo- p. 168.
rum vero ex eius modi depositionibus in articulis formatorum, qui nec a frigore nec a calore amplius afficiuntur, duae obseruantur species. Materies enim arthritica, aut aliquid adhuc mucilaginis retinet, et gummatibus extreme exsiccatis comparanda venit; aut adeo aquosa sua parte per diuturniorem moram in loco calido articulorum orbatur, ut ipsi nil nisi terra alba plus minus friabilis, plus minus leuis, gypsoque saepius simillima restet, qualis ex gummatibus per diuturniorem exsiccationem, licet paulo difficilius, itidem obtineri potest.

In *tertia* tandem huius operis *parte*, *arthritidem* p. 205.
regularem definiuit Cl. Auctor, quod *sit morbus periodicus articulationum cum febre plus minus forti, dolore caloreque in parte affecta plus minus magnis, seque per depositionem quandam seu diuersi voluminis tumorem, nunquam in suppurationem abeuntem, terminans.*

 Certissi-

p. 216. Certiſſimum eius ſignum eſt, ſi dolor poſt duas vel tres ſomni horas demum inuadit, ſequentibusque diebus redit. Tres vero vulgo ſic dictas ſpecies, utrum nimirum tumor frigoris, an caloris, an utriuſque impatiens ſit, ſedulo obſeruare oportet; aeger enim pro huius diuerſitate diuerſimode quoque tractandus eſt. Frigoris impatiens faciliorem curationem admittit. *Curatio* vero duplex eſt vel *acceſſio-*
p. 228. *num*, vel *morbi ipſius*. Venae ſectio, quae quidem naturae operationem turbare poteſt, in primis tamen acceſſionibus, ab abundantia vera ortis, in feminis eidem adſuetis, et viris, in flore aetatis conſtitutis, reuulſionis ſcopo, in loco, a parte affecta remotiſſimo, neceſſario inſtitui debet, atque pro febris, vigiliarum et dolorum ratione repeti quoque poteſt. Hanc quidem, eo plerumque in loco, ubi inſtituta eſt, noua inſequitur depoſitio, ſed parua et plerumque ultima, nec adeo periculoſa eſt. Hinc ſi fieri poteſt, ſemper in ſano pede, vel etiam in altero, ab arthritide parum affecto, inſtituenda erit, ut praeter alias utilitates, depoſitio quoque, venae ſectionem inſequens, in loco a corde maxime remoto fiat.

p. 232. Vigiliae clyſteribus ſimplicibus, vel ad ſummum emollientibus, et ptiſana ex herba chamaepytios, chamaedryos, capillorum veneris cum pauco ſaccharo arceri poſſunt. Ventriculo tamen inter haec uſu vini boni canarienſis, burgundiaci vel campani cum
p. 236. pane toſto quotidie proſpiciatur. Narcoticis, ob relaxationem, quam inducunt, inſequensque dolorum augmentum caute utendum, iisdemque raro opus eſſe, recte iudicat Cl. Auctor. Theriacam tamen e reliquis huic ſcopo aptiſſimam eſſe cenſet. Quodſi vero febris tandem ceſſauit, dolores imminuti ſunt, ſomnusque rediit, tunc, ad accelerandam conualeſcentiam, primae viae, potione leni mannata, ter vel quater repetita, a deprauatis humoribus expurgan-

purgandae ſunt; licet enim et has euacuationes interdum quoque noua inſequatur depoſitio, timeri tamen ideo non debet, quia ſemper regularis eſt; fortiora vero purgantia ad modum noxia ſunt, ſeduloque tunc in primis vitari debent, ſi nodi antea caloris impatientes fuerunt. Reliquae ſecretiones, et p. 240.
praecipue tranſpiratio inſenſibilis, optime promouentur, ſi circa finem acceſſionis drachm. iij vel iiij radicis chinae in libr. iij aquae ſimpl. ad remanentiam libr. ij. coquuntur atque ter de die largus eiusdem hauſtus aſſumitur. Vinum quoque huic decocto interponi vel miſceri poteſt, in arthritide tamen caloris et frigoris impatiente ante huius decocti uſum ptiſana per quatuordecim dies, et in arthritide, ſolius caloris impatiente per menſem integrum aqua copioſe potari debet. Praeterimus vero, ne nimis longi ſimus, reliquas a Cl. Auctore in curandis acceſſionibus, ab hac vel illa ſpeciali cauſa determinante ortis, additas animaduerſiones, utilesque cautelas practicas. Caſum tamen, a Cl. Auctore adductum, eo lubentius adducimus, quo magis exinde eluceſcit, quantum damni ex topicorum uſu, licet interdum etiam innocentiſſimus videatur, ſaepius oriri poſſit.

Robuſto viro quadraginta ſex circiter annorum, p. 260.
temperamenti pituitoſi, arthritidis, qua, cum nec inordinate nec intemperanter viueret, ab anno tamen aetatis triceſimo ſexto regulari laborauerat, pertaeſo, facile perſuadebatur, huncce morbum a pedum frigiditate, cui adeo obnoxius erat, ut etiam frigus per longam noctem ſentiret, originem traxiſſe; hancque cauſam, morbumque ipſum facile deſtrui poſſe, ſi lecto lagenam ſtanneam calida repletam inſereret, pedesque mediante iſta moderate calidos ſeruaret. Arthriticus eius modi lagenam durante hyeme 1749 adhibens, nullam menſe februario eiusdem anni ceu tempore alias ipſi conſueto regularem arthritidis acceſſionem ſenſit. Vuula vero, baſis

 linguae

linguae omnesque internae ac posteriores oris partes sensim adeo intumescebant, ut primo martii nec liquida nec solida deglutire posset, quin statim conuulsionibus, diu admodum durantibus, corriperetur, id quod eum tandem eo adigebat, ut unciam tantum panis totidemque vini quotidie pro cibo potuque assumeret, quae viuendi vero ratio eum quam maxime emaciabat. Vsurpatum tamen remedium ipsi adeo innocens videbatur, ut die decimo quarto maii, quo demum accersebatur Cl. Auctor, ne suspicaretur quidem hunc morbum arthritidem irregularem et retrogressam esse.

p. 263. Dantur tamen externa remedia, quae tuto adhiberi possunt. Sic urina infantis, infra decem annos nati, moderate calida, anodyna resoluens et efficax est, si linteis eadem bene imbutis affecta pars obtegitur. Fortius remedium, in omnibus arthritidis speciebus conueniens, nec unquam nocens, sapo medicinalis albus est, cuius unciae 5 vel 6 in 7 vel 8 mensuris (pintes) aquae communis solui possunt. Pars affecta in eius modi balneum immergitur, cuius calor affusa calida pro aegri lubitu augeri minuique

p. 266. potest. Quodsi vero circumstantiae quaedam balnei usum prohibeant, tunc in arthritide frigoris impatiente cataplasma emolliens ita concedi potest, ut decoctioni tantum pauca minuta, anteaquam ab igne auferatur, sapo adiiciatur. In arthritide vero caloris impatiente sapo unice in formam pastae redactus applicari potest; facile enim cum corpore quodam se ipso liquidiore pinguique v. g. butyro de Cacao, miscetur. Haec pasta super linteum extensa et parum calefacta adplicari atque bis de die durante accessione renouari potest. Tumoribus quoque, finita accessione, non prorsus dissipatis nodosque cuiuscunque generis formantibus topicum hoc chirotecis et tibialibus adaptatum noctu diuque, quoad eius fieri potest, superhaberi, atque usque ad eorum plenariam

riam euanefcentiam continuari debet. Nullum enim nodum huic remedio refiltere poffe afferit Cl. Auctor.

Altera curationis pars, morbi nimirum ipfius, extra acceffiones in eo confiftit, ut vel abundantia tantum humoris arthritici exacto vitae regimine praecaueatur, vel caufa morbi primaria penitus deftruatur. Lac in fe fpectatum nulla fpecifica virtute gaudet, nec ob multas butyraceas et mucilaginofas partes huic fcopo aptum remedium effe videtur. Iis, qui parum comedunt, parum quoque vel nihil proficiet, iis vero, qui multum edunt, maioris emolumenti effe, et generatim faltem per accidens eodem modo, ut venae fectio, purgatioque iuuare poterit. Ad deftructionem vero humoris arthritici praeftantiffimum remedium eft fapo medicinalis gallicus feu alius quicunque ex oleo oliuarum, fale alcali et calce viua paratus. Huius faponis drachmae femis, Rhabarb. Gentian. ana fcrupuli femis et cum fyrupo quodam purgante in formam boli redacti ufum, diu continuatum, mane et vefperi interpofitis lenioribus laxantibus fuadet Cl. Auctor. Monet tamen, hoc remedium in hominibus, morbo cutaneo affectis vel acrimonia quadam feu fcorbuto laborantibus caute ufurpandum effe, et uno verbo nemini conducere, nifi unice arthritide laborantibus. Arthritis indeterminata, in qua aeger non nifi in dorfo cubare poteft, et fere immobilis iacet, regulari fere non eft periculofior. Venae fectio vero in hac prorfus non conducit, et topica omnia nocent.

p. 269. p. 287. p. 295. p. 305. p. 310.

In arthritide vaga in principio parti affectae lintea ad modum calida ideo applicanda funt, quia calor uni tantum parti applicatus repellit, pediluuia quoque, calorem tamen hominis naturalem non multum excedentia, applicari debent, et fi refpiratio ab affectis articulationibus thoracis laefa eft, theriaca exhiberi poteft. In arthritide, per accidens regreffa, primo vena in pede fecanda, dein ftatim alteri pedi veficatorium

p. 315. p. 329.

torium adplicandum, et paulo poſt aqua tepida butyracea ſeu oleoſa, vel infuſum theiforme ex carduo benedicto, quod in primis commendatur, ad vomitum excitandum, et poſt hanc euacuationem ſtatim quidam hauſtus vini hiſpanici, canarienſis etc. exhibendi ſunt. Si vero ideo reuocari non poteſt, quia in viſcere quodam depoſitio completa facta eſt, tunc humor arthriticus deſtruatur lenibus laxantibus reiteratis, ptiſana tenui, et deinde ſapone ad gr. quindecim, viginti et tandem ad drachmam ſemiſſem, ſed ſolus aliisque medicamentis nequaquam remixtus exhiberi debet, interpoſitis purgantibus lenioribus.
p. 338. Quodſi vero ex arthritide regreſſa angina orta eſt, tunc eadem per repercutientia tuto tractari poteſt 1) adplicetur pediluuium 2) dein celebretur venae ſectio in pede, et ſtatim, cum raro epiſpaſticis opus ſit, adhibeatur ſequens gargariſma repercutiens ℞ Aq. deſtill. Peruinc. unc. V. kermes mineral. gran. iiij. Cryſtall. mineral. drach. ß. Aq. vitae ſpirituoſ. Syrup. moror. ana unc. j. M. cuius crebior fortiorque gargariſatio conuenit, quotiescunque dolores in articulationibus ſentiuntur. Quodſi vero humor in angina fixus eſt, non nimium huic gargariſmati inſiſti debet.
p. 350 In arthritide ſua ſponte regreſſa 1) vomitorium lene et inſipidum v. g. aqua tepida unica vice exhibeatur, adhibeatur pediluuium, dentur cordialia ſpirituoſa, vina, parua ſed repetita doſi; venae ſectio et narcotica ob nimiam aegri debilitatem non conducunt. In
p. 359. arthritide irregulari proprie ſic dicta, venae ſectio raro iuuat, epiſpaſtica et veſicatoria nocent. Sed dignus eſt hic liber, qui ab omnibus legatur.

VII.

VII.

B. S. ALBINI academicarum annotationum Liber primus. Continet anatomica, physiologica, zoographica, phytographica. Leidae apud I. et H. Verbeek, 1754. 4. pl. 12. tab. aen. 7.

Etsi neminem lateat, quanta sint magni ALBINI in anatomen merita et elegantissima, ad hanc doctrinam pertinentia opera, optime de iis testentur, quasdam tamen rationes sibi esse intellexit Cl. Auctor, quibus confirmet, quam exacto studio in omnibus iis proponendis usus fuerit, quae huc usque ab eo orbi litterario fuerunt communicata. Hanc suam itaque solertiam in praefatione, huic libro praemisso, uberius exposuit, ipsam autem pertractationem in viginti et unum caput diuisit. Sunt quidem inter has annotationes quaedam, quae, quum Cl. Auctoris discipuli alio iam tempore pro candore eius ab eo tradita, acceperint, plane nouae non videbuntur, quae tamen ab eo, cui inuentionem debemus, descriptae dum sunt, nec minus placebunt. Licet forte a scopo eius et pro sua dignitate tuenda plane alienum non fuisset, indicasse aliorum descriptiones, et eorum, qui ex eius eruditionis fonte haurire potuerint. Harum vero obseruationum praecipua indicabimus momenta.

Caput primum tradit *quaedam de modis, quibus* p. 16.
cuticula cum corpore reticulari de cute abscedit et feruidae aquae usum prae reliquis commendat, reliquorumque modorum et in primis macerationis, non nunquam tamen non in uniuersum negligendae, incommoda recenset, simulque *capite secundo cognatio-* p. 21.
nem et distinctionem cuticulae et reticuli demonstrat, a qua hoc mollitie sua discrepat, et colore in albis etiam hominibus discernendo. Huius reticuli *foueolae* p. 22.

 vagi-

vaginulaeque, quibus papillae continentur, capite tertio exponuntur, quae scilicet loco foraminum, quae sine demonstratione adesse supponuntur, obseruare licet, foueae ubique in reticulo, vaginulae autem, ubi, prout circa apices digitorum, papillae longiores existunt. Habet autem cuticula plicas ab extus depressas, intus eminentes, in quibus papillae etiam nullae sunt, et hae *incisuras cuticulae et cutis* efficiunt, quarum naturam *caput quartum* declarat. Verum, quod cutis et reticulum et cuticula arcte inter se nexa iunguntur, *usus* harum partium, de quo non nulla *caput quintum* explicat, in defendenda cute et temperando tactu conspicitur, ubi simul docet Cl. Auctor, se ex tenerrimis embryonibus volae plantaeque cuticulam per se crassiorem inuenisse, ut hanc mutationem ab attritu aliisque causis, eam densantibus, deriuare non liceat. Ad alia progrediens *capite sexto*, num *urachus* in aetate prouectioribus adultisque hominibus *peruius* sit, disquirit et copiosis aliorum testimoniis, tum etiam sua ipsius experientia comprobat, urachum in iuuene adhuc peruium esse. Vascula vero, membranam, quae crystallinum humorem circumdat, penetrantia, a RVYSCHIO in oue visa, in homine pariter detexit et *capite septimo* describit. A retinae vasis oriebatur truncus, ante ingressum in membranam lentis non ramosus, mox in copiosiores ramulos diuisus, qui omnem ambitum capsulae inuestiebant, quosque in icone depingi curauit, nec non copiosissima haec vascula vitiorum forte sedem in oculorum morbis constituere posse coniicit Cl. Auctor. In *sequente capite* vero *membranam, pupillam infantis, nuper nati, occludentem*, describit, eamque, quae a recentioribus dissectoribus ante hunc librum editum pluries confirmata est *, ante viginti quinque

* Descripsit eandem, prima eius inuentione Cl. WACHENDORFIVS in Commerc. litter. Noric.

p. 25.
p. 28.
p. 31.
p. 33.

quinque annos, a se obseruatam iam iam fuisse asserit. In *nono* dein *capite* in anu decrepita *cordis foramen ouale apertum* et cum aetate, conueniente proportione, auctum fuisse docet. Quas porro olim in uteri placenta demonstrauerat arterias, nunc alio exemplo confirmatas accepit easque ex utero in placentam abire vidit, sanguineque repletas adhuc inuenit; licet inde conficere nolit, an verus sanguis embryoni tradatur necne. Haec in *capite decimo* describuntur, quam considerationem tanti momenti esse iudicat Cl. Auctor, ut in partu iuuando instruat eum, qui placentam, ex parte auulsam, ex haemorrhagia uteri, letali postmodum futura, perspexerit, siquidem tunc auulsa placenta uteroque contracto sponte omnia praecaueri possint mala. *Vndecimum caput* exponit sinuum frontalium conformationem, quos, tum in iis, quibus frontis os sutura diuisum est, tum in iis, quibus sima est facies et depressa, deficere crediderunt anatomici, quorum tamen vestigia et praesentia confirmata fuit in eiusmodi subiectis. Varia ad cerebrum et piam matrem spectantia momenta obseruata explicantur in *capite duodecimo*, ad quae icones etiam pertinent tabulae secundae. Cortex contegit medullam ubique, etiam in sulcis, in quos descendit pia mater et undatim sinuosa est; arteriae eius maiores per angulos, a sinubus factos, decurrunt et in copiosissimos innumerabiles et breues ramusculos, intus deriuatos, abeunt, et piam matrem quasi villosam reddunt. Impleti si fuerint materie conuenienti, rubrae lanuginis instar comparent et per corticem ad medullam pertingunt, in eaque disseminantur. Refutatur tamen BOERHAAVII sententia, nec non ea, quae ex arteriolarum harum ad medullam progressu deducitur, opinio, ac si ea propter medulla ex his vasis

p. 34.
p. 37.
p. 39.

1740. hebd. 18. et post Ill. A. ab HALLER in opusc. anatom. p. 339. Conf. Comment. nostr. Vol. I. P. II. p. 192.

vaſis conſtare debeat. Etenim eius ſubſtantia multum diſcrepat, in qua nihil ſit, quod poſſit euincere, ut putat Ill. Auctor, humorem quendam ſecretum per neruorum canaliculos ferri, quum in ea re multa ſuperſit obſcuritas. Simul autem eam tangit, quae de actione muſculari agitatur, controuerſiam, vaſorum nimirum, ſanguinem vehentium atque neruorum ad eam requiri mutuam actionem: quam ex compreſſis ligatisque vel aliter adfectis hiſce vaſis deducunt, quum nihil tamen probet, niſi hoc, ſic affectis hiſce partibus motum muſculorum ceſſare. Venas deinde corticis ſe adnotaſſe teſtatur Cl. Auctor, praeter arterias, quas RVYSCHIVS, cuius ſimul de hac parte datas figuras paſſim taxat, ſolas corticem efficere credebat, nec a vero abeſſe arbitratur, alias etiam praeter has, quae impletione facta vaſculorum ſub forma non comparent, et maceratione perdun-
p. 52. tur, adeſſe partes. *Dentium aberrationes decimum tertium caput* demonſtrat, earundemque tres diuerſas varietates adducit atque delineat. Prima exhibet dentes duos inciſorios, in oſſibus maxillaribus ſuperioribus poſitos: altera vero longius aberrantem in eodem oſſe prope nexum cum palati oſſe dentem offert: tertia tandem, magis adhuc miranda, dentes duos inter naſum et orbitam, in naſali oſſis maxillaris proceſſu deliteſcentes, deſcribit; praeter hos tamen aderant canini ſolito loco, ſed breuiores et minores. Simile fere et nos exemplum vidimus, in quo tamen paulo profundius et ad mediam commiſſuram oſſium maxillae inciſores dentes poſiti fuerant. *Papillae linguae humanae,* prout aliorum animantium conſtantiori ratione *differentes* ſunt, quas deſcriptas
p. 55. legimus capite *decimo quarto.* Quatuor earum genera ſunt, aliae magnae ad radicem linguae ante foramen coecum, quae parte ſua gracili inhaerent, craſſiore eminent ex lingua, aliae fungiformes ſeu mediae magnitudinis, inter ſe tamen magnitudine quoque

diſcre-

diſcrepantes, ante priores poſitae, in extrema lingua copioſiores: aliae porro minores, arcuatae a RVYSCHIO dictae, in ſuperna parte linguae copioſiores haerent, itidem magnitudine et forma diſcrepant: tandem aliae minimae, tuberculorum rotundorum formam referentes, in inciſuris linguae copioſiores. His omnibus accedit quartum genus, quod in poſteriore parte laterum linguae, rugarum tranſuerſarum inſtar, continetur. In diuerſis tamen ſubiectis multis variant modis. Harum autem fabricam ulterius perſequitur Cl. Auctor *capite ſequenti* et in eo omnis p. 59.
eſt, ut declaret, eas non ſolas neruoſae propaginis eſſe, ſed arterias etiam atque venas eas ſimul conſtituere. Inuenit nimirum ad papillas accedere faſciculum ſtaminum, inter ſe coniunctorum et ad finem papillae in tuberculum coeuntium, quorum etiam icones tabula prima ſuppeditat. Has in linguis, quarum arteriae repletae fuerant, aeque ac in iis, in quibus vaſa vacua diſquirebantur, detexit, varietatesque conformationis adnotauit. Non impletis vaſis albae ſunt molleſque, impletis autem rubrae, inter quae tamen vaſa forte et venae continentur. Per mediam papillam unum maiusque vas tranſit ad eius extremitatem uſque, quod, an patulum ſit, dici nequit. Probabile id videtur ex facili poſt deterſam linguam redeunte humectatione. Materies autem alba, vaſculis circumfuſa, cutis linguae continuatio eſt; medullam enim neruoſam non eſſe, repugnant macerationis phaenomena, quum nec tabeſcat, nec diſſoluatur; neruos accedere interim negandum non eſt. Eſtne autem in lingua *periglottis et reticulare*, a MALPIGHIO dictum *corpus*, de hac re capite *deci-* p. 64.
mo ſexto diſpicitur. Statuit itaque, Cl. Auctor, licet hoc Cl. HEISTERVS affirmauerit olim, corpus reticulare in lingua humana non inueniri, eique tamen integumentum, cuticulae ſimile, quod toti ſuperinducitur linguae, albeſcat et pertinaciter inhaereat,

datum

datum esse. Ad internam eius superficiem, substantia, reticulo similis, adhaeret, quae vaginulis suis papillas comprehendit, et, quod in interstitiis papillarum crassior est, ac in fundo, ut papillae emineant, efficit. Ex his conditionibus tamen *gustus et tactus organorum similitudo et dissimilitudo* noscitur, quam caput
p. 67. *decimum septimum* expendit: quae vero non tantum in eo consistit, ut periglottis sapida facile imbibat, cuticula non item, sed in papillarum etiam diuersitate posita esse videtur. Praecipue periglottis mollior
p. 68. est. Porro capite *decimo octauo* disserit Cl. Auctor *de vasis placentae paruulorum embryonum et de inuolucro, quo elisa eorum oua reconduntur.* Soluta illa vasa sunt, rami scilicet inter se non implicantur, sed distincti decurrunt, immo quidam ex his, a reliquis distantes, quasi aberrant, et cum incremento placentae tantum compingi obseruantur. Interim praeternaturalis etiam in iis status occurrit, per interualla nimirum haec vasa contrahuntur amplianturue, ut hydatides sistant, nec non in fine vasculorum non nullorum vesiculae animaduersae fuerunt, quas quidem conditiones elegans addita figura exprimit. Vasa tandem haec contegit inuolucrum crassitie discrepans, quod pro coagulato sanguine, qui inde reprehenditur, assumserat RVYSCHIVS et quod idem credit esse Noster, quod in maturis ouis, cuius delineationem in tabulis uteri muliebris grauidi dederat, ob-
p. 71. seruatur. Subiecit itaque in *sequenti capite non nulla de embryonibus humanis ouisque, quibus continentur.* Nitidae sane icones propositam illustrant descriptionem, praeter inuolucra chorii et amnios, umbilicus in conspectum venit, membranis oui continuatus, et vagina chorii inuoluta vasa comprehendens, quae placentam vario decursu efformant. Amnios saepe ad umbilicum non desinit, sed ante, a chorio recedens, infundibulum constituit, quod ad umbilicum quandoque in embryonibus perpusillis et

ad

ad ventrem uſque pertingit. Nam umbilicalis funiculi in uniuerſum eſt aliqua diuerſitas. Filum album a ventre embryonis per umbilicum decurrit, et in veſiculam intumeſcit, liquido plenam, quae allantoidem fingit, veram tamen nunquam inuenit Cl. Auctor. Partes deinde in embryone minuto obſeruandae deſcribuntur et obſeruatio ſimul additur maturi foetus, cuius umbilicalis funiculus per herniam omnem fere inteſtinorum canalem ſuſceperat, breui poſt mortui. Quae ſuperſunt capita, botanica tractant et *viceſimum* quidem, *pennam marinam album* p. 77.
et rubentem deſcribit, de alba RONDELETIVS, de rubra GESNERVS retulit, utriuſque iconem ſuppeditauit Noſter. Haec alba minor eſt, utraque adiunctam inferius partem, glandi penis aſſimilatam, oſtendit, caulis in brachia abit, quae denticulata, immo horrida aculeis ſunt, et ſtriis interdiſtincta. Vltimo tandem loco, *capite viceſimo primo Clematitis* p. 79.
Floridenſis, flore albo odoratiſſimo, quoad omnes partes exprimitur, cuius etiam icon additur, quae tamen niſi odorem, quem prae ſe ferre dicitur, excipias, parum vel nihil diſcrepare ab illa vulgari ſpecie, quae caule volubili et flore albo inſtruitur, putamus.

VIII.

B. SIEGFRIED ALBINI tabulae oſſium humanorum Leidae apud I. et H. Verbeek Bibliop. 1753. fol. max. tab. 34. et totidem ſciagraphiam exhibentes.

Denuo perinduſtrii Auctoris famam, nouo ſpecimine nobilitatam, indicamus, quod, et ea, quae adhibita eſt, accurata opera et pretio carum, omnibus ſeſe commendat. Poſtquam totam emenſus eſt oſſium doctrinam, deſcribendo eorum ſingulorum, tum in adulto homine, tum in foetu praecipua

pua momenta; poſtquam porro ſceleti humani dedit delineationem ſubtilem et naturae conuenientem, id ſupererat, ut oſſium etiam ſingulorum proponeret figuras, tales tamen, quae in naturali magnitudine ſimul demonſtrarent, quae ad unumquodque eorum rite intelligendum pertinent. Ipſe etiam monet Cl. Auctor, ſe in ſingulis optimo naturae exemplo uſum fuiſſe ſpeciminibus, nihilque praetermiſiſſe eorum, ad quae attendendum eſt anatomico, quum in reliquorum, a diſſectoribus datis, iconibus ſaepe muſculorum, ligamentorum aliarumque partium annexarum ſedes neglectae, aut ſtudioſe additae non fuerint. Haec autem Cl. Auctoris ſingularis fere cognitio, quae artificis direxit ſcientiam, ita ſcite curauit, ut obſeruentur in omnibus partibus, ut ex iconibus hiſce, anatomes etiam ignarus, veram ſibi comparare poſſit earum notitiam, quamuis id inde nolimus cogere, elegantius ſemper naturam conſulere non eſſe atque praeſtantius. Initium facit enumerandi oſſa a capite, a quo deinde ad reliqua progreditur, omnium, tum, ſi plura in uno membro inter ſe cohaerent, oſſium, tum ſingulorum, prout in ſceleti expoſitione factum eſt, delineationes ab anteriore, poſteriore et laterali parte exhibens. Breuis eſt ſingulae tabulae, lineas tantum circum ſcribentes figurarum exprimenti, additus indiculus, qui inſcriptas figuris litteras explicet. Omnia quidem ſubtiliſſima momenta ſigillatim ſimul non exprimuntur, nihil autem neglectum fuiſſe, quod adnotandum eſſe videbatur, deprehendent ii, qui cum hiſtoria oſſium Ill. Auctoris conferre voluerint hic expoſita. Capitis praecipue variae ſectiones in pluribus tabulis proponuntur, ſingulae tum lineares, quas vocant, tum umbra diſtinctas delineationes ſiſtunt.

Liceat de his quaedam adducere, ut pateſcat, qua ratione ſuam expleuerit voluntatem Cl. Auctor. Oſſa capitis nimirum in ſex tabulis exhibentur, quarum

prima

prima integrum illud a parte anteriore, posteriore lateralique visum sistit, *altera* cranii inferiorem, nec non maxillae superiorem et inferiorem faciem, *tertia* cranii interiorem superficiem et basin, nec non ad verticem factam totius capitis, adhuc cohaerentis, sectionem, declarat. Sed quum probe intelligeret Cl. Auctor, et his sufficienter omnium ossium tam diuersorum indolem nondum perspici, dissectorum et solutorum a nexu ossium in sequentibus tabulis figurae adduntur. In his, ut eo melius succurreret eorum, qui uti his tabulis velint, studio, qua ratione diuersae sectiones se excipiant, simul indicatur, nexusque singulorum designantur, inter quae ossis temporum externae etiam superficiei notae sunt, internam autem organi auditus fabricam addere non libuit Cl. Auctori: ossa tamen faciei et hyoides simul comprehenduntur.

Ab his ad truncum sceleti progreditur Cl. Auctor, pro ea, quam in expositione de ossibus corporis humani sequutus est, norma, incipiendo a spina; exponit itaque tabula *septima* os sacrum atque coccygem, *octaua* syntaxin vertebrarum lumbarium, *nona* earum dorsi, *decima* colli, quarum singularum, quod communes quaedam sunt et conformes sibi conuenientiae, in linearibus delineationibus unicam ex his, in iis, quibus umbra accessit, omnium cohaerentium figuras offert, quarum, conferendo inter se quamcunque, discrimina eo facilius perspiciuntur. *Vndecima* ad *decimam quartam* pectori dicatae sunt, primo costarum, deinde sterni figuras, earumque triplicem faciem monstrant. *Decima quinta* clauiculae sinistrae formas, *sexta* scapulam, *septima* humeri, *octaua* ulnae, *nona* radii, *vicesima* porro carpi ossicula, distincta et quidem ab interiore, exteriore, posteriore, priore, inferiore, superioreque facie, *vicesima prima* metacarpi, et *secunda* tandem singulorum digitorum phalangas cum ossium sesamoideorum recensio-

ne eadem ratione exprimit. Cuncta ab extremitate finiſtri lateris ſunt deſumta.

His peractis in ſubſequentibus tabulis extremitates illuſtrantur inferiores, initium fit in tabula *viceſima tertia* ab oſſibus coxarum. Sequitur in *quarta* os femoris a priore, in *quinta* ab interno latere, in *ſexta* tibia a priore, in *ſeptima* eadem ab interno latere, adiunguntur his patellae icones, quas excipit in *octaua* fibulae delineatio, in *nona* deinde adduntur ſeparata oſſa tarſi pro diuerſis ſcilicet, quibus inuicem uniuntur, ſuperficiebus. *Triceſima* metatarſi oſſa ſingula exhibet, quibus finem imponunt in *triceſima prima* oſſiculorum, quae digitos pedis efficiunt, delineationes. Appendicis inſtar autem in *duabus ſequentibus* tabulis pedis integri, ab interno latere aeque ac externo, ſuperiore et inferiore viſi, cohaerentium adhuc oſſium figurae accedunt, quippe in quibus variae adhaerentium etiam muſculorum ſedes ſunt attendendae. Vltima tandem, ſeu *triceſima quarta* tum calcanei cum talo coniunctionem, tum metacarpi cum carpo, et huius ſerierum compoſitionem inter ſe ſiſtit. De ſingulis, quum non poſſit, quicquid in ſpecie praeſtitum fuerit, hic exponi, deſideratum hoc opus breuiter indicaſſe ſufficiet.

IX.

Tentamen Herpetologiae. Auctore IACOB. THEOD. KLEINIO cum perpetuo commentario. Acceſſit I. A. VNZERI obſeruatio de taeniis, latine reddita, cum dubiis circa eandem. Leidae et Gottingae apud Eliam Luzac. 1755. 4. mai. pl. 10. tab. aen. 2.

Quam olim de edendo hoc libro conceperamus ſpem *, nunc a Cl. Auctore ſedulo impletam fuiſſe laetamur, quippe quum animalium diſpoſitionem

* Vid. Comment. noſtr. Vol. III. P. II. p. 290 ſeq.

nem methodicam magis reddidit magisque completam. Retinuit autem, quam indicato iam loco exposuimus, sciagraphiam, paucis tantum mutatam, ubique commentariis et dilucidationibus additis locupletatam.

Herpetorum naturam illustraturus, primo eadem in genere considerat, hocque vocabulo denotat *animantia apeda, corpore elongato, quae volutim et flexuose loco in alium mouentur, et sinuosa quiescunt.* p. 1.
Haec in duos secedunt ordines, in *angues* nimirum et *vermes.* *Anguis* Nostro *est animal herpetum sanguineum, transformationi non obnoxium*, quorum capita aeque ac caudae differunt, et classes constituunt. Prima eos complectitur, *quibus caput discretum est,* p. 5.
et cauda decrescit; caput nempe a reliquo corpore in his facile, figura discrepans, distinguitur et cauda ex latiori sua forma sensim attenuata acutaque redditur. Generibus huius classis formandis deinde inseruiunt dentes, qui vel manifesti exseruntur, vel intus delitescunt, vel plane desunt. Primum genus, dentes, anticos caninos, longissimos, mobiles ostendit, vocatur κυνόδον. Pertinet autem huc primo *Vipera.* Plerumque consueuit viperarum nota generica a viuo desumi partu, de quo tamen semper certi esse non possumus; suadet itaque Cl. Auctor, aliam quandam notam constantiorem quaerendam esse, ex qua possit naturale genus formari. Quam in dentibus solis inueniri sufficienter monstrat; *ex his autem bini maiores non in ipsa maxilla, sed in fortibus tunicis emissilibus defigi et tanquam in vagina recondi, usque dum ad mordendum inseruire debeant,* denuo experientia p. 11.
confirmat. Sed, dum eos non prostantes ab auctoribus pingi putet, nos eosdem tales a SEVERINO * proponi meminimus. Interim in dissecto viperae capite nullos vidit studiose inquirens Auctor, detexit vero

* Vid. MARC. AVREL. SEVERINI Vipera Pythia. Patav. 1651. 4. Part. II. cap. 2. p. 297.

vero duo corpuſcula oblonga, palato appreſſa, tanquam loculos, in quibus canini dentes deliteſcebant, *mobiles, albiſſimi, diaphani, ginglymos in maxilla habentes*, ad quorum baſin orificium occurrebat, tenuiſſimam ſetam porcinam admittens, in canalem, ad apicem dentium uſque procedentem, continuatum. Vaginam hanc Noſter cum proceſſu mammillari comparat, eiusque praeſentiam indubium viperae ſignum ſuppeditare credit, quae ſi retrahitur, erigit dentes et ad morſum faciendum aptos reddit. Huius generis porro triginta et ſex ſpecies adducuntur, quae maximam partem a CATESBY et SEBA deſcri-
p. 16. ptae ſunt. Secundo loco ad hoc genus refertur *Caudiſona*, quae ab omnibus anguibus crepitaculo ſeu tintinnabulo differt, in exitu caudae conſtituto, cui etiam quotannis articulus accedere fertur. Harum octo ſpecies enumerantur, inter quas Americana dentes exſertos caninos fortiores habere dicitur. Ter-
p. 17. tium locum occupat *Conſpicillaris*, venenatiſſima beſtia, quarum duodecim ſpecies notatae occurrunt. Aliam porro ſubdiuiſionem huius generis faciunt dentes pectinati, qui, quod Lucii piſcis et Crocodili ſimiles ſunt dentibus, a Cl. Auctore ἰχθυοδόντες vocantur; viginti et duae earum ſpecies ſunt, veneni virulentia inter ſe differentes. Ex his periculoſiſſima eſt vipera, *Argus* dicta. Quaedam ex his tantam conſequuntur magnitudinem, ut integrum bubulam comprimendo ſuffocare valeant, et CLEYERVS in Ephem. Nat. Curioſ. refert, ſe vidiſſe extractum ex ventriculo eius modi anguis ceruum integrum mediae aetatis, ex alio ſylueſtrem caprum bene cornutum, et denuo ex alio, hyſtricem cum aculeis.

p. 23. Alterum genus, ex dentibus determinatum, dentibus acicularibus, umbroſis vel occultis angues complectitur, quibus Αυγαιόδον ſeu *Coluber* nomen eſt. Ea namque, quae ex miti et innocua natura deſumitur, differentia et denominationis ratio parum valere

poterit.

poterit, dummodo dentes habeant acutos, vel exſertos, vel in gingiua latitantes. Copioſiſſimus horum catalogus eſt, enumerantur namque eorum centum et ſexaginta quinque, quorum plerique diuerſitate colorum ludunt, et virulentia multum diſcrepant. Inter alios huc pertinet Ceraſtes et Caecilia. Num vero coloris ratio nullam patiatur varietatem, ut ille conſtantiorem, ac ſquamarum numerus, ad quem praecipue attendendum eſſe credidit Cl. LINNAEVS, characterem ſuppeditet, utique putamus inquiſitione neceſſarium eſſe, in primis, quum et hic, ſi, prout fieri debet, eorum in muſeis fiat conſeruatio, ille non videatur ab immutatione immunis eſſe.

Tertium huius ordinis genus ἀνέδους ſeu edentulos ſiſtit, in quibus nimirum nulli obſeruati ſunt dentes, incompletam tamen hanc claſſem, quae quinque tantum ſpecies recenſet, ſe propoſuiſſe fatetur. Cl. Auctor, omnibusque, angues diſquiſituros, ut ora ſtudioſius perluſtrent, commendat. Hinc etiam eſt, ut ſpicilegium colubrorum CATESBY et LINCKII additum ſit, eorum ſcilicet, de quibus, num dentes habeant, nec ne, parum conſtat. Siquidem et plura fabuloſa apud diuerſos occurrunt ſcriptores de ſerpentibus, draconibus, ut ſeſe extricare vix genuinus poſſit naturae indagator. Huc refertur itaque ſerpens ſiue lacertus monſtroſus, a IOBO LVDOLPHO deſcriptus, duobus pedibus lacertinis, quem *Tabula prima* huic operi addita, delineatum ſiſtit. p. 43.

Altera huius ordinis claſſis *angues* ſiſtit *capite indiſcreto, cauda quaſi truncata.* Caput cum reliquo corpore ſic cohaeret, ut difficulter diſcernatur, cauda vero circa finem ita rotundata apparet, ut pro capite etiam poſſit haberi. In duo diuiditur illa genera, in *ſcytalem* nempe et *amphisbaenam.* Scytale caudam habet prae capite rotundatam, eiusque ſeptendecim ſpecies ſunt, amphisbaena vero caput caudamque dubiam offert, quarum quindecim ſpecies deſcriptas in- p. 51.

 uenit

uenit Cl. Auctor, eleganter a natura coloribus pictas atque variantes. Horum venenati morsus non aeque ac praecedentium celeriter nocent, sed inflammatione sensim facta, tempus applicandi et opponendi efficacia remedia relinquunt.

p. 58. Accedimus ad alterum herpetologiae ordinem, qui de vermibus exponit. Est autem Nostro *vermis animal herpetum, exsangue, transformationi non obnoxium, cute nuda, spina carens, non nisi gustum et tactum habens, tracheis in musculis praeditum.* In tres secedit classes, in *lumbricum, taeniam* et *hirudinem.* Lumbricum teretem vocat vermem Noster, corpore vel annulato, vel laeui aut laeuissimo, cuius ulteriora genera a loco, quem inhabitare solent, definiuntur. Est itaque horum alius *terrestris*, qui in aqua degere non potest: Quatuor illorum recenset Noster, eosque a caudae figura et fascia in dorso praesente & absente distinguit. Alium deprehendimus esse *aquaticum*, qui in terra vel sicco non subsistit, in quibus magnitudo et crassities differentiam constituit. Refertur huc *Gordius* Cl. LINNAEI, cuius in filiformi corpore elegantes motus descripti leguntur. Tandem lumbricus est *animalium*, qui corpus habet teres et in partibus animalium habitat. In rene lupi inuentum similem vermem, olim cum societate Anglicana communicatum, descriptum et delineatum dederat Cl. Auctor, cuius icones nunc perfectiores iterum proponit, simulque internam eorum fabricam, per sectionem noscendam, exponit, in

p. 64. *Tab. II.* Ab his discrepat *Taenia*, in classe secunda descripta, quae vermis articulatus est, et *Hirudo*, classem tertiam efficiens, qui vermis est aquaticus, ventre sessili, cauda tereti, annulatus. Illa, quae medicinae loco adhibetur, species, in fundo oris caruunculas dentiformes, maiores, acutas, latas et albas, molles habet.

Obser-

Obſeruatio Cl. I. A. VNZERI de taeniis ex promtuario Hamburgenſi deſumta eſt *, et ad calcem libri accedit. Putat nimirum ille, taenias, a femina excretas, per aquam putealem hauſtam ingurgitatas et enutritas fuiſſe, idque ea propter, quod a potu aquae dum abſtinuit femina, a taeniis etiam liberata fuit, ſimulque monet, teretes inteſtinorum vermes cum lumbricis terreſtribus accuratiſſime conuenire. Huic itaque opinioni varia, quae hic modeſte declarat, oppoſuit dubia Cl. Auctor. Non enim definire audet, omnium auctorum eam eſſe ſententiam, vermes teretes ac lumbricos terreſtres eſſe eosdem, quippe qui ſtructura corporum, cinguli ſeu faſciae in dorſo et annulorum abſentia, nec non aliis conditionibus ab illis diſtinguuntur **. Porro ea de quaeſtione mouet dubitationem, num lumbricorum terreſtrium oua vel cum aqua hauriri, vel hauſta in corpore animali poſſint enutriri. Id, quod iterum negat Noſter, quoniam calorem ferre nequeunt terreſtres lumbrici, quo deſtituti inteſtinales pereunt: quoniam ouula etiam forma externa utriusque vermis differunt: quoniam aquam fugiunt terreſtres, in qua inteſtinales degunt. Filiformis etiam vermis, quem *Gordium* Cl. LINNAEVS nominat, quemque ore hauſtum Nigritarum morbos varios excitare adſerunt, in inteſtinis non commoratur, ſed per corpus vagando in lumbis, pedibus, brachiisque exitum quaerit, ut longe probabilius ſit, per poros cutis eundem ſeſe inſinuaſſe, per easdem autem vias iterum aufugere tentaſſe. De taeniis tandem, quod rariſſime extra corpus inueniuntur, longe obſcurior eſt ſententia. Quae quum ita

p. 67.

* Conf. huius promtuarii To. VIII. Part. III. no. 6. pag. 312. et Comment. noſtr. Vol. II. P. I. p. 66.

** Conf. quae hac de re eleganter docuit GVALTH. VAN DOEVEREN in diſſ. de vermibus inteſtinalibus hominum. Lugd. Batav. 1753. 4. vid. Comment. noſtr. Vol. III. P. III. p. 449.

ita ſint, ſtamina quaedam verminoſa in hominibus praeſupponenda eſſe putat Cl. Auctor, licet in omnibus non euireſcant, quum nulla fere internarum partium ſit, quae aliquando vermibus obſeſſa deprehenſa non fuerit. Verum et haec, a variis defenſa, opinio, difficultatibus non caret.

X.

Hamburgiſches Magazin oder geſammlete Schriften, aus der Naturforſchung und den angenehmen Wiſſenſchaften überhaupt. Dreyzehnter und vierzehnter Band. Hamburg und Leipzig, bey G. C. Grund, und A. H. Holle. 1754 und 1755. 8. Dreyzehnter Band 1 Alph. 19 Bog. 1 Kupf. Vierzehnter Band 1 Alph. 19 Bog. 2 Kupf.

Hoc eſt:

Promtuarium Hamburgenſe ſiue collectio ſcriptorum, ex ſcientia naturali et humanioribus litteris depromtorum. Vol. XIII. et XIV.

p. 3. Part. I. no. 1. Itali cuiusdam epiſtola *de morſu tarantulae*, ex diario anglico, *the Gentleman's Magazine for ſept.* 1753. translata eſt a Cl. CHRISTLOB MYLIO.

p. 9. *No.* 2. THEOD. THORKELLI WIDALINI, olim Rectoris Scholae Skalholtenſis, *de montibus Islandiae cryſtallinis tractationem* e latino ſermone vertit notisque illuſtrauit affinis Auctoris, WIDALINVS, iam Lipſiae degens litterarum gratia. Cl. Auctor vero, de nomine horum montium in patria lingua eiusque deriuatione, vocant eos *Jökull*, non nulla primum ubi expoſuit, montes ſuos aggreditur propius, atque ſub iisdem illam hic intelligi vult glaciei molem, quae in plano Islandiae agro ſponte orta, creſcen-

crescendo sensim summorum montium adaequat altitudinem, duraturam per aeuum. In orientali in primis Islandiae regione, huiusque in agro *Skaptafells-sysla*, inter alios montes, tali haud cinctos glacie, arenosa occupant crystallini montes loca, sesque ad quinque milliaria quoad longitudinem diffundunt, latitudine ob immanes atque haud peruios recessus nondum definita. Quicquid enim medios inter montes perhibetur visum fuisse, multum redolet fabulas. Iam si quaeritur, unde tanta glaciei moles trahat originem, eam quidem a niue, omnem per annum montium inuestiente cacumina, plurimi deriuare solent, multis tamen argumentis fieri prorsus non posse euinçit Cl. WIDALIN, ut e niue, haud soluta prius, nascatur glacies. Plura post haec. p. 20.

No. 3. Epistola de fructuum Hippocastani ad saginanda pecora praeparandorum modo, ex diario, *Iournal oeconomique octobr.* 1751. huc transsumta est. p. 28.

No. 4. C. S. M. *disquisitio de particulis martialibus in sanguine*; per experimenta chemica demonstratis, addito *circa ferri in coeruleo colore praesentiam experimento.* Coeruleum illud prussicum, dum inuentum erat, multorum ad se traxit oculos et attentionem, iam ubi detectae cognitaeque fuerunt partes, eam constituentes, sanguis nempe, tartarus et nitrum, igne inuicem iunctae, acidis praecipitatae iterum; cui tamen ex his tribus causa coloris attribui debeat, dubia res est. Sanguini vero in primis competere hanc tingendi vim quum crederet Noster, varia cum illo instituit experimenta, eorumque iam exponit ingenue summam. Sanguinis bubuli exsiccati duas partes cum aequalibus nitri puri carbonumque pulueris sufficiente quantitate commiscuit, igne fudit valido, donec alcalesceret, et tunc remouit, ut refrigesceret. Post varia, cum ita parato lixiuio facta, tentamina, quae hic silemus, ad rem nostram parum spectantia, quum ipsi lixiuio adfunderet spiritum nitri, p. 31.

tri, mox fundum petiit praecipitatus crocus; liquor reliquus poſt euaporationem reddidit nitrum: crocum et aqua fortis ſoluit plenarie, et magnes auide attrahit; ſolutus ille aceto ſaporem linguae imprimit ſtypticum vitriolicum; idem poſt euaporationem dat vitriolum viride martis, quod nigro colore tingit gallarum ſolutionem. Porro croco ſuo addidit Noſter phlogiſton et igne fudit, fuſumque malleo ſubiecit; a quo quidem ſe non patitur tundi, friabilis nimis, a magnete tamen trahitur. Croci ex duabus libris ſanguinis bubuli obtinuit drachmas duas cum ſemiſſe et grana tria, ex aequali ſanguinis humani quantitate drachmas tres, et grana quindecim. En! itaque ferrum in ſanguine! en illud cauſam coloris quoque coerulei! Vt autem demonſtret Cl. Auctor, ferrum ineſſe coeruleo pigmento, aliud exponit experimentum. Limaturae martis, ſubtiliſſime contuſae, unciam unam, nitri uncias ſex, ſulphuris aliquantum, carbonumque pulueris ſufficientem quantitatem inuicem immiſit in crucibulum, igneque valido fudit; fuſa haec aqua ſoluit et per filtrum transcolauit. Sapor erat acris, alcalinus, cauſticus, illi, quem habuit lixiuium e ſanguine, haud diſſimilis. Addito dein eidem alumine et vitriolo martis, ad fundum mox ſe depoſuit pigmentum illud quaeſitum coeruleum, quod mixtum poſt cum acidis, elegantiorem ſenſim impetrauit colorem. Mars itaque cauſa coloris coerulei.

p. 46. *No. 5.* M. E. F. SCHMERSAHLII *tractatio de Hyacintho tuberoſo Indico.* Multa habet planta haec, quibus ſe commendat hominum arbitrio, et colorem, et odorem, et alia; Noſter vero ad culturam eius ſolam reſpexit, neglecta ſtructurae partium eius deſcriptione botanica. Duas eius ſpecies eſſe, aliam ſimplici flore, alteram pleno flore, quas nos diceremus varietates, primum dum monuit, tertiamque flore pleno rubicundo, quum nondum vidiſſet eam, vel-

veluti dubiam relinquit; ſtatim ad culturam ſe vertit, ſolliciteque docet et tempus et modum, quo tubera iſtius integra per hyemem ſeruari, vereque nouo debeant in terram plantari, et auctumno tandem colligi ſemina.

Pars II. no. 1. Cl. HILL *obſeruationum microſcopicarum* et *phyſicarum continuata expoſitio*, hic legitur ex anglica in vernaculam noſtram verſa linguam*. p. 116.

No. 2. IO. GOTTFR. ZINNII *obſeruationes ex coporibus morboſis*, et p. 166.

No. 3. IO. LAVR. WITHOFII *anatome pili humani*, et p. 171.

No. 4. IO. GOTTFR. ZINNII *obſeruationes de ſcirrhis cerebelli et cerebri*, e Societatis Regiae Scientiarum Gottingenſis Commentariorum Tomo II, in germanicum translatae ſermonem, hic exhibentur, quarum tamen ſummam alio loco iam expoſuimus**. p. 195.

No. 5. De montibus Islandiae cryſtallinis continuata ſequitur tractatio. E niue, qua tali, naſci non poſſe glaciem ſupra euicerat Cl. WIDALINVS; iam, ubi glaciei per artem geneſin, e niuis nimirum cum ſalibus et in primis nitro commixtione, docte fuſeque demonſtrauit, ſimili modo adfirmat niuem aquasque, adfluentes copioſius, ſubterraneas, ſalium multique nitri ope, quod illis terris abunde ineſſe comprobat, facile mutari potuiſſe in tot tantaque glaciei volumina. Notatu quoque dignum eſt illud, quod ſeſe moueant hi montes cryſtallini, et modo incedant aeſtate, modo retrogrediantur hyeme, et vice verſa. Cauſa phaenomeni huius in eo ponitur, quod, dum certum ſit aquam congelaſcentem maius occupare ſpatium, idem valeat de progreſſu regreſſuque p. 197.

* Comment. noſtr. Vol. II. Part. IV. p. 664. et Vol. IV. Pars I. p. 106. 108. 111. *Hamburgiſches Magazin, 12ter Band.* p. 3. 115. 355.

** vid. Comment. noſtr. Vol. II. Pars IV. p. 714.

ſuque montium. Dum enim conglaciatur aqua, propellit ante ſe, quae ei ſuperincumbunt, glaciales rupes, unde progreſſus: eadem regelaſcens, in omnes ſeſe diffundit plagas, unde collabuntur iterum retroque cedunt montes. Cl. Editor ſub finem ſuas quoque addidit adnotationes, docteque non nulla, quae forte ſupereſſent, reſoluit dubia.

p. 227. *Pars III. no. 1.* ALBERTI DE HALLER *de partibus corporis humani ſenſibilibus et irritabilibus* commentatio, Societ. Reg. Scient. Gotting. Commentar. Tom. II. p. 114. inſerta, hic germanice verſa traditur*.

p. 260. *No. 2.* ANT. LEPROTTI Epiſtola ad IAC. BARTH. BECCARI, *de aneuriſmate in arteria bronchiali aliisque obſeruationes* continens, ex Comment. Bonon. Tom. I. p. 345 ſeqq. deſumta eſt.

p. 276. *No. 3. De modo frumentum diu conſeruandi obſeruationes* ex Cl. DESLANDES libro, quem inſcripſit, *Recueil des differens traités de phyſique et d' hiſtoire naturelle. à Paris 1750. 12. p. 91.* teutonico idiomati redditae exhibentur. Sequens ordo eſt contentorum, ut delectus frumenti, dein horrea ſtruendi modus, porro inſecta frumenti granis infeſta, eademque exſtirpandi modus, poſt haec ſtructura tritici, hordei aliorumque granorum cerealium interior, tandem quoque in farina latitantes vermes conſiderentur. Primum quod attinet ad delectum frumenti, illud, quod in calidioribus creſcit terris, ſeruari diutius, quam quod frigidiores ferunt agri, itemque illud, quod ſiccioribus annis, quam quod humidioribus maturuit, melius eſſe conſtans quum doceat experientia, conſultum omnino eſſet e calidioribus terris frumenta adferre ſeruareque in publicos uſus in granariis. Granaria vero optima conſtruuntur ſub terra, ut aeris aquaeque acceſſus euitari poſſit melius. Hic

* Comment. noſtr. Vol. II. Pars IV. p. 695. ſeqq.

Hic fuit mos veterum. Nunc quoque Afri profundis frumenta recondunt fontium cuniculis. Quum pretiosior iusto ita exstruendi visa esset ratio, consuetis hactenus uti licet horreis, quae docet Noster varia ratione construere melius conuenientiusque, quam fieri plerumque solet. Porro contra insecta, quorum triplex describit genus, frumentorum hostes duo in primis commendat Cl. DESLANDES remedia, nimirum, ut saepe iterumque parietes granariorum abradantur, duro quodam instrumento, eoque modo, si qua adhaereant parietibus, simul enecentur insecta, deinde ut sulphur crebro in granariis accendatur, cuius odor dicitur insectis omnium funestissimus. Ipsa grana si contemplamur, praeter culmum, qui spicam sustinet succosque, grani incremento destinatos, transmittit, gluma occurrit grani inuolucrum exterius, germen siue ea pars, qua genus suum propagat granum, plantae totius compendium et tandem farina, germen circum circa ambiens. Vltimo loco in farina latentium vermium exhibetur descriptio, deque farinae bonitate iudicium. Angli de farina cerealium suorum albidiori gloriantur; Galli vero de panis bonitate maiori.

No. 4. Commentariorum Societatis Regiae scientiarum Gottingensis Tomi II. recensio *. p. 310.

No. 5. De micrometro nuper inuento relatio, ex D. ROB. SMITH ad Cl. A. G. KAESTNERVM data epistola, ex anglico versa sermone. p. 334.

Pars IV. n. 2. ALBERTI DE HALLER *de partibus corporis humani sensibilibus et irritabilibus* commentationis Sectio II. **. p. 402.

In Promtuarii, quod indicamus, Hamburgensis Volumine XIV. sequentes continentur dissertationes:

Part.

* Comment. nostr. Vol. II. Pars IV. p. 714. seqq.
** ibid. p. 695.

p. 3. *Part. I. n. 1. Recherches sur les usages des feuilles dans les plantes et sur quelques autres sujets relatifs à l'histoire de la vegetation par* CHARLES BONNET, recensionem legimus; quarum ipsi uberiorem iam dedimus expositionem *.

p. 30. *No. 2.* Cl. HILL *obseruationum microscopicarum continuationem* insertam deprehendimus **.

p. 69. *No. 3.* DOMINICI GVSMANN GALEAZZO *de tunica reticulari intestinorum* dissertatio ex Comment. Bonon. Tom. I. p. 359. desumta est.

p. 89. *No. 4.* A. Z. *epistola ad auctorem diarii, Gentleman's Magazine*, ex eius parte, quae mense februar. 1754. prodiit, translata in vernaculam legitur, de morsu tarantulae complectens varia.

p. 94. *No. 5. Continuatio meditationum de lapidibus cochleatis.* Quas olim Promtuario ipsi Hamburgensi insertas, in nostris commentariis exposuimus***, et contra quas Cl. LEHMANN in deliciis physicis, quae Berolini prodiere, non nulla monuit, eas ipsas iam fuse prosequitur, et in primis a factis eidem obiectionibus mascule sese defendit Auctor.

p. 115. *Pars II. no. 1. Het ondekt Roonhuisiaansch Geheim in de Vroedkunde nader opgeheldert en bevestigt door* IACOBVS *de* VISSCHER *en* HVGO *van de* POLL, *Stads Doctoren te Amsteldam.* h. e. Arcanum Roonhuisianum in arte obstetricia detectum a IACOBO de VISSCHER et HVGONE van de POLL. Lugduni Bat. 1753. 8. Est recensio libri, hoc titulo qui prodiit.

p. 138. *No. 2.* P. B. P. *commentatio de rore melleo, anno 1753. conscripta.* Ita vero suam Cl. Auctor pertractauit dissertationem, ut primo loco, quas studiose collegerat,

* Comment. nostr. Vol. III. Pars IV. p. 668. sqq.

** vid. supra p. 471.

*** *Hamburgisches Magazin. IX. Band.* p. 73. et Comment. nostr. Vol. II. Part. III. p. 477. seq.

legerat, de rore illo experientias enarraret ingenue, deinde in eius originem inquireret penitius, tandemque etiam effectus ipsius perpenderet saepe mirabiles. Inter segetes primum, guttarum forma, culmis, spicis, aristis granisque frumenti insistentem aliquando vidit Noster liquorem flauescentem, melli saccharoue perquam simillimum, mutatamque inde iam obseruauit granorum substantiam et saporem. Aliquot dies post magis penetrauerant guttulae; grana aliquot ad maiorem naturali increuerant longitudinem; membrana exterior eorum erat tenuis, purpurea, substantia vero sine odore et sapore. Similem liquorem in aliis plantis earumque partibus variis, ut in foliis cerasi, fagi, pruni, ribesiorum, aliarumque diuersis temporibus obseruauit, modo in guttulis, modo diffluentem, modo in auersa, modo in aduersa foliorum facie diffusum. Interdum pediculos paruos simul cum rore illo vidit Noster. Patina, libero aeri in horto per noctem exposita, mane similibus, ac folia, imbuta fuerat guttulis. In foliis inde relinquuntur splendentes maculae, post pluuias parciores, solis intensiore calore copiosiores. Liquor porro, e guttulis illis collectus, ut gummi, aqua soluitur; ad ignem ebullit, sensim subsidet, durior, dulcisque euadit, colore tinctus fusco; aere libero mollescit; igne flammam concipit, flammaque exstincta, remanet substantia nigra, filamentosa, tenax, amari acrisque saporis. Iam vero quaeritur, unde suam ille ros melleus trahat originem? decidatne ex aere, vaporum sub forma, uti ros vulgaris aqueus? an vero ex ipsis plantis, tamquam gummi aliquod exsudet? an denique apum aliorumue insectorum opus sit? Insecta conferre nihil huic parando liquido, neque plantas ipsas illud exsudare posse, ostendunt et copia et situs guttularum, et quibus insident, partium diuersitas. Confirmant potius eandem melleo illi liquori esse, ac rori vulgari, originem

Cl.

Cl. Auctoris experientiae. Vnde enim, nisi ex aere, destillare potuit liquor, qui in diuersis plantis idem deprehenditur, qui aliis aeque adhaeret partibus, ac plantis, quique tantam copiam foliorum, haud inquinatorum antea, una nocte inquinauerat. Ex aere quidem depluit liquor hic melleus, rorisque inde nomen accepit, prouenire eum tamen ex ipsis floribus plantarum, ac perspirationis ope, vaporum forma exhalasse, valde est probabile. Cadit enim tunc potissimum, quando plures florem gerunt plantae. Indoles eius similis succis in floribus parandis idem euincit. Quum autem parca copia eius modi liquidi perspirare possit, parcior inde etiam, quam roris aquei, huius mellei deriuatur prouentus; neque ubique locorum occurrit, sed quorsum eumdem in primis vehant venti. Rorem nostrum melleum confundunt vulgo cum rubigine siue rore farinoso, ut loquuntur germani (*Mehlthau*); sub hoc plerumque intelligi cupiunt pediculos paruulos, qui in foliis et petiolis variarum plantarum insident, puluerulentaque quadam materie saepius inquinati visi sunt, sed roris nomen propter ea non meriti: namque hanc forte pediculi exsudarunt, vel plantae ipsae, ut sali-
p. 161. ces. Tandem roris mellei effectus quod attinet, noxium valde eum esse probat granorum secalis incrementum praeternaturale, supra quod adnotauimus. Euenit illud tunc in primis, quando liquor iste in granum aliquod decidit, nondum euolutis staminibus, horum cum puluere sese miscet, atque ita pulueris dispersionem cohibet, et dependentem inde simul grani ipsius foecundationem: cadit vero saepe sine hoc effectu idem liquor, si tempus, situs et copia eumdem impediant. Auxilia contra ipsum dantur nulla; forte tamen aliquid valet pluuia, roris stillicidium quae mox sequitur. Dicunt rorem hunc melleum esse causam ustilaginis siue frumenti adusti. Sed quum adustarum spicarum singula grana id vitium

tium capiant, quum inter plures ſpicas, ſi una laborat, omnes corripiantur eodem, quum denique in ipſis granis iam lateat vitium, quod experimenta confirmant, ſuccus ille melleus cauſa vix ac ne vix quidem iſtius effectus dici iure poterit. Atque ita, quamuis in ſe noxios omnino ros melleus edat effectus, plures tamen forte eidem tribuuntur immerito.

No. 3. Ill. ELLERI *Experimenta noua et obſeruationes de vegetatione ſeminum, herbarum et arborum*, deſumta ex *Hiſtoire de l'Acad. Royale des Scienc. à Berlin, année 1752.* p. 1, et a nobis quoque iam indicata ſunt *. p. 173.

No. 4. De colica pictonum ex Cl. A. de HAEN Diſſertatione eiusdem argumenti, Hagae Comitum 1745. 8. edita, itemque ex Cl. GRASHVISII tentamine de colica pictonum. Amſterdam 1752. 8. ** excerpta legitur tractatio. p. 191.

No. 5. Non nulla recenſentur *de uſu aquae calcis viuae contra calculum* ex anglico illo libro, qui inſcribitur: ROB. WHYTTS *eſſay on the virtues of lime-water in the cure of the ſtone. Edimbourg, 1752. 12.* p. 199.

No. 7. IO. GE. ROEDERER *Sermo de pondere et longitudine recens natorum*, itemque p. 209.

P. III. no. 1. SAM. CRISTIAN. HOLLMANNI *commentatio de corporum marinorum aliorumque peregrinorum, in terra continente origine*, e Commentariorum Societatis Regiae Scientiarum Gottingenſis Tomo III translata ſunt, fuſeque a nobis recenſita ***. p. 227.

No. 2. A. G. KAESTNERI *animaduerſiones in tentamen aliquod opticum.* Reu. P. SCHEINERI tentamen p. 291.

* vid. Comment. noſtr. Vol. III. P. IV. p. 677 ſeq.
** ibid. Vol. II. P. II. p. 241.
*** ibid. Vol. IV. P. II. p. 197. et 201.

men opticum, rem unicam bis terue videndi, explicare tentauerat Cl. LA MOTTE *in den Abhandlungen und Versuchen der naturforschenden Gesellschaft in Danzig, 2 Theil*, quod ipsi quoque indicauimus *. Contra hanc explicationem, quam dedit Cl. LA MOTTE, non nulla monet hic Cl. KAESTNER, atque in primis phaenomeni illus caussam non dependere a peculiari oculi cuiusuis dispositione, sed ex theoria visus perfecti et obscuri explicari posse accuratius demonstrat.

p. 269. *No. 3. Academiae scientiarum utilium, quae Erfordiae instituta est, concessa iura legesque rogatae*, versione germanica donatae enarrantur.

p. 300. *No. 4. Ossis magni, in pago Schieritz prope Misenam urbem inuenti*, breuem descriptionem exhibet Cl. SCHVLZE. Quum alio iam tempore hoc in pago a ruricolis olim inuenta fuerint bina unicornua marina siue dentes piscis Narual, superiori anno magnum quoque os femoris effossum fuit, cuius substantia porosa et friabilis, color albicans cum maculis liuidis, diploe copiosa, longitudo ulnam unam cum quadrante, diameter digitos viginti tres cum dimidio, inferior autem pars, qua cum tibia connectitur, undecim digitos longitudine, et totidem latitudine aequauit. Haud procul etiam caput ossis femoris diffractum sese obtulit fossorum conspectui, eratque eius diameter nouem digitorum, color albus, substantia interna spongiosa. Ceterum terra, in qua haec latitarunt sepulta, limosa erat et lutea.

p. 339. *P. IV. no. 1. Operationem chirurgicam, in vesicula fellea a se factam, modumque, quo unus pluresue calculi ex eadem tuto et cum successu extrahi possint*, describit ZACH. VOGEL, Med. et Chir. D. Pract. Lubec. Vir quidam mediae aetatis, validus et robustus, a febre suppressa laborauerat ictero, ab eoque restitutus, ali-

quo

* vid. Comment. nostr. Vol. IV. P. II. p. 312.

quot menſes poſt in eundem, febre acuta et delirio ſtipatum, rurſus incidit. Pharmacopolae cuiusdam opera mitior quidem euaſit morbus, liuidus tamen totius habitus cutanei tumor ſupererat; albuginea oculi flaua, pulſus debilis, lingua ſicca et obſcure flaua, in dextro in primis hypochondrio tumor durus, a febre olim ſuppreſſa ſuperſtes, in dies iam auctus, figura oualis, fluctuans, mutato ſitu idem perſiſtens, absque omni tamen febre, obſeruabantur. Calculum veſicae felleae ductum choledochum communem obturaſſe, veſicamque forte cum peritonaeo concreuiſſe collegit Cl. VOGEL, de eodem extrahendo mox meditatus. Diu ſeduloque prius perpenſis omnibus, quae difficilem hanc atque haud tentatam ante circumſtabant operationem, paratisque neceſſariis inſtrumentis, faſciis, reliquisque, ipſam operationem ſuſcipere auſus eſt. Aeger conſtanti animo libere eidem ſe ſubiecit, praecedenti die, mixturam temperantem poſtquam adſumſerat, canalemque inteſtinorum clyſmate abſtergi paſſus fuerat. Ita poſuit Noſter aegrum in tabula, ut puluinar aliquod, dorſo medio ſubiectum, tumorem ſimul eleuaret facilius inde incidendum. Cute dein parum adducta, eam ad muſculos uſque incidit, hisque cito ſeparatis peritonaeum ſeſe obtulit a tumore liberum; tunc lanceolae ope circiter digitum transuerſum longam inciſionem fecit in tumeſcentem adnatamque peritonaeo veſiculam felleam, ex qua mox effluxit multum corruptae, viſcidae, granuloſae bilis. Argentei ſpecilli auxilio calculum in ductu choledocho communi adhaerentem detexit Noſter, eumque forcipe haud difficile extraxit; poſt plures adhuc quaerens, nullos inuenit; inde materia biliosa prius educta, ut ſimplex aliud, vulnus hoc deligauit, emplaſtris fomentoque, ex vino rubro, myrrha et oleo cocto, ſuperimpoſito, cum ſextuplici ſplenio, additis ultimo, quae requiruntur, faſciis. Quies riteque obſeruata

 medendi

medendi methodus, intra quatuor hebdomadum ſpatium, aegrum perfecte ſanitati reſtituit. Similem ſe iam, quum haec ſcripſit, tractare morbum Cl. VOGEL monet, quem cum aliis rarioribus obſeruationibus ſe in lucem editurum eſſe pollicetur.

p. 349. *No. 2.* Legitur recenſio *tentaminis Herpetologiae, auctore* IAC. THEOD. KLEIN *.

p. 365. *No. 3. Rariora quaedam hypochondriacorum ſymptomata* deſcribit Cl. H. G. HOPPE. Quas alio iam tempore, promtuario ipſi Hamburgenſi inſeruerat de hypochondriacis ſymptomatibus, meditationes nos quoque enarrauimus **, nunc commemoraturi breuiter, quae exponit de rarioribus, quae ipſe paſſus eſt hypochondriis laborans, ſymptomatibus. Notatu dignum in primis putat eſſe tempus, quo ſuos illud malum continuo renouauerat inſultus, quum mitiores hosce quotidie ab hora quarta ad octauam poſt meridiem, vehementiores vero ab hora decima ad duodecimam matutinam, idque cum conſtantia, expertus fuerit. Cuius phaenomeni cauſam ſi quaeras in acido ventriculi, quod in primis hypochondriacos vexat, quodque verſus veſperam augeatur a relictis ciborum cruditaiibus, illa quidem multorum, quae hypochondriacis accidunt, malorum fons eſt, huic tamen producendo effectui minus rite reſpondet. Nam nullis licet probe ſciret Noſter ſe onerari in ventriculo cruditatibus, circa conſuetum tamen tempus ſemper rediere ſymptomata. Neque ab acido etiam deriuari poſſe idem affirmat illud ſymptomatum genus, quod externas tantum capitis et thoracis partes cruciaret. Potius igitur ducit eſſe Cl. HOPPE, fateri ingenue ignorantiam ſuam cauſae huius phaenomeni,

* Vid. Comment. noſtr. huius voluminis p. 462.

** Vid. Promtuarium Hamburgenſe. Tom. VIII. Pars VI. n. 3. p. 604. et Tom. IX. Pars VI. n. 1. p. 339. et Comment. noſtr. Vol. II. P. I. p. 70. et Vol. III. P. III. p. 433 ſeq.

ni, quam ad multas easque occultas confugere de eadem hypotheses. Aliud singulare symptoma est, quod saepe perpessus fuit, lassitudo summa, sensuumque obnubilatio, post varia consuetaque symptomata superueniens; pulsus nulla mutatio; respiratio parum aucta; tandem accessit sudor in facie; sensim cessat lassitudo; sensuum vigor redit, viriumque ita restauratur robur, ac si nulla prorsus sensisset Noster incommoda. Cui opposita saepe accessit praeternaturalis quaedam animi corporisque alacritas. Suas sponte libereque anima perficiebat actiones, ingenium vigebat optime, feraxque nouis erat ideis, quae longa sese serie excipiebant, atque animum diu multumque reficiebant; sed mox in occipite et vertice tensio quaedam molesta, mox auctior, et in primis versus vesperam sentiebatur; sudor superueniens leuabat malum; sponte sensimque cessabat etiam insignis illa animi alacritas. Quae causa sit huius phaenomeni, in dubio relinquitur.

No. 4. B. *ab* HEDEMAN Epistola ad Cl. KAESTNERVM, qua tentamen aliquod magneticum exponit. Chalybem, vi magnetica imbutum, ab incude fortius attrahere ferrum, Ill. REAVMVR docuit; si nimirum ille non laminae ferreae, sed magnae portioni ferri, instar incudis, adfixus fuerit; Cl. HEDEMAN tentauit illud cum chalybe eius modi in fornace humili ferreo, eiusque vim attrahentem inuenit omnino fortiorem. Idem tentauit cum magnete vero natiuo. Qui autem quum aliquando frigido fornaci impositus esset, trahere ferrum recusauit, neque quid attraxit aliquot dies post; tandem tamen igne carbonum admoto calefactus, sponte iterum attraxit vel maximum pondus. Quod tentamen, ulteriori omnino dignum disquisitione, ut repetatur accuratiusque describatur, in subiecta nota monuit Cl. KAESTNER. p. 376.

p. 378. *No. 5.* Cl. ABRAH. GOTTHELF KAESTNER, quod nuper edidit cum adnotationibus et additamentis, ex anglico versi, *systematis completi optices* ROBERTI SMITH, recensionem exhibet.

p. 433. *No. 7. De iis, qui dicuntur icti a tarantula*, epistola ad Cl. KAESTNERVM data ab A. F. BÜSCHING. Quorum mentionem fecerunt epistolae aliquot, Promtuario huic Hamburgensi insertae, a tarantula ictos Noster credit astutos potius fuisse mendicos, qui miros eiusmodi simulando motus, decipere et flectere laborauerint hominum animos, ut stipem darent eorum miseria commoti largiorem.

p. 437. *No. 8.* Excerptum ex epistola quadam D. STEPH. HALES d. 25. ian. 1755. de usu ventilatorum ipsius non nulla exponit.

p. 441. *No. 9.* IO. GOTTFR. OHNEF. RICHTERI *Ichthyotheologiam*, germanico idiomate conscriptam, recensuit Cl. KAESTNER.

p. 477. *No. 10. De elasticitate glaciei* experientia adducitur ex *Histoire de l'Acad. Roy. des Scienc. à Paris, année* 1752. In niuis conglaciatae portionem, fortuito casu immittebatur culter, sed ad quatuor pedes protinus repellebatur; aliquoties repetitum hoc tentamen eumdem semper edidit effectum.

p. 451. *Part. V. no. 1. Aedificiorum*, quae vocantur, *gradatoria* (*Gradier oder Lecke-Hæuser*), *in coquendo sale usum* demonstrare tentauit Cl. GERH. LVDW. MEYER. Quum nostris diebus magna ubique sit ligni caritas, eiusque pretium vel in dies augeatur; multam vero eius copiam sal ad cocturam sui postulet, multisque adeo simul impensis det occasionem; ut lignorum parcior ad coquendum salem fiat usus, omni studio efficiendum est. Illud autem ope aedificiorum gradatoriorum in primis obtineri posse, fuse demonstrat Cl. MEYER. Minor enim lignorum copia tunc requiritur, atque nihilo minus maior salis quanti-

quantitas eorum ope coquitur. Vt id oſtendat, ſigillatim enumerat Noſter impenſas illas, quae, ſi ſola ignis vi excoquitur ſal, requiruntur, additque etiam e ſale ita cocto factos reditus; Quibus cum deinde comparat impenſas reditusque, quae, quando ope gradatoriorum aedificiorum coctura ſalis perficitur, quotannis deprehenduntur; unde magnam omnino apparet eſſe impenſarum redituumque differentiam, ita, ut priori caſu plus ſit impenſarum, quam redituum. Inſignis igitur omnino gradatoriorum aedificiorum utilitas, immo neceſſitas inde intelligitur. Conſilium propter ea quoque dat Noſter plura adhuc exſtruendi eius modi aedificia, modumque ſimul exponit atque rationem, qua illa ſtrui optime debeant. Quae vero omnia, quum magis ſpectent mechanicam oeconomicamque, huc referre vix licet. Sub finem tandem tractationis ſuae Cl. MEYER in Ill. IO. CHRIST. a DREYHAVPT, qui gradatorias domus ſtatuerat minus eſſe utiles, animaduerſiones addit.

No. 2. Cl. MODEL *meditationes de partibus conſtitutiuis boracis, occaſione diſquiſiti ab ipſo ſalis cuiusdam perſici propoſitae,* in vernaculam translatae ſunt, a nobis vero iam olim recenſitae *. p. 473.

No. 3. De fonte quodam, quo coeci capiuntur lupi piſces, obſeruatio, ex *Hiſtoire de l' Acad. Royale des Scienc. à Paris, année 1752. p. 27.* deſumta eſt **. p. 522.

No. 4. Scirrhum rariorem deſcribit IO. CONR. FVESLIN. Virum quendam triginta circiter et, quod excurrit, annorum, phlegmaticaeque temperiei, inuaſerant vehementes capitis, dorſi, laterum ventrisque dolores, multis coniuncti cum flatibus. Chirurgi cuiusdam caſtrenſis auxilio conualuit quidem, ſed aliquot annos poſt rediit idem malum, inſigni cum laſſitudine membrorumque omnium dolo- p. 524.

* Comment. noſtr. Vol. I. P. II. p. 265 ſeq.

** Pertinet hiſtoria acad. reg. ſcientiar. ad annum 1748. vid. Comment. noſtr. Vol. II. P. IV. p. 577.

re ſtipatum; conqueri coepit aeger de pondere circa praecordia; medicaſtrorum, quos conſuluit, plus nocuerunt auxilia; neque balnea attulerunt leuamen aliquod; deglutitio redditur difficilis, ſenſimque difficilior, ita, ut praeter fluida vix quidquam admitteret. Variis multisque fruſtra tentatis remediis, augetur malum, accedit frigus corporis, capitis dolor, inquietudo, ſomni defectus, tumor abdominis, dorſi dolor immanis, ſputum viſcidum ſqualidum; deglutitio prorſus tollitur; cruoris aliqua portio ſputo reii-
p. 529. citur; malorum tot tandem finem facit mors. Sectione facta, ſequentia inuenit Cl. FVESLIN: Omentum prorſus euanuit; inteſtina fuerunt vacua, naturali tamen praedita colore; ventriculi loco apparuit magnus tumor ſcirrhoſus; pars parua fundi ventriculi ſuperfuit, valde contracta, inſtar inteſtini; ſcirrhus cardiam totam occupauit; ſpecillo immiſſo ulcus detectum fuit, ventriculum quod perforauerat, tres digitos latos ambitu ſuo continens. Scirrhus porro adhaeſit firmiter diaphragmati, membranae internae ſupra aortam venamque cauam, atque ipſis vertebris. Pylorus totus ſeſe immiſerat in ſcirrhum, ita, ut hic iſtum circum circa ambiret. Ad duodenum ſeſe extendens, glandulas meſenterii quoque obſtruxerat tumor, ad ductum choledochum progreſſus, hepati accreuit, atque cum liene ſe coniunxit ope vaſorum breuium. Figura eius fuit triangularis, irregularis; pondus trium librarum cum dimidia. Reliqua viſcera integra fuerunt et ſana, praeter cor, quod valde paruum apparuit. Glandulae, oeſophagum tracheamque ambientes, intumuerunt multum; e quibus eminuit magna quaedam, gallinae oui inſtar, glandula ſcirrhoſa, accreuitque venae iugulari in latere ſiniſtro ſub clauicula.

p. 532. *No. 5. Commentarii Societatis Regiae Scientiarum Gottingenſis. Tomus III ad annum 1753.* recenſentur; id, quod ipſi iam fecimus *. *Part.*

* vid. Comment. noſtr. Vol. IV. P. II. p. 193 ſeq.

Part. VI. no. 1. De indole et efficacia ſpeculorum cauſticorum parabolicorum, quae ſtruit PETER HOESEN, Mechanicus et Faber lignarius regius dreſdenſis, tractatus germanice edictus a I. P. HÖSEN, recenſetur. p. 563.

No. 3. Continuatio hiſtoriae naturalis Louiſianae regionis, cuius priorem commentationem inſertam inuenimus Promtuarii huius Hamburgenſis Tomo X. Parti II, ex diario oeconomico translata in germanicam linguam. p. 578.

N. 5. Animaduerſiones in Roonhuiſianum arcanum detectum obſtetricium, quod ſupra vidimus expoſitum in ipſo Promtuarii Hamburgenſis Vol. XIV. P. II. no. 1. Illud autem inſtrumentum, in quo latuit arcanum, in unico tantum caſu adplicari poſſe, atque tunc etiam plerumque cum periculo, numquam tuto, ſaepe ſine fructu id fieri, variis argumentis affirmat auctor anonymus. p. 643.

No. 6. Recenſionem legimus *de Hydrargyro tentaminis phyſico-medici. Partis prioris, auctore* CHRISTIANO XAVERIO WABST. M. D. *Vindobonae, 1754. 4.* p. 653.

XI.

Eſſai ſur l'Education médicinale, des Enfans, et ſur leurs Maladies. Par M. BROVZET, Medecin Ordinaire du Roi, de l'Infirmerie Royale et des Hopitaux de Fontainebleau; Correſpondant de l'Académie Royale des Sciences, et Membre de l'Académie des Sciences et Belles-Lettres de Beziers, etc. Tome Premier et Second. A Paris, Chez la Veuve Cavelier et Fils. MDCCLIV. Volum. II. in 12 mai. Vol. I. pag. 404. praefat. pag. 68. Vol. II. pag. 368. una cum indice.

i. e.

Tentamen de educatione medica infantum, eorumque morbis. Auctore Cl. BROVZET, etc.

Medicam infantum educationem e manibus imperitarum nutricum matrumque infantes ſuos ſaepe nimium deperientium erepturus Cl. Auctor, medicisque hanc medicae cognitionis nobiliſſimam partem vindicaturus, totum opus in *tres libros* diuiſit, quorum *primus* infantis ſtatum eiusque educationem medicam a prima conceptione ad ablactationis uſque tempus in ſex capitibus conſiderat. *Secundus*, quo primum huius operis abſoluitur volumen, diſſertationis filum, in quinque capitibus, ab ablactationis tempore ad pubertatis terminos continuat; et *tertius* tandem, in ſecundo volumine contentus liber, infantum morbos in quinque capitibus exponit.

Merito vero medica infantum educatio iam hominis naſcendi et in utero adhuc latitantis curam habere
p. 1. debet. Poſteaquam igitur huius conceptionem ſecundum Cl. DE BVFFON ſeu potius HIPPOCRATIS ſyſtema

ſyſtema ex miſcela ſpermatum in utero fieri oſtendit,
atque embryonis ſtatum et pericula in utero mater-
no, nec non praegnantium regimen, ad haec evi-
tanda, deſcripſit; in geſtationis terminos inquirit, p. 37.
ſignaque inſtantis puerperii vel abortus, una cum
partus accidentibus, ipſaque infantis natiuitate, con-
ſiderat; atque, hac occaſione, caſum quemdam ad
modum rarum refert, quo femina quaedam, anno
1748 Marſeillani in Occitania, puerum viuum edidit,
ſexto exacto menſe poſt aliud praegreſſum puerperi-
um, quem quinque menſium aetatis aeſtimat. Hic
vero adeo paruus et debilis, cum oculis clauſis,
membris flaccidis pendentibusque, fuit, ut vix pro
viuo haberetur. Per integros tamen quatuor men-
ſes, quo toto temporis ſpatio nec eiulauit, nec ex-
crementa reddidit, (id, quod nobis vero vix proba-
bile videtur), lactis tepidi quibusdam guttis enutri-
tus, tandem hoc vix ſuperato, clamare, excrementa
reddere, ſugere tantaque incrementa capere coepit,
ut, poſt quindecim vel ſedecim menſes, coaetaneos
ſuos robore adhuc ſuperaret.

Omnes dein mutationes, quae in organis ſenſo- p. 62.
riis, ſanguinis circulatione, reliquisque infantis re-
cens nati viſceribus naturaliter ac neceſſario occur-
runt, una cum optima, eius modi tenellos rite tra-
ctandi, faſciisque quam commodiſſime inuoluendi,
methodo, ſatis copioſe, et ad viuum uſque, tradi-
dit, atque depinxit. Infantis cutis, quam primum
ex magis humido calidoque uteri loco in aerem am-
bientem, ceu longe leuiorem frigidiorem atque ſic-
ciorem peruenit, neceſſario inflari, irritari, rubere,
plus minus inflammari, eryſipelatisque ſpeciem for-
mare debet, quae primus plerumque infantis mor-
bus eſt. Haec ſumme vero conuulſiua maximeque p. 88.
inflammatoria febris non niſi per meconii euacuatio-
nem terminatur, quae huius morbi criſis eſt, natura
quaſi ipſa ſic nobis monſtrante, quanti fere in omni-
bus

p. 92. bus morbis alui purgatio aestimanda sit. Meconii quoque euacuatio lenissimis promoueri potest; clysmata vero, quantumcunque salutaria videantur, ideo tamen exulent, quia, colon celeriter nimiumque expandendo, et diaphragma comprimendo, magnas excitare possunt turbas. Suppositorium hisce, ex melle et sapone paratum, ex Cl. Auctoris sententia,
p. 110. longe praeferri debet. Somnus dein atque corporis infantilis huic maxime conueniens positura, cunarum
p. 128. motus, crebra infantum abluitio, cui longe commodius salubriusque canum hoc edoctorum linctus substitui possent, ligamenti sublingualis in casu necessitatis discissio, atque tempus tandem, quo prima infanti alimenta porrigenda sint, consideratur, variaeque utiles insperguntur animaduersiones.

p. 134. Nutritionis negotio hinc breuiter explicato, nutrimentum potissimum disquiritur, quod infanti re-
p. 148. cens nato porrigi debeat. Quaestiones vero: Estne lac ad nutriendos infantes necessarium? Estne lac muliebre? Estne lac maternum? sic diquisiuit, ut
p. 151. tandem afferat: 1) HELMONTII methodum * illi, qua lacte nutriuntur infantes procul dubio praeferendam esse, si unicum, quod iste adduxit, nobile exemplum, ad illam generatim commendandam suf-
p. 161. ficeret. 2) Methodum educandi infantes recens natos animalium et praesertim vaccarum ** vel caprarum

* *Laudo*, inquit, *pro puero nostro alimenta, quae pane tantisper in tenui cereuisia bullito, cum melle despumato, sin minus saccharo, instituitur, donec simul in mucilaginis aut collae speciem, siue gelatinam deuenerint; huic tunc tantumdem tenui cereuisiae miscetur quantum satis, ut potus loco inseruiat.* VAN-HELMONT. De Nutrit. Infant. ad Vit. long. vid. Ortum Medicinae Amsterodami 1648. 4to. p. 784.

** Quomodo lac vaccinum humano similius et ad nutriendum infantem aptius reddi possit, docuit Cl. IAC. REINBOLD SPIELMANN in diss. med. de optimo infan-

rum lacte, si illud praecipue per tubulum quemdam sugere, et sic cum propria saliua permiscere queant, non solum non periculosam, sed, in se spectatam, quoque, ad minimum aeque securam esse, ac methodum educandi liberos per nutrices. Huius vero methodi generalem introductionem magis exoptandam, quam sperandam esse. 3) Matrem firma vale- p. 165.
tudine praeditam, diaetae regulis obedientem atque ab animi affectibus liberam, nutrici rure degenti; hanc vero, matri debili, delicatulae animique affectibus deditae, praeferendam esse. Nutrici vero rure degenti, domesticam nutricem semper esse anteponendam, hancque matri fere ubique aequiparari posse. Examinatis dein optimae nutricis, optimique p. 186.
lactis, characteribus; diaetae regimen nutrici ac lactanti conueniens describit Cl. Auctor; nec opus esse p. 204.
censet, ut nutrices maritatae a virorum amplexibus penitus arceantur. Veneris enim moderatum exercitium, ex Cl. Auctoris sententia, lac non turbat; plenaria vero invitaque iocorum coniugalium priuatio sanitatem lactisque bonitatem earum, quae veneris deliciis adsuetae, iisdem, quo magis irrito conamine, eo ardentius semper insidiantur, longe grauius affici potest. Pulticulas quoque ex lacte et fari- p. 214.
na ad consistentiam consuetam coctas minime adprobat; quodsi vero lac solum ad nutriendum infantem non sufficere deprehendatur, tunc forte supplementi loco pulticulam ex malto, seu farina hordei germinati, magis conducere ideo quoque arbitratur, quia, in Gallia Narbonensi, infantes, *penada* enutriti, sanissimi plerumque reperiuntur, rachitide et affectibus scrophulosis istic locorum vix cognitis. Quamdiu vero infans lactatur, illi prorsus nihil de reliquis cibo- p. 220.
rum

infantis recens nati alimento. Argentor. 1753. 4. pag. 29. et Comment. nostr. Vol. III. P. II. p. 315.

rum generibus * praeter memoratam particulam concedendum esse suadet, et cautiones addit, quibus mediante nutricum lacte medicamenta quaedam infantibus exhiberi queant. Pulchra denique saliuationis infantum dentitioni praeuiae, pruritus gingiuarum, et dentitionis negotii ipsius, descriptio, additis ubique medendi consiliis, primam educationis
p. 234. medicae infantum partem absoluit. Miramur vero, cur in necessitatis casu gingiuas cum unguis extremitate superficietenus tantum incidendas esse suadeat, cauendo, ne gingiua ad os usque maxillare nec periosteum laedatur?

p. 243. Quando iam omnes fere dentes prodierunt, id quod decimo quinto vel sexto mense plerumque fieri
p. 254. solet, tunc infans tuto ablactari potest. Methodum vero, qua infantibus cibi masticati exhibentur, reprobat Cl. Auctor, et longe melius esse censet, si ipsi cibos masticare propriaque cum saliua miscere adsuescant, taliaque ipsis exhibeantur, quae diuturna
p. 260. masticatione haud indigent. Ablactationis vero tempore infantes omni lacte penitus priuandi sunt, plurimique ablactationi superuenientes morbi Nostro vel a praua variorum diuersimode inter se mixtorum alimentorum qualitate, vel a nimia eorum quantitate
p. 262. dependere videntur. Generatim vero ablactatis cibos facilis digestionis, et aquam puram pro potu ordinario commendat, totumque reliquum infantibus maxime conueniens diaetae regimen secundum sex
p. 319. res non naturales egregie pertractat. Vestimenta dein considerat, quae horum sanitatem tueri corporisque incolumitatem quam commodissime seruare
p. 328. possunt. Oleosa et magis emolliens lanae qualitas infantum cuti, quae rudis plerumque, sicca, leuibusque fissuris subiecta esse solet, prae linteis Nostro conuenientior esse videtur, et hinc quoque subtiliores,

* Conf. cit. dissert. Cl. SPIELMANN. p. 6. et 30, seq. et Comment. nostr. l. c. p. 314. et 316.

res, ex lana confectos, pannos iisdem ad corporis superficiem tegendam suadet Cl. Auctor. Thoracum p. 330. commodis incommodisque perpensis, eosdem, si modo rite confecti sint, plane reiiciendos non esse, sed potius varios non contemnendos usus praestare posse arbitratur. Pubertatis tandem mutationes cum p. 342. HIPPOCRATE atque STAHLIO ex cutis tunc temporis fiente contingente maiore constrictione maioreque exsiccatione deriuat; et haec quoque Nostro uberioris crinium prouentus barbaeque ortus ratio esse videtur. Miramur vero, Cl. Auctorem primores p. 372. dentes pro succedaneorum epiphysibus habere, eosque radice plane destitui, affirmare potuisse. Ea, p. 379. quae dentibus interdum sub tartari nomine adhaeret, lapidea fere concretio, a morbis potius, quam a terrestribus alimentorum particulis Cl. Auctori deriuanda esse videtur. En singularem casum, quo hoc ulterius confirmare conatur! Virgo quaedam aetate iam prouectior, colicae nephriticae admodum subiecta, saepissime calculos pisi magnitudinis per plures annos excernens, dentium tandem doloribus corripitur; quo facto dentes non solum exterius ad marmoreae substantiae altitudinem usque laminis eiusmodi tartareis obteguntur, sed idem quoque in interna oris parte prope dentes incisores accidit. Hac vero crusta paullo post sponte delapsa, nec colicae nephriticae reuerterunt, nec aegra amplius calculos, sed per urinam tantum sabuli quidpiam subinde excreuit. Dentes praeter ea in plurimis morbis, praecipue tamen in quibusdam febribus malignis, tartareis eiusmodi, ex Nostri opinione, laminis obteguntur, quas p. 382. pro tot lamellis contextus cellulosi gingiuarum, consistentiam scirrhosam nactis, haberi posse autumat. Monita tandem de capillis unguibusque, ad sanitatem pulchritudinemque corporis conseruandis, primi voluminis secundo libro finem faciunt.

In

In recensendo tandem secundo volumine, seu tertio totius operis libro eo breuiores esse poterimus, quo breuius ipse Cl. Auctor plurimos infantum morbos nobis pertractasse videtur. Indicata igitur capitum summa, pauca tantum, Cl. Auctori propria visa,
p. 4. hinc inde decerpturi sumus. *Primum caput* acutos infantum morbos tradit, quorsum conuulsiones, tussis, vomitus, diarrhoea, vermes, ventris intumescentia, nec non variolae ac morbilli referuntur.
p. 91. *Secundum* morbos externos complectitur, ut crustam lacteam, morbos narium, aurium, oculorum, faciei, aphthas, cingulum et crustas circa umbilicum reliquumque corpus, hernias, haemorrhoides, ac intestini recti prolapsum et fissuras tandem labiorum manuumque, in quibus fere omnibus vini tepidi lo-
p. 131. tiones optimum remedium esse censet. *Tertium* morbos organicos exhibet, in quo de mala conformatione capitis, morbis oculorum, palpebrarum, labro leporino, morbis trunci, atque extremitatum
p. 175. tam superiorum, quam inferiorum agitur. *Quartum* morbos infantum chronicos describit, quales sunt, dispositio ad calculum renum et vesicae, scrophulae,
p. 217. rachitis. *Vltimum* denique raros infantiae morbos et extraordinarios recenset; huc pertinent: vermes umbilicales, crinones, pili inter cutem et carnem nascentes, loquelae vitia et defectus, chorea S. Viti, tracheae tumor, verrucae manuum et faciei, morbus solstitialis S. Syriae, aurium stillicidium, oscitatio frequentior, hydrocephalus, pediculi capitis, et corporis totius marcescentia.

p. 10. In conuulsionum paroxysmo infantibus saepe tartarum emeticum maiore, quam Ill. HOFFMANN dosi, et cum successu quidem exhibuit, remissio enim non semper exspectari potest. Purgantia quoque conducunt, sed extra paroxysmum; leniora vero
p. 37. morbum ipsi potius augere videntur. Vermes omnem chylum consumere, intestina rodere ac perforare,

forare, in oesophagum adscendere, intestinorum motum intercipere, eosdemque vermifugis fugari posse, ideo prorsus negat, quia 1) parum admodum comedant, pinguissimique saepe infantes vermibus maxime excrucientur, 2) instrumentis ad mordendum aptis destituantur, 3) ipsi potius a conuulsiuis ventriculi et intestinorum motibus sursum deorsumque rapiantur, et 4) longe debiliores sint, quam qui intestinorum motum intercipere valeant. Vermes p. 48.
quoque viuos et bene nutritos aceto, vino, absinthii decocto, aquae atque oleo indidit, quorum bina ultima eos parum tantum debilitare, reliqua vero potius longe viuaciores reddere videbantur. Tarta- p. 60.
rus stibiatus, quem in omnibus vermium affectibus valde commendat, puellae undecim annorum bis exhibitus, vermem solitarium cum multa viscosa biliosaque materie excussit. Infantes quoque ante pubertatis terminum ascaridibus fere non subiectos esse arbitratur *. Intestini recti prolapsum facile curari p. 121.
posse memorat, si alui excrementa erecti stantes reddere moneantur. Cartilaginem xiphoideam a risu p. 151.
immoderato interiora versus cedere vidit, et quaestionem tandem proponit, annon scrophularum in- p. 196.
oculatio illas minus periculosas minusque pertinaces reddere possit?

* Nobis vero aliquot pueri noti sunt, qui ante hos aliquot annos, quinto circiter vel sexto aetatis anno de intolerabili ani pruritu conquerebantur; et cum exterius nulla huius pruritus causa detegi posset, excrementa horum puerorum statim post alui depositionem attentius perlustrata innumerabiles, paruos, viuosque adhuc, albos, iisque haud absimiles vermiculos undiquaque in externa superficie conspectui exhibebant, qui in caseis fere quotidie occurrunt. Continuatus per aliquot septimanas rhabarbari aethiopisque mineralis usus eos ab hoc intolerabili pruritu ascaridibusque ipsis prorsus liberauit.

XII.

Recueil des pieces, qui ont concouru pour le prix de l'academie royale de Chirurgie Tom. I. à Paris chez Delaguette, 1753. 4to. mai. 3 alph.

Hoc eſt:

Collectio diſſertationum, quibus de praemio, in academia regia chirurgiae obtinendo, concertatum fuit. Tom. I.

Non de praemio tantum obtinendo, ſed de aſſenſu eruditorum aſſequendo ſolliciti ſunt, qui quaeſtiones a ſocietatibus publicis propoſitas elaborandas ſibi ſumunt, omnem itaque animi vim eo dirigunt, ut de themate propoſito accurate exponant, ideoque in medicina et ſcientia naturali potiſſimum perficienda hos labores omnino utiles eſſe, quis eſt, qui neſcit. Et certe utiles erunt eae, quae nunc proponuntur, diſſertationes, qua propter nos, qui nuper tomum ſecundum commentariorum, ab academia regia chirurgica pariſina editum, propoſuimus *, lectoribus noſtris haud ingratum laborem ſuſcepturi erimus, ſi et ea, quae in hoc volumine continentur, breuiter indicemus.

Exoptat vero in praefatione ſocietas, ut ii, qui quaeſtiones reſoluendas ſibi ſumunt, ideam quaeſtionis primo euoluant, porro vel definitiones vel propoſitiones principes praemittant, deinde diuiſionem aptam et ordinem conuenientem ubique aſſumant, et tandem argumenta probantia ex theoria et praxi petant. Theoriam quod concernit ea, principiis phyſiologico anatomicis ſuperſtruatur, praxis autem in obſeruationibus veris et concinne propoſitis theoriam illuſtret atque perficiat. In primo hoc volumine quaeſtiones ab anno huius ſeculi triceſimo ſecundo ad

* vid. Comment. noſtr. Vol. III. P. IV. p. 575. ſqq.

ad quadragesimum tertium usque propositae ventilantur, reliquas in sequenti volumine proxime expectamus.

Prima quaestio anno tricesimo secundo exposita, sequenti anno praemium reportauit: *Cur quidam tumores exstirpandi, alii tantum aperiendi sint; in una vero et altera operatione quaeritur, ubinam cauterium instrumento secanti praeferendum sit, et quaenam sint rationes, cur praeferatur.* Auctore Cl. MEDALON, Med. Doct.

Quaestionem propositam in duas partes diuidit p. 5.
Noster, et monet eandem tumores humorales et tales quidem, qui resolui nequeunt, concernere. Disquirendum primo est, quinam tumores exstirpandi, quinam aperiendi sint, et generatim respondet eos tumores, in quibus, et humor vasa et interstitia obstruens euacuari, et unio partium siue regeneratio nouae carnis praestari potest, aperiendos esse, hinc necessario sequitur exstirpationem in casu contrario locum habere. Haec ex suppurationis consideratione declaranda sunt, quae duplex est, prima, quae effusionem obstructi humoris una cum vasis et solidis corruptis efficit; altera, quae affluxum succi unientis et carnem regenerantis praestat, illam *praeparantem*, hanc *rege-* p. 8.
nerantem suppurationem appellat, et utramque erudite explicat. Illa locum habet, ubi humores nondum ad illum gradum indurationis peruenerunt, qui dissolutionem eludit, haec obseruatur, ubi vasa per priorem libera reddita non nisi lympham balsamicam et succum nutritium verum exhibent, si enim alia vasa succum extraneum adducunt, hic lympham optimam inquinat et consolidationem impedit. Prior itaque suppuratio bene succedens, dum plenariam effusionem obstructi praestat, necessario posteriori fauet. Hinc Noster concludit: *Tumores, qui vere et perfecte in ob-* p. 10.
structis partibus ad effusionem praeparati sunt, aut per

ſuppurationem praeparantem eo deduci poſſunt, aperiendos eſſe, omnis vero tumor exſtirpandus eſt, qui per ſuppurationem praeparantem ad diſſolutionem integram partium deduci nequit, vel in quo organiſatio ita praeparata eſt, ut ſpem affluentis ſucci nutritii auferat, aut effectus eius perturbet.

Haec generatim enunciata in diuerſis tumoribus declarat et de phlegmone primo loco exponit. Haec vel plenariam ſuppurationem ſubiit, vel tantum ad veram ſuppurationem tendit, ſubſiſtente tantum leuiori inflammatione, tumore et duritie, vel in ſcirrhoſam duritiem tranſiit; in primo et ſecundo caſu aperiendus eſt tumor, in tertio ille exſtirpandus eſt. In ſcirrhoſa phlegmone forte adhuc aliqua ſanguinis et lymphae mixtio et inde noua ſuppuratio expectari poſſet, quae tamen in ſcirrho vero, ubi lympha ſtagnat, nullo modo expectanda eſt, qui ideo exſtirpationem omnino exigit. Tumores calloſi circa orificia fiſtularum ad naturam ſcirrhi accedunt, hinc exſtirpatio quoque neceſſaria eſt, interdum tamen, ſi loca calloſa haud adeo magna ſunt, ſcarifatio inſtituta ſuperuenientem ſuppurationem et certam ideo ſeparationem promittit.

p. 14. Oedema recens inciſione ſuperatur et parua quidem, tumori non proportionata, cum humores ſtagnantes fluidi ad orificium duci, et in vaſis et cellulis tonus per topica reſtaurari poſſint; inueteratum vero ob nimiam diſtenſionem, et ob nimiam lymphae remoram, quae partes ſolidas maceratas et ad putredinem diſpoſitas reddidit, exſtirpationem exigit. Progreditur inde Cl. Auctor ad carcinoma et cancrum, et de incremento carnis luxuriantis vegetationi ſimili varia proponit, ſimilique modo furunculos, anthraces alioſque tumores praeternaturales conſiderandos ſibi ſumit.

p. 28. Altera quaeſtionis pars caſus definit, in quibus, ſi tumores vel aperiendi vel exſtirpandi ſunt, cauterium inſtru-

instrumento secanti praeferendum est. Generatim ideo Noster effectus cauterii et instrumenti secantis inter se inuicem comparat, et hoc illi utplurimum praeferendum esse iudicat, quasdam tamen exceptiones passim admittit v. c. dolor et inflammatio, quae per actionem cauterii excitantur, in tumoribus, ubi suppuratio imperfecta est, hanc excitare et perficere valent, uti in abscessibus lentis, valida inflammatione non stipatis. Cum etiam cauterium potentiale acrem et rodentem vim haud raro corporis succis inferat, actuale praeferendum esse iudicat Noster, monet tamen et hoc ab incommodis generalibus cauteriorum minime liberum esse. p. 31.

Eadem quaestio a Cl. LE CAT declarata fuit, qui eam quoque in binas partes diuidit, et de resolutione et suppuratione tumorum in genere agit. Quatuor itaque tumorum classes proponit, quarum prima tumores, ad optimam suppurationem dispositos, secunda eos, qui emolliendo et relaxando ad optimam suppurationem disponi possunt, tertia eos, quos ad suppurationem perfectam deducere non possumus, quarta eos, qui nunquam ad suppurationem disponuntur, proponit. p. 40.

His in articulo primo generatim expositis, in altero ad tumores aperiendos refert omnes, qui ad primam et secundam classem pertinent, qui per suppurationem veram aut spuriam, perfectam aut imperfectam accurate dissolui possunt, ut phlegmones diuersae species, et tumores lymphatici scirrhosi, qui suppurationem admittunt. Non enim permittendum est, ut per se aperiantur, quoniam, cum materia purulenta non satis euacuari possit, sinus et fistulae inde eueniunt. Dum quartae classis tumores scilicet scirrhos et carcinomata exstirpandos esse ostendit Cl. Auctor, possibilitatem, utilitatem et necessitatem exstirpationis contra dissentientes defendens. Tandem ter- p. 45. p. 47. p. 51.

tiae classis tumores addit, qui et fluida continent, non nisi euacuatione, et concretiones solidas non nisi exstirpatione remouenda, in quibus itaque utrumque auxilium adhibendum est, ut sunt scirrhosi tumores aliquo modo suppurantes et tumores cystici non nulli.

p. 52. In altera quaestionis parte disquirit Noster, quo in casu cauterium et in aperiendo et in exstirpando tumore instrumento secanti praeferendum sit. Huic quidem in operationibus chirurgicis instituendis laudem non detrahit, sed postquam differentiam actualis et potentialis cauterii ostendit, hoc etiam interdum adhibendum esse declarat, dummodo apta ap-
p. 54. plicatione efficax reddatur et commodum. Cauterium itaque praeferendum est instrumento secanti in aperiendis tumoribus 1) sanguineo lymphaticis siue inflammatoriis lente ad suppurationem deducendis, v. c. in quibusdam phlegmones oedematosae speciebus, quoniam sanguinem ad vasa capillaria alliciendo, inflammationem auget et vasa dilacerat et fundit; 2) inflammatoriis malignis, quarum materia ad massam humorum non reducenda est, ut in tumoribus venereis et pestilentialibus, cauterium enim et purulentae materiae exitum et coctionem aptam conciliat, et irritationes solidorum regressum materiae ad san-
p. 56. guinem impediunt. Sed et in exstirpandis tumoribus cauterium instrumento secanti non nunquam praeferendum est, si magna et reiterata incisio aegroto nimium dolorem inducit v. c. ubi verrucae et condylomata exstirpanda sunt, porro etiam si post incisionem tumores magis propullulant, quos tamen cauterium stringendo partes vicinas ad suppurationem disponit.

p. 60. Hanc ipsam quaestionem Exp. BASSIVS Cl. Halensium Professor, cuius obitum nuper indicauimus *, examinan-

* Vid. Comment. nostr. Vol. III. P. II. p. 359.

examinandam quoque ſibi ſumſit. Hic primo differentiam tumorum omnium a contento vel liquido vel ſolido, et a continente membrana vel alio velamento deſumtam proponit, poſtea ad tumores ſingulos conſiderandos ſe conuertit, et cur quidam radicitus euellendi, alii inciſione ſimplici tantum remouendi ſint, apte diiudicat. Cum eum in omnibus ſequi haud poſſimus, en quaedam exempla, quae rationem tractationis declarant.

Glandulae induratae, dummodo nec vaſa magna p. 78. nec aliae partes vicinae prohibeant, beneficio ferri ſecantis funditus euertendae ſunt, hoc in caſu nec uſtio nec ſepſis locum inueniunt, inde enim intolerabiles ferme dolores, ſtagnationes nouae inflammatoriae, immo conuulſiui motus oriuntur. Ob lapideam etiam duritiem neque ferro urenti neque corroſiuis medicamentis obediunt. Idem valet de ſcirrhis, in quibus et inciſione et cauteriis materia hactenus quieſcens in motum deducitur. Simili ratione cancrum occultum in corpore puro exſcindendum eſſe monet Noſter, cum e contrario in inueterato hoc fieri nequeat. Apoſtemata, quae materiam purulentam in penetralibus ſuis fouent, inciſione ſcalpelli optime aperiuntur; ea vero, quae valide dura ſunt, et tarde in ſuppurationem abeunt, magis cathaereticorum applicationem, quam cultelli cuſpidem efflagitant. Sar- p. 93. comata et polypi exſtirpationem exigunt, ſi haec apte perfici poteſt, vel ſcalpello vel ligatura vel corroſione praeſtandam, ſi enim fibrae relinquuntur, denuo propullulant. Et tumores cyſtici, cuiuscunque demum ſunt indolis, cum folliculo reſecandi et exſtirpandi ſunt, chirurgus tamen ad magnitudinem, locum affectum, et partium vicinarum ſitum omnino reſpicere tenetur. In fine de cauteriorum et poten- p. 103. tialium et actualium applicatione in quibusdam tumoribus aliisque operationibus chirurgicis diſſeritur.

p. 109. Quaestio anno trigecsimo tertio huius seculi proposita, et cui sequenti anno praemium decretum fuit, *commoda et incommoda adhibitarum turundarum aliorumque remediorum dilatantium in diuersis casibus examinanda* exhibet. Praemium Cl. LE CAT obtinuit, qui quaestionem sequentem in modum pertractauit. Turundae siue remedia dilatantia separationem partium vel maiorem reddunt, ut spongia et quaedam radices siccae, quae humore suscepto mole augentur, vel separationem praesentem tantum sustinent, et vel integra sunt, ut lintea, vel caua, ut canales ex metallo parati. Turundae vero certissimos quosdam effectus praestant, ex quibus earundem agendi ratio declaranda est, diminuunt enim vel prorsus tollunt lumina vasorum vicinorum et rete neruorum his vicinum distendunt.

p. 114. Incommoda remediorum dilatantium, quae in prima parte recensentur, vel suppurationem vel genesin nouae carnis concernunt, quae in duobus articulis separatim proponuntur. Dispositio suppuratoria moderatam obstructionem in capillaribus vasis et tensionem solidorum, cuius beneficio pus formatur, exigit. Turundae itaque vascula minima comprimendo, obstructionem in parietibus vulneris, ubi necessaria est, tollunt, in profundiore autem parte nimiam et inde periculosam reddunt. Porro irritabilitatem partium et tensionem inde oriundam, quae moderata esse debet, praeter modum augent, et ita
p. 117. indurationem vel putredinem inducunt. Vti vero hos, quae suppurationem praecedere debent, effectus impediunt, sic simili ratione suppurationem iam formatam supprimunt, dum accessum et egressum puris haud permittunt, quod ex generalioribus effectibus paulo ante ostensis declaratur, oriuntur inde callosa et fistulosa ulcera, et materia non apte excernenda in massam sanguinis reuehitur.

In

In altero articulo incommoda dilatantium reſpe- p. 120.
ctu regenerationis carnis ita declarantur, ut primo
oſtendatur, quo modo ſuccus nutritius affluens et ad-
haerens paruulam eminentiam et ita ſenſim ſenſim-
que carnem nouam quaſi granulatam efficiat, quae
aucta nouas acceſſiones admittit, donec non niſi va-
por tenuis perſpiret, et ſic cicatrix formetur. Omnes
hi effectus compreſſione orificiorum vaſorum per tu-
rundas et irritatione neruorum, qui vaſa ſtringunt,
inde ſuccedente impediuntur; hinc paruulae eminen-
tiae non libere formari poſſunt, ſed callus oritur, et,
licet poſtea turundae remoueantur, depreſſa tamen
et inepta ſe ſiſtit cicatrix. Ex his etiam grauiora, quae
ſubſequuntur incommoda, v.c. fiſtulae explicari poſſunt.

Altera tractationis pars commoda turundarum p. 122.
et aliorum remediorum dilatantium recenſet, quae
tribus articulis exponuntur, in quorum primo utili-
tas dilatantium exiguis incommodis ſtipata declaratur.
Si magnae inciſiones vaſa diſſecant, ex quibus haemor-
rhagia pernicioſa oriri poſſet, compreſſio a turundis
inducta et orificia anguſtiora reddit, et irritatione
ſtricturas fibrarum efficit, quae aptius quidem, quam
per medicamenta adſtringentia, hoc in caſu ab aliis
propoſita, praeſtantur. Si apertura naturalis coali-
ta inciſione aperienda eſt, tunc apte ſatis turunda
orificium apertum ſeruat, in eo quoque caſu, ubi hu-
mor effluens aperturam denuo coaleſcere non ſinit,
melius cannula quaedam iniicitur, ne humor acris
labia vulneris arrodat et nimis inflammet.

In ſecundo articulo caſus recenſentur, ubi uſus di- p. 126.
latantium longe maior eſt, quam incommoda conco-
mitantia, v. c. ubi corporis alicuius peregrini vel cor-
rupti exitus expectandus eſt, vel ubi fluida corrupta
exire, medicamenta autem iniici debent, qua in re
Cl. Auctor non nullas regulas circa ſitum partium,
quibus vulnera inflicta fuerunt, addit et varia chirur-
giae capita breuiter illuſtrat.

p. 131. In tertio tandem articulo exemplo fiſtularum et ſetaceorum oſtenditur, haec ut vitia localia in aegrotis interdum diu admitti, quo uniuerſali humorum vitio remedium afferamus.

p. 133. Haec ipſa quaeſtio porro ab anonymo quodam Auctore ſub examen reuocata fuit. Hic in prima parte tractationem de operatione naturae in regeneratione carnis praemittit, in altera vero ad quaeſtionem motam de commodis et incommodis turundarum reſpondet.

p. 135. Totum corpus ex vaſculis, tenui rete tendinoſo connexis, compoſitum eſt, in his liquor partim ſanguineus, partim lymphaticus vehitur. Sanguis maxime compoſitum eſt fluidum, ex quo omnes reliqui humores praeparantur, ex his lympha eſt, quae ſpiſſior reddi poteſt, ſerum autem tenue manet vix inſpiſſandum, lympha igitur, quae omnium partium nutrimentum praeſtat, in ſuppuratione bona affluit et ita ſaepius in inſigni eius augmento diſſipatur, ut aegri inde debilitentur; quod ſi vero etiam in moderata ſuppuratione aliqua pars diſſipetur, reliqua tamen tenues illas eminentias efficit, quae carnem nouam et inde cicatricem formant.

p. 138. His praemiſſis in altera nunc parte Cl. Auctor ad quaeſtionem propoſitam ſe conuertit. Non operatione chirurgica tantum, ſecundum regulas artis peracta, naturam iuuat, ſed apta quoque ſuccedere debet deligandi ratio, ad quam etiam turundae et alia remedia dilatantia pertinent. Horum uſus ad quinque capita reduci poteſt: 1) abſorbent maximam partem ſucci ex labiis vulneris tranſſudantis; 2) vulneri balſama aliaque medicamenta applicant; 3) ſanguinis affluxum ſiſtunt; 4) labia vulneris ſeparata ſeruant; 5) eadem labia magis diſtendunt.

p. 140. In ſimplicibus igitur vulneribus, ſine deſtructione ſubſtantiae inflictis, ſanguinolentis, vel etiam aliqua ſuppu-

ſuppuratione conſpicuis, turundae minus neceſſariae, immo nociuae ſunt, et, ſi etiam balſamus quidam digeſtiuus applicandus eſt, linteum carptum molle ſufficit, quo nec labia nimis deterguntur, nec comprimuntur. In complicatis vero vulneribus natura omnino auxiliis chirurgicis adiuuanda eſt, Cl. Auctor itaque vulnera capitis, pectoris, abdominis et extremitatum conſiderat, varia lectu digna in primis reſpectu turundarum proponit, et paſſim oſtendit haec auxilia interdum cum fructu adhibita, saepius tamen praeter neceſſitatem applicari, et ita plus nocere, quam prodeſſe. p. 144.

Quaeſtio 1734 propoſita *in quolibet genere morbi chirurgici caſus, ubi frequens vel rara deligatio conuenit, definiendos* exhibet. Elaboratio, cui praemium adiudicatum fuit, eſt Cl. LE CAT, qui argumentum hoc ſequentem in modum pertractauit. Deligatio autem non tantum circumuolutionem faſciarum, ſed et applicationem remediorum, variae medicationi inſeruientium, exigit. Oſtendit itaque utilitatem deligationis et poſt ea morbos, qui crebram deligationem requirunt, conſiderat, tandem eos morbos attendit, ubi applicata remedia diutius relinquenda ſunt. Deligatione autem 1) partes male affectas in ſtatu conuenienti conſeruamus, quod exemplis vulnerum recentium, fracturarum et luxationum facile declaratur, 2) remedia medicationi inſeruientia applicamus, 3) partes minus conuenientes remouemus, e. g. pus, ſaniem, partes oſſium, vel corpora peregrina, vulneri nociua. p. 155. p. 158.

His in primo articulo expoſitis, in ſecundo caſus citat, ubi crebra deligatio requiritur. Hi rariores ſunt, quoniam utplurimum indicationi curatoriae contrariae inueniuntur, inde utplurimum in ſymptomatica indicatione tantum valent, v. c. ſi dolor in fractis vel abſceſſibus urget, vel ſi excrementorum collectio p. 162.

poſt

post lithotomiam et operationem fistulae ani remouenda est. Sic porro medicamentorum applicatio crebram hanc deligationem exigit, in gangraena vel aliis morbis celeriter proserpentibus. Tandem et quantitas et qualitas materiae excernendae hanc attentionem poscit, v. c. in pure copiosius moto vel sero acri rodente.

p. 165. Simili modo et rara vulnerum deligatio ex his fundamentis in tertio articulo diiudicatur. In fractis, luxatis et vulneribus recentibus partes separatae semper in situ retinendae sunt, nisi symptoma quoddam apparatum remouere iubeat. Medicamentum applicatum diu relinquendum est, si vel tardius vires suas exerit, vel easdem diu retinet, ita, ut per longius temporis interuallum utile esse possit; his enim vel operationes naturae diu adiuuantur, vel obstacula huic opposita diu arcentur. Hinc incommoda apparatus praeter necessitatem soluti demonstrat, et alia exponit, quae in ipsis momentis inter remotam et iterum applicatam deligationem oriuntur, v. c. frigus partem affectam laedens, in crebra deligatione vix satis arceri, vel medicamenta sub conuenienti caloris gradu applicari possunt, deinde etiam et motus et dolor inde oriundi haud raro nocent, tandem et puris formatio et partium ex vulnere remouendarum v. c. ossium exfoliatione solutorum separatio non apte fieri potest, nisi interdum longiorem applicationem fasciarum et medicamentorum permittamus.

p. 173. Eadem quaestio ab Anonymo quoque pertractata fuit. Hic omnes morbos chirurgicos ad duo capita reducit et tum respectu solutionis continui, tum respectu tumorum, quaestionem propositam examinat. In primo capite, quae vulnera tradit, eiusque primo articulo simplicia vulnera disquirit; haec sine destructione substantiae sunt, nec ratione morbi coniuncti, nec causae, nec symptomatis aliquid mali ostendunt,

dunt, in his itaque omnino rara deligatio conuenit. In vulneribus complicatis, in quibus omnia contraria p. 176. eueniunt, maior attentio requiritur. Respiciendum itaque in primis est ad suppurationem praeparantem, quae, si pus diutius in vulnere relinquitur, et erosioni et resorptioni occasionem praeberet; hinc crebra deligatio requiritur, quae et ideo necessaria est, quo chirurgus exinde statum morbi frequentius se mutantis cognoscere queat. Finita vero suppuratione praeparante, regenerans succedit, sub qua rara deligatio omnino exposcitur. In virulenta vulnerum conditione hoc eo magis attendendum est, cum mala morbi materia semper laedens crebrius remouenda sit.

In vulneribus cum fracturis crebra deligatio non requiritur, nisi in nimis violenta partium destructione. Si causa vulnus efficiens latet v. c. globulus plumbeus, cuspis ensis etc. tunc crebra deligatio eo usque continuanda est, donec peregrinum corpus remoueri queat, postea suppurationis ratio habenda erit. Sym- p. 182. ptomata vulneribus accidentia sunt haemorrhagia, dolor et conuulsio, de quibus Noster porro agit, et solutionem continui in partibus durioribus considerat, in cunctis vero ad antecedentia monita respicit.

In altera parte huius tractationis quaestionem re- p. 186. spectu tumorum et in primo quidem articulo eosdem ratione temporis examinat. Hic ad phlegmonem et oedema praecipue respicit, cum reliqui tumores ex his intelligi queant. In principio igitur, ubi phlegmone reprimentia, oedema autem spirituosa exigit remedia, crebra eorundem requiritur applicatio, cum vires facile perdant. In augmento tumorum chirurgus eo respiciat, ut ex una parte symptomata mitigentur, quod in inflammationibus saepe attendendum est, ex altera parte vias resolutioni aptas praeparat, quod omnes tumores concernit. Ostendit itaque Noster, quomodo emollientia leniter anodyna in inflammatione, et spirituosa in oedemate applicanda sint, et quo-

quomodo obſeruatio operationis medicamentorum et
inde praeſtanda mutatio, crebram deligationem
exigant.
p. 191. Pergit itaque ad articulum ſecundum, in quo tu-
morum differentiam reſpectu mutationis inductae
diſquirit. Si reſolutio tumorum incipit, crebra emol-
lientium et reſoluentium applicatio requiritur, in
continuatione vero et quando reſolutio ſuccedere vi-
detur, medicamenta eam adiuuantia fortiora eligenda
ſunt, ita tamen, ut ſenſim ſenſimque ab emollientibus
ad reſoluentia progrediamur, qua in re crebra rara-
que deligatio ex concomitantibus cauſis et ſymptoma-
tibus definitur. Tumores in ſuppurationem tenden-
tes diſtinguendi ſunt, illi enim, qui per malignam
indolem corruptionem maſſae humorum inferre poſ-
ſent, crebrius deligandi ſunt, quo materia purulenta,
licet nondum copioſa ſit, remoueatur; alii, qui hu-
mores non malignos continent, parciorem remedio-
rum applicationem exigunt, tandem alii, in quibus
lenta ſuppuratio eſt, ut in tumoribus ſcrophuloſis etc.
naturae quidem negotium committendum eſt, ita ta-
men, ut ea medicamentis rarius applicatis adiuuetur.

Ab hac tractatione ad ulcerum curationes progre-
ditur Noſter, et dum illa, quae ſuppurationem prae-
parantem non admittunt, ad induratorum tumorem
indolem refert, ſic illa, quae hanc ſuppurationem ad-
p. 196. mittunt, ex monitis ſupra propoſitis diiudicat. De
tumoribus ad putredinem deductis pauca monet, cum
in illis ſeparatio integra magis, quam lenta tractatio
conueniat. In articulo tertio pauca de tumoribus
ſanguineis, ſcilicet varicoſis et aneuriſmaticis, nec non
de hernioſis ſubiungit.

p. 199. Quaeſtiones, ad annos triceſimum quintum et
ſextum propoſitae, annis ſequentibus praemium non
reportarunt, prima igitur, quae *differentias vulnerum
ſclopetis inflictorum ab aliis vulneribus et medendi ra-*

tionem

tionem proposuit, ad annum tricesimum septimum translata fuit, et duplum praemium Cl. LE CAT obtinuit, qui cum explicationem ex pathologia et therapia generali repetat, omnem hanc doctrinam concinne proposuit, ita, ut nos non nisi ordinem paucis indicare possimus verbis. Quaestio enim ipsa in duas partes diuiditur, quarum prima characteres vulnerum, sclopetis inflictorum, quibus ab aliis vulneribus distinguuntur, tradit. Mutationes vulnerum, quae incisione, ruptura, dissolutione, contusione et attritu fiunt egregie proponuntur, inter se comparantur, et vulnera sclopetis inflicta attritu potissimum fieri ostenditur, quo partes solidae parietum crispantur, substantia ipsa destruitur, haemorrhagia minimorum vasorum supprimitur, hinc simul obstructio et tensio insignis, nec non stupor et irritatio partium vicinarum efficitur. Phaenomenon, quod vulnus, sclopeto inflictum, partem mollem penetrans, angustius sit in introitu, quam in exitu, ita declaratur, quod nimirum maior sit impetus et resistentia carnis in ingressu, in egressu vero impetus globuli imminuatur, cum nil nisi aer resistat, hinc tumor partis laesae angustiam maiorem in introitu efficiat. Symptomata vero, quae cum his vulneribus sunt, ideo in primis atrociora deprehenduntur, quoniam systema neruosum, omnes actiones dirigens, concutitur, idque eo magis, si nobiliores et neruosae partes destruuntur et globuli laedentis figura conquassationi partium magis apta est. p. 205. p. 214.

In therapia horum vulnerum, quam altera pars tradit, tres potissimum indicationes formantur, quarum prima de humoribus ad unionem praestandam aptis sollicita est, et ideo vires vitae instaurare, bonos succos ingerere, peruersos autem corrigere et euacuare docet; Secunda aequalem humorum distributionem efficere tentat, quae non nisi remotis partibus destruentibus et destructis fieri potest, supprimendo simul irregulares solidorum et fluidorum motus; p. 218.

tus; tertia tandem indicatio eo respicit, ut solutae partes illum situm acquirant, qui depurationi et consolidationi partium fauet. Has indicationes accurate prosequitur Noster et ea, quae profert, obseruationi-
p. 225. bus illustrat. De amputatione partium his vulneribus affectarum iam alibi multa proposita fuerunt *. Cl. Auctor vero monet, sphacelum post talia vulnera oriundum, destructiones articulorum, laesiones maiorum vasorum saepius quidem amputationem membri exigere, et in genere quidem concludi posse, partem, quae seruari non potest, amputatione auferendam esse, neminem vero, nisi chirurgum artis peritum et experientia clarum, in casibus dubiis decidere posse.

p. 239. Quaestio 1738 proposita, *an carcinoma mammarum, vulgo cancer appellatum, amputari debeat?* disquirit. Duplex praemium, ex quaestione altera vice exhibita enatum, partim Cl. LE CAT, partim Cl. LA SONE redditum fuit. Prior considerationem generalem pathologico therapeuticam carcinomatis sequentem in modum exhibuit. Humores per tot series vasorum, sibi inuicem succedentium, in statu naturali apte transeunt, si vero iidem in vasis vel relaxatis vel ruptis extra limites propelluntur, vel etiam in vasis, praeter naturam constrictis, condensantur, tunc tumores vel molles vel duri oriuntur, ex quibus praesuppositis Noster in differentiam tumorum ulterius inquirit, et scirrhum et carcinoma species tumorum dicit, in quibus quasi concretio solidorum et fluidorum facta fuit.

p. 245. In causas postea inquiritur, nec virus aliquod peregrinum, nec singularis quaedam humorum deprava-

* Vid. varii commentarii in *Memoires de l'academie royale de chirurgie* Tom. II. Paris 1753. 4to. et Commentarii nostri Vol. III. Part. IV. in recensione huius libri passim, in primis p. 599. et 612. seq.

prauatio, ſed peculiaris irritatio cum dolore et tenſione aſſumitur, et porro declaratur, quo modo conſenſus neruorum per ſuppreſſas menſium et haemorrhoidum euacuationes, melancholiam animique triſtem affectum, contuſionem validam, medicamenta fortiora, ſcirrhum quieſcentem agitantia, ut per cauſas acceſſorias irritationem hanc adeo funeſtam producere valeat, et quo modo conſtrictio ex irritatione oriunda, vel fluida ad vicina vaſa anguſtiora protrudat, vel in propriis vaſis figat, ideoque concretiones efficiat. Hoc potiſſimum in glandulis fit, in quibus nimirum diuerſae vaſorum ſeries ſibi inuicem ſuccedunt. Si obſtructio in primo genere vaſorum eſt, et circulatio adhuc in multis vaſis libera manet, tumores ſcrophuloſi nuncupantur; ſi illa ulterius progreditur et concretio magis compacta fit, ſcirrhus dicitur; ſi illa in ultimis vaſculis occurrit, in quibus omnium vitalium humorum motus intercipitur, carcinoma appellatur, quod Noſter ut gangraenam albam ſiue anthracem chronicum conſiderat.

Fibras neruoſas ulterius productas et concretionibus fluidorum conſpicuas ut radices carcinomatis, interdum occurrentes, conſiderare poſſumus. Circulus ſanguinis interceptus venas varicoſas ſiſtit et haemorrhagias frequentes efficit. Lymphatica vaſa ultra modum extenſa et rupta, aquae copiam, quae ex his tumoribus ſaepius effluere ſolet, exhibent. Carcinoma itaque ſiue cancer eſt tumor durus tuberculatus, urentem dolorem in centro et inde lancinantem exhibens, in ulcus ſanioſum, rodens, foetidum, oris calloſis reflexis conſpicuum, mutatus. Si obſtructio intima in parte tumore nondum affecta oritur, iam carcinomatica eſt et cancer primarius dicitur, ſi vero noua irritatione, quocunque modo inducta, tumor iam formatus, minime vero carcinomaticus, agitatur, cancer ſecundarius, ſiue ſcirrhus, in cancrum mutatus, appellatur.

p. 249. (margin, beside "Fibras neruoſas…")
p. 251. (margin, beside "Carcinoma itaque…")

p. 253. Ad therapiam carcinomatis postea accedit Noster, nec resolutione nec suppuratione hos tumores dissipari posse monet, et quanta incommoda ex tentatis his medendi viis oriantur, ostendit. Cum igitur durum omnino videatur, exitiosum hoc malum intactum relinquere, vel exstirpationem tantum in cancro paruo, in corporis superficie posito et nobili suscipere, methodos tractandi carcinomata, a variis in arte versatis viris propositas, breuiter recenset et simul ostendit, quo modo recentioribus temporibus haec chirurgiae pars magis exculta fuerit, ita, ut et cancer adhaerens et ulcerosus factus non nunquam cum optimo successu exstirpatus fuerit. Quid vero tandem in dubio casu efficiendum est, ubi malum habituale factum humores ipsos corruptos reddidit? cum CELSO responde Noster, melius esse anceps eligere remedium, quam nullum.

Tandem, quo modo exstirpatio suscipienda sit disquiritur. Veteres post incisionem ferrum candens ad radices exstirpandas applicabant, alii innumera medicamenta, quorum vis caustica deprehensa fuit vel quae inuentores inter arcana retulerunt, ad carcinomata exstirpanda apta iudicarunt: Noster vero his ipsis irritationem ceu primariam cancri causam au geri et vicinis partibus communicari ostendit, ideoque usum causticorum omnino suspectum reddit, et instrumentum secans, ut unicum remedium cancro exstirpando conueniens, proponit.

p. 268. Cl. IOSEPHVS LA SONE eandem quaestionem sequentem in modum resoluere tentauit. Mammarum muliebrium substantia laxa et veluti fungosa obstructioni et obstructi humoris corruptioni praecipue obnoxia est; hinc crebra in eadem carcinomata oriuntur, quae ex partis situ et fabrica huiusque tumoris maligna indole declaranda sunt.

Cance

Cancer in genere confideratus eft tumor durus, fphaeroideus, dolens, qui mox ab initio malignam indolem obtinet. Eft vero vel criticus vel fymptomaticus, prior oritur, fi morbofa quaedam materia vi vitae ex interioribus ad mammas defertur, fi v. c. poft quartanam febrem, praecipue ex vifceris cuiusdam abditi vitio, cancer in mammis generatur; fymptomaticus vero caufam in mammis praefentem habet, v. c. tumorem, cui vel per internam vel per externam caufam vitium accedit cancrofum, fic menfium et haemorrhoidum fuppreffio, dyfcrafia fanguinis, valida contufio, et inepta medicamentorum applicatio fcirrhum latentem euoluunt. Cum igitur dolori anodyna et lenientia, tumori emollientia, refoluentia et difcutientia, quae indicari videntur, faepius fruftra applicentur et haud raro damnum afferant, chirurgica fectio tanquam fola et legitima medendi methodus eligenda erit. Quem ad modum enim SEVERINVS ftrumas mammarum cancro affines extrahendas ftatim proponit, fic carcinoma eo maiori iure refecandum erit.

p. 273.

p. 281.

Maligna enim materia morbi, metaftatica crifi huc mota, exigit, ut eadem in facco quafi collecta refecetur, fi tumor ex quacunque caufa increfcit et totam fere mammam occupat, fi fcabrofa fuperficies ex coadunatis glandularum inaequaliter tumentium fuperficiebus redditur, fi dolor veluti ab acu candente pungens et lancinans interior obferuatur, fi liuor hinc inde fparfus et radices malignae, more pedum cancri fluuiatilis expanfae, fluida vitalia ad centralem duritiem non ferri declarant, tunc, cum omnia medicamenta emollientia et refoluentia nociua fint, fola amputatio locum habet. Et in trifti cafu, ubi ulcus fordidum fit tetrumque odorem fpirat, praeter ea infignem dolorem et non raro haemorrhagias efficit, fectio negligenda non eft, cum enim et hoc in cafu

topica ſemper noxia inuenta fuerint, amputatio, licet rarius ex voto ceſſerit, tentanda tamen eſt.

p. 289. His itaque praemiſſis caſus, ubi cito et tuto ſecandum eſt, recenſet Noſter, non nullos tamen ſubiungit, ubi, cum et ſectio fruſtranea ſit, ab ea abſtinendum eſſe ipſe iudicat. Tandem quasdam obiectiones circa amputationem cancri factas remouet, et in fine monet, ignem cauſticum et intenſiores dolores efficere et euidentem vim repellendi virus cancroſum habere, hinc ſectionem ſemper praeferendam eſſe.

p. 296. Quaeſtionibus anno 1739 de medicamentis repellentibus et anno 1740 de medicamentis reſoluentibus propoſitis, ſequentibus annis praemium non adiudicatum fuit, hinc diſſertatio prior, in qua *diuerſae ſpecies medicamentorum repellentium, eorum agendi ratio et uſus, quem in diuerſis morbis chirurgicis praeſtant*, definienda erant, ad annum 1741. iterum propoſita fuit, et duplex praemium Viri Cll. ALARY et KÜLBEL obtinuerunt.

p. 301. Prior medicamenta repellentia ſequentem in modum diiudicat: ſunt nimirum ea, quae humores, ad partem morboſam progredientes vel ad eam iam deductos, ad maſſam humorum reprimunt. Haec ut ſimplicia et compoſita in tres claſſes coniiciuntur, vel enim aquoſa vel acida vel terreſtria ſunt. Ad aquoſa referuntur aqua ſimplex, nix et glacies, ex vegetabili regno plantae ſucculentae, v. c. lactuca, nymphaea, narcoticae v. c. ſolanum, cicuta, hyoſcyamus, ex animalibus ſerum lactis et albumen oui. Ad acida pertinent ex vegetabili regno ſucci citri, acetoſae etc. ex minerali vero nitrum et vitriolum, ex praeparatis acetum et acida mineralia varia. Ad terrea medicamenta plantae adſtringentes biſtorta, tormentilla, pentaphyllum etc. nec non ex terris bolus armenus et terrae ſigillatae variae referuntur, quibus et lithargyrium additur. Plura habet Cl. Auctor, nos praecipua exempli cauſa allegare voluimus. Agend

Agendi rationem veteres in refrigerio posuerunt, quod non actu, sed potentia in illis est, et adstrictionis effectum praestat, hic tres gradus admittit, quos vel varia medicamenta vel diuersimode applicata sistunt. *Defensiua* dicuntur in primo gradu, si vasa in naturales limites constringunt, quo fluida apte transmittantur. In secundo gradu *repellentia* stricte sic dicta appellantur, si tonum solidorum per impetum fluidi contenti imminutum sensim sensimque augent; quo humores in circulum aptum et liberum reduci queant. *Stiptica* tandem sunt in tertio gradu, ubi fibras vasorum ita crispant, ut diametro ferme sublata accessus fluidorum ulterior denegetur. Praecipua horum medicamentorum vis in neruos est, per quos in vasa sanguifera et lymphatica agunt. In neruis enim repellentia agitatum fluidum nerueum in motu compescunt, languentes huius fluidi motus tono reddito excitant, et irregulares impetus coercent. Caute tamen in applicatione versandum est, ne inconsiderato usu veterum sententia, quod nimirum frigida neruis inimica sint, confirmetur. P. 305. P. 307.

In primo igitur gradu actionis repellentium interdum imminentia mala praeuertuntur, v. c. si ad perniones dispositi ante accessum vehementissimi frigoris articulos niue fricant; interdum his ipsis principio mali oriundi obsistitur, v. c. aestus insurgens epithematibus acidis compescitur, contusionis effectus his acidis cum bolo mistis, et si dolor urget, additis anodynis coercentur, vasa tamen ita disposita sint, ut circulo liberiori humorum nihil se opponat. In vulneribus simplicibus tumores et inflammationes vicinae decoctis adstringentibus vel aqua aluminosa reprimuntur. p. 311.

Dum in alterum gradum repellentium inquirit Noster, omnino monet circulum sanguinis non mutari, sed vasis tantum illum tonum reddi, qui fluida apta conuenienti modo reducere valet, quamobrem disposi- p. 313.

dispositiones et solidorum et fluidorum, quae huic medicamentorum operationi respondet, studiose diiudicat. Si enim solida iam nimis stricta sunt, aquosa tantum et acida mitiora conueniunt, si vero tumores laxi et aquosi obseruantur, acida fortiora et terrea magis conducunt. Fluida vero in felici medicamentorum operatione dominio solidorum adhuc obnoxia sint, mobilia non coagulata, blanda non virulenta, bonae mixtionis non nimium resoluta. In contusionibus interim et ipsa sanguinis coagula interdum ab acidis admotis resoluuntur, et tensio nimia anodynis additis corrigitur; spiritus quoque aceti, sale ammoniaco admixto efficacior redditus, dispositiones
p. 317. gangraenosas non raro tollit. Tres casus potissimum sunt, in quibus stiptica siue repellentia tertii gradus applicanda sunt; primo in herniis, prolapsu ani et vaginae, aneurismatibus veris et varicibus; deinde ruptura vasorum sanguiferorum et haemorrhagia inde oriunda, tandem in vulneribus et ulceribus puris redditis et nunc consolidandis. In his tamen omnibus caute versandum est, ne effusiones salutares cohibeantur. Cum vero repellentia effectum suum praecipue in solida exserere videantur, Cl. Auctor quaestionem mouet, an non interdum in fluida immediate agant, et in massam humorum resorbeantur? in huius rei testimonium quaedam phaenomena adducit, licet ipse fateatur, in his difficile rationem actionis definiri posse.

p. 322. Hanc ipsam quaestionem Cl. KÜLBEL, cuius obitum nuper indicauimus *, enodandam sibi sumsit, e omnem hanc doctrinam in tribus capitibus propo suit, quorum primum *de remediorum repellentium natura et diuersitate speciali* agit. Repellentia C Auctori dicuntur, quae externe applicata partim hu mores in superficie corporis subsidentes, et extra va misso

* vid. Comment. nostr. Vol. IV. P. I. p. 169.

miſſos in oſcula venarum et vaſorum lymphaticorum reprimunt et maſſae humorum reddunt, partim calorem nimium inflammatorium coercent, partim ulteriorem decubitum humorum ad locum affectum impediunt. Agunt itaque in ſolida et fluida, et in refrigerantia, adſtringentia et anodyna diſpeſcuntur. Remedia plurima ad has tres claſſes pertinentia, quae hic fuſius enarrantur, omittimus, cum praecipua paulo ante indicauerimus, et reliqua ex ſcriptoribus materiae medicae repeti queant.

In ſecundo capite *modum operandi repellentium* p. 335. deſcribit Noſter; refrigerantia in ſolida et fluida agunt, in his motum inteſtinum compeſcunt v. c. ſi aqua frigida ebullientis motum temperat, in illis fibras cutaneas criſpant et ita fluida repellunt, uti exanthemata non raro recedunt. Ita ille haec medicamenta ut actu frigida aſſumit, et poſteriorem effectum in ſolida ex ſenſu principii vitalis declarat, eundemque non mechanico phyſicum, ſed phyſico moralem dicit. Mucilaginoſa partim ad refrigerantia, partim ad acrimoniam inuoluentia referuntur. Adſtringentia vera repellentia ſunt eorumque effectus mechanice declaratur, terreis praeter ea vis humida reſorbendi tribuitur. Narcotica ſpecifica quadam vi inſtructa dicuntur, quam tamen ex principii vitalis ſenſu et emollientium indole deducere tentat Cl. Auctor.

Caput tertium tandem *de conuenienti et legitimo* p. 347. *repellentium uſu* agit. Varii itaque caſus adducuntur, ubi eorum uſus noxius deprehenditur. Si enim in tumore, ulcere vel vulnere materia maligna, acris vel virulenta obſeruatur, repellentia non niſi poſt maſſam humorum correctam applicanda ſunt, hinc nec in illis, in quibus criſis naturae adeſt. A repellentibus quoque abſtinendum eſt, in plethoricis et cacochymicis corporibus, vel in quibus laeſi viſceris indicia apparent, in primis ſi congeſtiones inflammatoriae,

toriae, rheumaticae et arthriticae cum acutissimo dolore incedunt, vel parti nobiliori, in quam con-
p. 357. uerti possunt, proximae sunt. Quibus praemissis illi potissimum casus recensentur, in quibus repellentia optimo cum successu applicantur. In genere ostenditur, omnia contraindicantia paulo ante recensita examinanda esse, ante quam indicatio resolutoria suscipitur, et selectus aptissimorum remediorum instituitur. In summa inflammatione non efficacissima, sed moderatiora eligenda sunt medicamenta, hinc semper ad qualitatem inflammationis, indiuidui temperamentum et tempora morbi respiciendum esse Noster abunde declarat, et examen praecipuorum medicamentorum repellentium, nec non cautelas circa eorum usum passim ex praestantissimis scriptoribus et propria experientia adducit, ideoque in phlegmones, erysipelatis et apostematis curatione, quae a causa interna deducuntur, nec non in symptomaticis ulcerum, vulnerum, fracturarum et luxationum inflammationibus veras medendi vias explicare tentat. Omittimus amplissimam tractationem, quae medicamentorum varias compositiones nobis exhibet, cum vera de omnibus iudicia vix ubique afferre, et cuncta ad casus speciales reducere nequeamus.

p. 420. Quaestio ultima, quae in hoc volumine continetur et anno 1742 proposita fuit, *diuersas species resoluentium medicamentorum eorumque agendi modum, nec non usum diuersis morbis chirurgicis accommodandum* exhibet. Praemium duplex Viri Cll. PONTIER et HUGON obtinuerunt et dissertatio Cl. MOPILIER prelo quoque digna iudicata fuit. Prior vero ex his argumentum sequentem in modum pertractauit. Ab eo, quod in motu solidorum et fluidorum aequabili accidit, ad statum morbosum concludendum est; vel enim robur solidorum augetur vel imminuitur, vel mixtio fluidorum varie vitiata redditur, haec igitur, quae

quae intra ſolida ſtagnant, effectum reſolutionis exigunt. Reſolutio eſt diſſipatio humoris, qui vaſa vel nimium diſtendit, vel extra eadem miſſus fuit; exigit igitur diſpoſitionem humorum aptam vel talem eorundem mutationem, ſub qua vel in vaſa iterum regredi, vel ex contextu celluloſo reſorberi et diſſipari poſſunt. Natura ſaepius reſolutionem ipſa et p. 425. ſola praeſtat, et circumſpecte omnino agendum eiusque veſtigiis inſiſtendum eſt, ſi operationes per remedia applicata adiuuare ſuſcipimus; quamobrem, cum tonus vaſorum auctus et imminutus, diſpoſitiones morboſae variae humorum aliaeque cauſae congeſtiones diuerſas forment, repellentibus, emollientibus, narcoticis, diſcutientibus, adſtringentibus et aliis medicamentis opus eſt, ſi reſolutionem apte praeſtare volumus, et reſoluentia certa, quae ſemper effectum ſperatum producunt, vix inueniuntur. Medicamenta vim ſuam et in ſolida et in fluida exercent, attamen in conſideratione operationum ſuarum vel ut ea, quae in ſolida agunt, vel ut ea, quae in fluida agunt, ſigillatim contemplari et effectus inde pendentes ita deduci debent. Noſter itaque claſſes p. 429. emollientium, narcoticorum, ſtimulantium, adſtringentium conſtituit, et oſtendit, quo modo vires eorundem ad reſolutionem praeſtandam concurrunt, et his generatim praemiſſis varias medendi vias in tumoribus diuerſis recenſet, et indicantia et contraindicantia ponderat, quae in his, ut acutis et chronicis conſideratis, occurrunt. Varietas enim applicandorum medicamentorum non tantum per ſucceſſiuam tumorum mutationem, ſed etiam per partis affectae fabricam et alia accidentia definitur, quam rem et Noſter non nullis exemplis declarat.

Eandem quaeſtionem Cl. HVGON ſequentem in p. 447. modum pertractauit. Reſoluentia ſunt medicamenta, quae humores ſtagnantes attenuant, diuidunt, et

ſenſibus percipienda quadam perſpiratione in vaporibus calidis et humidis propellunt, aerem praeter ea rarefactum, telam cellularem ſaepe diſtendentem, diſcutiunt. Eorum itaque vis in volatilitate quadam poſita eſt. Quo vero Noſter rationem agendi melius declarare queat, tres claſſes conſtituit, et attenuantia, reſoluentia ſtricte ſic dicta et carminatiua ſeparatim conſiderat. Attenuantia partem fibroſam ſanguinis diuidunt, et ſolida, in quibus illa impacta haerent, irritant; Reſoluentia ſtricte ſic dicta naturalem tonum irritatione intendunt; carminatiua vehementius oleo ſubtili et ſale volatili in neruos agunt, quo contractione ſua diſtenſioni flatuoſae ſe magis opponant. His, in prima parte breuiter et ut nobis videtur non
p. 450. ſatis accurate, expoſitis, in ſecunda parte et ſimplicia et compoſita medicamenta, quae ad has tres partes referuntur, in tabulis, nominibus tantum exhibitis,
p. 455. recenſentur. In tertia tandem parte, quae uſum reſoluentium, in variis morbis chirurgicis explicandum, ſibi ſumit, ampla recenſio plurium medicamentorum compoſitorum, quae a praeſtantiſſimis viris paſſim in ſcriptis chirurgicis allegantur, exhibetur, agit itaque de tumoribus cyſticis, ſcirrhoſis, ſcrophuloſis, inflammatoriis, oedematoſis et flatulentis, cum vero omnis haec tractatio tantum compilata ſit, ulteriori recenſioni ſuperſedemus.

p. 491. Vltima diſſertatio, quae idem argumentum tractat, Cl. MOPILIER Auctorem habet. Hic differentiam reſoluentium ex ratione agendi deſumit et uſum ex diuerſitate morborum definire tentat. Omnis ideo tractatio in duas partes diuiditur, quarum prima differentiam reſoluentium ex effectu declarat. Reſolutio humores ſtagnantes et partes continentes mutans in his vel relaxationis, vel roboris aucti effectus, in illis diſſolutionem ſiue maiorem fluiditatis gradum praeſtat.

Hoc

Hoc in tribus articulis ulterius explicatur, in quorum primo effectus resoluentium, ad vasa relaxanda aptorum, declarantur. Fluidae partes fibris se interponentes solida relaxant, huc faciunt aquosae et oleosae, quae vere fluidae dici possunt; est tamen in his ea differentia, ut aquosa medicamenta sedatiua et antiphlogistica sint, acriaque salia soluant, cum e contrario oleosa calore potissimum excitata salia extricent et inde magis acria fiant, hinc saepius aquoso-oleosa ut lac et mucilaginosa melius conducunt. p. 493.

In secundo articulo effectus resoluentium ad vasa roboranda aptorum recensentur, aut enim humida resorbent, fibras leniter exsiccant et ad motum quasi ineptas reddunt, haec passiua magis sunt, fixa et frigida; aut stimulo suo in vasa agunt, eaque constringunt fluidaque ita dissipant, haec actiua magis sunt, stimulantia et calida. p. 495.

In tertio tandem articulo ea recensentur resoluentia, quae spissos humores mutant. Humidi defectus et nimia vasorum actio fluida spissa reddunt, hinc optimorum fluidorum accessus et applicatio per vasa agiliora reddita vitium tollit, quae quidem mutatio per emollientia, tum in fluida tum in solida agentia, et discutientia siue leniora stimulantia, quae scilicet fibras non crispant, inducitur. Coniunctae hae vires in saponaceis sic dictis medicamentis deprehenduntur, quae optime forma emplastri applicantur, fluidae enim partes, quae in hac resolutione requiruntur; vel iam in spissis humoribus adsunt, licet immobiles sint, vel a partibus vicinis in suppressa per topicum medicamentum perspiratione adducuntur. p. 497.

In altera parte usus resoluentium per indolem morborum accuratius definitur. Constrictio nimia et inertia vasorum usum resoluentium exigunt: in priori casu durities et dolor relaxantia medicamenta indicant, sed inflammatio sic mota eo respicere iubet, ut sedatiua et antiphlogistica eligantur; in altero casu p. 499.

inertia

inertia fibrarum ſtuporem et frigus oſtendunt, ſi itaque nimia relaxatio eſt, tunc adſtringentia fixa, ſi autem nimia immeabilitas humorum obſeruatur, reſoluentia, emollientia et diſcutientia requiruntur.

Haec generalius enunciata ut eo melius intelligantur, in duobus articulis ulterius declarantur, et in
p. 500. primo quidem uſus reſoluentium diuerſo gradui et effectui conſtrictionis vaſorum accommodatur. Conſtrictionis, quae ab irritatione pendet, effectus non tantum ratione cauſae, ſed et ratione fabricae vaſorum et diuerſorum humorum contentorum variant. In inflammatione ſic dicta alba, quae in ſeroſis et lymphaticis vaſis ſedem habet, humores nimis aquoſi ſunt, et contractio vaſorum non viuida ſatis deprehenditur, ut calorem excitare queat, in ea itaque relaxantia oleoſa pura, igne acria non reddita exigit Noſter, cum laxas reddant fibras et acria irritantia inuoluant. Inflammatio, quae a contractione ſpaſmodica arteriarum ſanguinearum dependet, tres gradus conſtituit phlogoſin, eryſipelas, et phlegmonem. In phlogoſi dolor, calor et rubor ſine tumore et pulſatione ſunt, cum in extremis arteriolis, a corde admodum remotis, leuis irritatio inueniatur, refrigerantia igitur conueniunt medicamenta leuiter auſtera, acida et aquoſa. Eryſipelas ſymptomata phlogoſeos auctiora ſiſtit, maiorem tumorem et vibrationem, nec non maiorem criſpationem, hinc antiphlogiſtica relaxantibus miſcenda ſunt. Phlegmone tandem omnia inflammationis ſymptomata auctiora exhibet, in primis calorem inſigniorem, hinc relaxantia et antiphlogiſtica in ſimili proportione ſuperhabenda ſunt.

p. 503. In articulo altero uſum reſoluentium ad diuerſos gradus et effectus inertiae vaſorum diſponere ſuſcipit Cl. Auctor, agit itaque de tumoribus aneuriſmaticis, varicoſis, flatulentis, oedematoſis, ſcrophuloſis, ſcirrhoſis variaque de inflammationis diuerſae gradibus ſubnectit, in quibus ut in antecedentibus genera-

generalem medendi methodum tantum proponit, et ita, ut nobis videtur, non ſatis diſtincte reſoluentium uſum definire potuit, cum in medicamentorum applicatione ad ſolida tantum, non vero ad humores contentos reſpiciat.

XIII.

Obſeruationes quaedam botanicae et anatomicae, de vaſis ſubtilioribus oculi et cochlea auris internae. Ad Vir. Ill. PAVL. GOTTLIEB WERLHOF, M. D. Auctore IO. GOTTFR. ZINN, M. D. Prof. Med. Extraord. Gottingae, 1753. 4. pl. 5½.

Duplicis generis, id docente etiam inſcriptione, obſeruationes in hoc libello occurrunt, quarum argumenta vero utique maiorem merentur, quam quae a nobis adduci poſſent, attentionem. Hinc ea tantum cum noſtris libet communicare lectoribus, quae ſunt praecipua.

Primam quaſi partem botanicae abſoluunt obſer- p. 1.
uationes; quibus mox ab initio catalogus plantarum faſciatarum augetur, qualem faſciam in *Moldauica, floribus calycem vix ſuperantibus.* HALL. creſcentem vidit Cl. Auctor, ita comparatam, ut duo rami, ex caule procedentes, in unum coaluerint, latum et faſciatum. Idem in *Andryala* ROY. occurrit, cui flores monſtroſi inhaerebant, et in *Hieraciode* multicauli et multiflora. Porro et folia laxuriantia deprehenſa ſunt, tum quoad numerum, tum quoad ſitum; in *Aſtere Tripolii flore* namque varia ſeſe obtulerunt exempla, quibus duo, immo tria folia inter ſe concreuiſſe manifeſtum fiebat, quam mutationem ex delineatione prima in gemma deducit Cl. Auctor. Partium floris varietas quotidianis exemplis confirmatur, in calyce plerumque maior eſt conſtantia, tamen hunc

hunc etiam in *Atriplice*, *Sedo*, *Anacampserote*, foliolorum et laciniarum numero discrepantem adnotauit Noster, et vel in his aliisque exemplis, ut reliquarum etiam partium numerus differret, nec ne, quo simul pateat, ex eo non admodum certum methodi
p. 6. fundamentum desumi. Certioris constantiae est, non omnes verticillatas plantas quinquifidum et monophyllum habere calycem, cuius rei varia exempla proponuntur et praecipue *Ocimum* adducitur, cuius calycis labium non solum superius, sed reliquae etiam quatuor laciniae singulae bifidae sint *. In *Sideritide Monspessulana* TOVRNEF. cuius descriptionem floris suppeditat Cl. Auctor, calyx bilabiatus et aristatus est, labio inferiori in duos dentes abeunte, superiore in tres maiores, medio trifido, lateralibus minori accedente auctis. In umbellis saepe inuolucri foliolum abundat vel deficit, et calycis folia atque structura flores compositos distinguit, quamuis et in his limites difficiles sint et crescendi ratio aliquam videatur mutationem posse inducere. Quo tandem in numero non esse genuinum methodi fundamentum ulterius declaretur, descriptionem plantae cuiusdam adiungit Noster, quae cum *Crotone*, a LINNAEO descripto sub nomine: *Croton foliis cordatis, inferius tomentosis* conueniat proxime, numero laciniarum autem, et petalorum defectu longissime absit.

p. 10. Reliquae obseruationes emendationes continent, sic *Cakile angustifolia maritima* ob siliquas dispermas, et folia pinnata, pinnis longis linearibus, inter se distantibus, a *Raphano siliquis ouatis, angulatis, monospermis* differt: *Solanum Guineense*, caule spinoso, foliis vix emarginatis, oblongis, corolla dilute violacea,

* Etsi autem miretur Cl. Auctor, a nemine animaduersam fuisse hanc denticulorum diuisionem, reticere tamen non possumus, in copiosis a nobis disquisitis exemplis, et superioris labii et inferioris nullam fuisse deprehensam.

cea, fructu maiori, a vulgari discrepat. In arenosis circa Berolinum syluis umbelliferam inuenit Noster plantam, quae, consentiente eodem, magnam cum *Caruifolia* BAVHINI habet affinitatem, quam vero quantum ab *Angelica tenuifolia* RIVINI, et specie *Peucedani* GMELINI, *Seseli* LINNAEI, differat, simul ostendit.

Sed ad anatomicas transimus obseruationes, quae p. 15. visus atque auditus organum, nouis adnotationibus locupletant. Ligamenta ciliaria olim iam Cl. Auctor musculosa fabrica destitui probauerat *, nunc eadem ex meris vasculis, reticulum elegans efformantibus, componi demonstrat. Idque eo melius quo fiat, de choroideae tunicae fabrica primo exponit. Vasa vorticosa choroideae, quae cum Ill. HALLERO ** venas esse adsumit, inter se decurrentes arterias, sed rectas habent, quae circulum iridis faciunt. Aliae vero arteriae per internam choroideae faciem antrorsum procedunt, et reticulo elegantissimo vasculorum minimorum obducuntur, cuius inuentionis laudem modeste Cl. LIEBERKÜHNIO tribuit Noster. Harum arteriarum ramuli recti absque omni ramificatione ulteriori ad plicas choroideae deueniunt; in iisque, miro modo flexi et inosculati, reticuli etiam sub forma, procedunt ad ligamenta ciliaria, unum autem maius vasculum, semper ad extremitatem plicae continuatum, alteri demum iungitur. His argumentis permotus, multum nunc dubitat, utrum ad mutationem lentis distantiae a retina ligamenta ciliaria in uniuersum conferre quidquam possint. In primis, quod in iridem vascula ligamentorum ciliarium non transeunt, nec nerui quidem ciliares, siquidem hi omnes per externam choroideae superficiem ad iridem dimittuntur. Ligamentorum ciliarium forman-

* In progr. de ligamentis ciliaribus. Gotting. 1753. 4. vid. Comment. nostr. Vol. II. P. III. p. 459.

** Vid. ibid. Vol. IV. P. II. p. 213.

formandorum necessitatem autem aliquam mechanicam esse subsumit Cl. Auctor, quum choroidea tunica, maximum circulum oculi succingens, hoc minorem lentem circumdare debeat, et ea propter in plicas componi. Impedire autem haec ligamenta poterunt, quo minus radii lucis ad retinam deferan-
p. 20. tur alii, quam qui per lentem transierunt. Quodsi tamen haec distantia lentis a retina mutationi sit obnoxia, eaque ab his ligamentis fieri nequeat, eandem musculorum obliquorum insertionibus actionique maiori iure tribuendam esse demonstrare satagit Noster: hi namque agentes, spatium, tendinum insertioni intercedens, ad planitiem redigunt, et humorem vitreum, aliunde cedere nescium, antrorsum cogunt, id, quod ex actione horum musculorum et anatome comparata corroboratur. Paullo obscurior usus reticuli vasculosi est, quem merito in secretione facienda ponendum esse concedimus, nec omnino refragamur Cl. Auctori, choroideam tunicam glandulae instar considerandam esse, in qua vascula non in acinos colligantur, sed in tunicam expansa, secedant, ex quorum ostiis, humor aqueus maximam partem proueniat. Siquidem hic ex iridis vasculis paucioribus, et inter duas etiam laminas cellulosas constitutis, deriuari nequeat. Hae laminae in humano quoque oculo facile conspiciendae sunt, anteriorem autem ita crassam in bubulo oculo detexit Cl. Auctor, ut hydrarygro repleta vasa non pellucerent, in oculo vero humano, membranae albae specie separauit, extus quae tota villosa est. Ex hisce villis et vasorum vario decursu colores iridis pendent, cuius simul aliqua pars pigmento nigro adscribenda est.
p. 23. Vascula porro iridis unice ab arteriis, extimam choroideae faciem transeuntibus, sunt, quae iridis constrictionem perficere declaratur. In lente crystallina vero vasa quidem a processibus ciliaribus adcedunt, sed et alia tentamina ex centrali oculi arteria quaedam

fuisse

fuiſſe adducta indicarunt, eorumque originem diuerſam eſſe demonſtrarunt.

Tandem oculi vaſa, in externa ſcleroticae facie reperiunda, adduntur, et breuiter *circulus anterior* *, circa originem corneae ex ſclerotica, *circulusque poſterior*, circa neruum opticum conſtitutus, deſcribuntur, ad quem poſteriorem praecipue variae arteriolae, a centrali arteria aliisque, ad ſuperficiem ſcleroticae accedentibus, pertingunt. Sed de omnibus hiſce accuratiſſime expoſitis, propediem Cl. Auctoris eruditam oculi humani hiſtoriam explanaturis, noua dicendi orietur opportunitas. p. 26.

Ab his ad organi auditus conſiderationem progredimur, quae praecipue de cochlea, et deinde de aequaeductu FALLOPII aliisque externis oſſis temporum partibus inſtituta eſt. Neque tamen haec omnem harum partium hiſtoriam abſoluunt, ſed ſingularia tantum quaedam annotata concernunt. Vulgo apicem cochleae promontorium efficere dicitur, quum primi tantum cochleae gyri initium hic ſitum ſit, os autem hic duriſſimum eſt, et teſta oſſea, in foetu cochleam conſtituens, non ubique eiusdem eſt craſſitiei, baſis craſſior, ad ſummum fornicem in tenuiſſimam ſolum laminam abit, cum aetate duriorem magis magisque euaſuram. Foraminula etiam quaedam, ab aliis praeteruiſa, hic animaduerſa deſcribuntur, quorum praecipue duplex ſeries exſiſtit in ſinus cochleae eminente linea. Lamina porro oſſea, quae modiolum cochleae interius ambit, ex duplici ſubſtantia conſtat, altera interior pars aſpera eſt *in ſcala veſtibuli granulis hirta et foueolis inaequalis, in ſcala autem tympani notatur multis lineis extantibus, ex ipſo modiolo in illam porrectis;* altera pars faſciam ſiſtit, leuem et microſcopio perluſtratam ex ſtriis transuerſis parallelis compoſitam, quae ſenſim breuio- p. 27. p. 31.

* vid. Comment. noſtr. Vol. IV, P. II. p. 213.

breuiores ſunt. Conoideum quoque cauum magis quam conicum relinquitur, dum modiolus non ad apicem cochleae pertingit, ſed ad finem ſecundi gyri terminatur, cuius verticem apex modioli, baſin fornix cochleae et peripheriam paries internus, ultimum gyrum abſoluens, conſtituit. Lamina ſpiralis ad apicem uſque delata, hamulum efformat, per quem ſcala tympani foramine in ſcyphi Cl. VIEVSSENII cauitatem patet. Quantum autem haec a Cl. CASSEBOHMII deſcriptione differant, oſtenditur. Ex his dictis ſimul utilitas harum partium quodam modo ſtabiliri poteſt, quae eo fere redire videtur, ut non tendantur fibrillae nerueae, quippe quod in earum actione non obſeruatur, ſed potius a tremente perioſtio concutiantur, et quum variae ſtriae ſint transuerſae oſſeae longiores et breuiores, mox haec, mox illa, pro ratione facti tremoris ſingula vel cum vicinis quibusdam ut contremiſcat, effici poterit, quo facto nerui, his inhaerentes, ſimili afficiuntur ratione.

p. 37. De aquaeductus Fallopiani directione deinde, qui ſepto intercedente a canaliculo illo diſtinguitur, cui muſculus ſtapedis ineſt, et variis aliis foraminibus tandem diſquiſitionem inſtituit Cl. Auctor, de quibus vero omnibus, quum eius in obſeruando adhibitum ſtudium ex iam adlatis luculentum reddatur, et ſubtiles eiusmodi adnotationes ipſae legi mereantur, plura iam hic non adferimus.

XIV.

XIV.

Dissertatio inauguralis medica, qua quaedam de neruo intercostali notantur. Praeside D. CASIMIRO CHRISTOPHORO SCHMIEDELIO, Anat. et Botan. P. P. O. Respondente *Ioh. Gerold.* Gienga Sueuo. Erlangae 1754. 4. pl. 4½. tab. aen. I.

Quam controuersa nerui intercostalis origo ab antiquis fuerit temporibus, et nostris etiam esse soleat, anatomes studiosis res est maxime nota, et singulari etiam scripto a Cl. Auctore ante aliquot annos demonstratum fuit*. Est autem hic inter eos, qui sententiam tuentur hanc, neruum intercostalem suam etiam a quinto pare neruorum repetere originem, et eius quidem secundo ramo. Varia contra propositam eo tempore explicationem monita fuerunt, quae iam nostra non facimus, eam potissimum ob rationem praesentis pertractationis iniicientes mentionem, quod totius nerui intercostalis decursus per corporis truncum nunc fuerit declaratus. Ita vero enarrabimus dicta, ut normam, a Cl. Auctore obseruatam, explanemus, quam in obscurioribus neruorum itineribus illustrandis, sequi possint alii et vel confirmare vel emendare. Probaturus autem, *neruum interco-* p. 31.
stalem, neque ex cerebri cerebellique, neque ex spinae medulla directe procedere, et hinc complexum unionis neruorum medullae spinalis cum quibusdam neruis capitis esse, notat eius originem in sinu ophthalmico ex p. 5.
sexto neruorum pari nunc simplici nunc duplici radice fieri, cui per canalem carotidis arteriae descendenti,

* Edidit nimirum: Epistolam anatomicam, qua de controuersa nerui intercostalis origine quaedam disseruntur, ad IO. WILELM. WERNERVM, Med. D. & Prof. Publ. in Academia Regiomontana. Erlangae, 1747. 4. c. fig.

denti, secundi rami paris quinti propago accedit, quae circa primam dictae arteriae flexuram adiungitur, aliquando tota, aliquando ex parte tantum, ramulis aliunde quibusdam et ad auditus organum properantibus. Hoc facto neruus intercostalis, rubicundum et mollem constituit funiculum, sensim ad posteriora carotidis recedentem, et dum ex osse temporum exit, inuolucro durae matris partim, partim nerueorum truncorum vicinorum concursu tectum. Hic enim nonum neruorum par non nunquam cum eo communicat, vagum seu octauum exterius posteriusque positum est, nec non occipitale. Inter ea neruus in ganglion ceruicale primum intumescit, oblongo ouale, antice et postice planum, inferius gracile. Magnitudine tamen illud variat, licet utrinque ramos dispergat. Ex *interiore* scilicet latere secedunt haud raro duo magni ad pharyngem oesophagum et laryngem, quibus alii et hic descripti inconstantius adcedunt, tertius gracilis, quartus itidem ad laryngem, quintus maximus ex fine ganglii, cum aliis ad cardiacos pertinens. Ex *exteriore* latere retrorsum mittuntur ramus ad par occipitale, quandoque ad vagum, alii ad ceruicales, varie communicantes; ex quibus tamen nullus ad quartum ceruicale par a Cl.
p. 11. Auctore delegatus visus est. Truncus autem descendens ab hoc ganglio, musculo colli recto interno incumbens, eique neruos suppeditans, aut sine ramis progreditur, aut circa thyroideam inferiorem arteriam diuiditur in duos ramos, interiorem atque exteriorem. *Interior* supergreditur arteriam et varios ramos suscipit, descendens sub subclauiam transit, ad latera tracheae progressus, cum vagi paris ramis communicans, cardiacum quendam neruum constituit. *Exterior*, qui etiam posterior est et cum priori communicat, iuuante saepe minore ganglio, sub thyroidea arteria sito. Ex hoc autem rami posterius ad vertebras secedunt, alii cum inferioribus ceruicalibus

uicalibus iunguntur, qua facta coniunctione itidem ganglion variae fit formae et situs, ceruicale inferius. Idem hic ramus retrorsum procedendo in thorace, nerui intercostalis truncum constituit, quum autem minores rami ad cardiacos pertineant neruos, eorum historiam tradit Cl. Auctor; hi multum variant, et p. 15. ex gangliis iam dictis, mox hoc, mox illo, enascuntur, et ad varias cordis partes pertingunt. Truncus tamen nerui intercostalis, circa thoracis confinia, ganglion nouum, thoracicum scilicet primum, efformat, in foetu et recens nato oblongum, in adulto latius et in cornua diuisum, ab inferna eius parte secedens truncus ad costarum capitula appropinquat, sub pleura latens cum neruis costalibus medullae spinalis totidem gangliis coniungitur, ramusculis saepissime bifidis, angulo insertionis discrepante. Deinde ab anteriore parte ramuli ex hoc trunco dimittuntur, ad venam azygos, arteriae aortae parietes locaque vicina, et ex inferiori loco circa vertebras thoracis ultimas ramulos porrigit, qui *anteriorem intercostalis nerui truncum* efficiunt, ad vertebrarum corpora adscendentem et ad diaphragmatis appendicem anteriorem accedentem, in quam ramusculis datis ad abdomen pergit. Sub diaphragmate mox in ganglium semilunare ille definit, cuius conformatio in omnibus non eadem est hominibus, saepe ex pluribus coagmentatur lobis, quae quidem varietas ramorum etiam differentiam facilem inueniendam arguit. Longe singularis huius ganglii fabrica, in aliquo cadauere reperta, in addita icone sistitur, et studiose describitur. Strata nempe gangliosa, ut vocat, varia ex ramorum concursu efformantur, et inde plexus diuersi, coeliacus et mesentericus existunt, quorum multiplex in viscera est distributio. Non tamen libuit Cl. Auctori omnium ramificationum ultimos definire fines, quorum descriptionem absque iconibus difficillimam esse sensit, quum ex multiplici

demum facta inter se collatione eorum, quid pro naturali habendum sit, intelligi posse arbitremur. Po-
p. 27. sterior deinde intercostalis neruus, ex thorace egressus, circa primae lumbaris vertebrae corpus gracilis redditur, usque dum ad primum lumbarem neruum ramus quidam, ad angulum acutum adscendens, ipsi adiungitur, trunco fere aequalis, quo facto ab eo rami ad lumbares vertebras mittuntur, cum plexubus intercostalis nerui communicantes, tres eorum concatenatos ad aortam vidit Noster, ganglion super dictam arteriam formantes. Inferiores lumbares nerui suas radices ad angulos magis obtusos ad hunc deferunt, usque dum, ramis inconstantioribus in glandulas, hic occurrentes, lymphaticas datis, in lumborum terminis ad os sacrum exspiret. In sacro autem osse constitutus ab ipsis sacris neruis, nouis auctus accessionibus, iterum crassior euadit, nouo etiam ad quemcunque sacrum neruo enato ganglio. Rami, ex dictis coniunctionibus egredientes, tum ad membranas, post intestinum rectum sitas, tum ad posticam eius superficiem, et ad latera corpusque vesicae urinariae, tum tandem ad coccygis os et terminos infimi ventris properant.

p. 31. Breuiter ex omnibus simul sumtis conditionibus utilitates patescunt, nunc, quatenus febrile frigus inde dilucidetur, enarratur. Siquidem illud, infimo ventri et lumbis molestum, neruosorum filorum intricatorum singulares stricturas significat. Porro ex quinti paris cum intercostali nexu, clauus hystericus, dentium dolor, aliaque explicationem inueniunt, et ex distributione mirifica ipsius nerui in pelui, effectus catameniorum haemorrhoidumque abundantium intelliguntur. Vberiorem nerui expositionem alia se occasione daturum esse promittit Cl. Auctor, quam pro eius, in anatome peritia exhibiturum quoque esse speramus.

XV.

XV.

Obſeruationes anatomico chirurgico-medicae nouae et rariores, accurate deſcriptae iconibusque illuſtratae a IO. LVD. LEBERECHT LOESEKE, Med. D. Berolini apud I. I. Schützii viduam 1754. 4. pl. 6. tab. aen. 3.

Eo lubentius obſeruationum rariorum, ad corporis humani machinam, tum ſanam, tum morboſam declarandam facientium, mentionem facimus, quo maiorem in noſtram ſcientiam utilitatem inde redundare arbitramur. Continentur autem in paruo hocce libello aliquae, quae omnino videntur attentionem mereri. Sunt earum quatuor, quarum conſiderandarum neceſſitatem etiam Cl. Auctor in addita praefatione, variis adductis exemplis confirmare annititur.

Obſeruatio I. de noua acetabuli ſcapulae, quod articulationi cum humero inſeruit, formatione per ſolam αὐτοκρατείαν naturae, agit. Articulationum nouarum, per morbum factarum, exempla plura proſtant, aliqua etiam a Cl. SALZMANNO deſcripta; in ſcapula tale quid accidiſſe, vix legitur adnotatum. Luxatum autem humeri caput, ſub naturali ſua glenoidea in margine anterioris coſtae paulo demiſſiori loco, ad locum, ad quem ſubſcapularis muſculi fibrae accedunt, ſubſidit, et nouum, recipiendo humeri capiti aptum, acetabulum efformauit ſenſim, circa ambitum aſperum et inaequale, media ſui parte tamen laeue. Ob frictionem ſimul intumuit eminens eius margo, quod a nouo ſucco oſſeo adducto et poſt deſtructum perioſtium laminamque externam oſſis, factum fuiſſe perhibetur, apophyſis etiam coracoidea plana magis euaſit, et foraminulas pertuſa. Haec momenta addita quoque declarat delineatio, dolemus interim de motu huius brachii et ligamentorum ad- p. 11.

 haeſione

haesione nihil rescire potuisse et animaduertere Cl. Auctorem.

p. 15. *Obseru. II.* demonstrat *naturam errantem in conformatione partium corporis humani: exemplo membranae tympani duplicis et arteriae pulmonalis, quae loco canalis arteriosi tota in arteriam aortam terminabatur.* Variam se scribit Cl. Auctor in peruestigando organo auditus dedisse operam, qua saepe repetita factum sit, ut in homine atque brutorum animantium haud raro ipsi occurrerint insolita. Vidit musculum mallei duplicem, stapedis crus breue in spinam extensum, et ad cochleam pertingens, similiaque; nunc potissimum de nerui acustici portionis durae progressu disserit, in quo non nulla, quae ab aliis adnotata non sunt, obseruauit. Disquirit vero eam tantum illius partem, quae ab ingressu per foramen acusticum in aquaeductu FALLOPII ad exitum eius latet, eamque ex situ suo extractam, cum iis, quos inuenerat, ramificationibus delineatam sistit, nec non zonam tympani, inter malleum incudemque transeuntem, et cum quinto neruorum pari coniunctam, ex ipso hoc dicto quinto neruo potius, quam ex septimo originem sumere argumentis euincere tentat. Describit autem iter nerui nostri sequenti
p. 17. modo: Neruum durum per proprium foramen, ad cochleam situm, transeuntem extrorsum flecti, sub dura meninge exeuntem, ossi petroso incumbere, ramo per hiatum aquae ductus cum neruo petroso, qui a secundo ramo quinti paris proficiscitur, iungi: porro ex curuatura ramulum ad mallei musculum internum dimittere, reflecti et aquae ductum ingredi, in hoc recta postquam descendit, ramulum musculo stapedio largiri, vel aliquando plures: in progressu ulteriori ad angulum acutissimum dare ramulum flexuosum ad cauitatem tympani, qui zona tympani est, quae vero partim cruri incudis longo adhaeret, partim tenuissimis filis duobus tribusque in membra-

nam

nam tympani inſeritur, alio in membranae aream minorem abit: deinde hanc per membranam tenuem ad FOLII proceſſum adcreſcere, inter muſculos mallei externum et internum pergere, illique filum tenuiſſimum neruoſum dare: iter poſt in fiſſura GLASERI continuari, ab hac deſcendendo tubae incumbere, ramulos ad muſculos tubae remittere et tandem neruo maxillari inferiori ad angulum acutiſſimum iungi, qui exinde craſſior euadit. Ipſum autem truncum nerui duri ante exitum ex canali ramulis quibusdam cellulis proceſſus maſtoidei proſpicere. His praemiſſis duplicatam veram membranam tympani obſeruatam ex adulto homine ſiſtit, quarum altera a conſueta diſtabat, nullumque cum malleo nexum habebat.

Quum deinde alia naturae, ut vocat, aberrantis exempla proponere vellet Cl. Auctor, in vaſis potiſſimum, quod anatomicis frequentiſſime obuenit, ſanguiferis, varietates detectas adducit, et immediatum arteriae pulmonalis in infante tranſitum in aortam delineat, quippe quae non diuiſa et bifurcata, ſed tenuibus tantum ramulis in pulmones abiuerit. Alia occaſione ſimul memorat, ſe omnes pulmonales venas unico trunco in auriculam poſteriorem terminatas vidiſſe. Adduntur tandem malae conformationis documenta varia, quae forte ulteriori digna deſcriptione ſigillatim exponi potuiſſent. Notamus enim, ubiuis Cl. Auctorem ad obſeruationes certiores reddendas ex iis, quae ipſi occurrerunt, exemplis ea addidiſſe, quae huic ſcopo ſatisfaciendi idonea ipſi viſa ſunt.

Obſeru. III. docet *naturam vi morbi ſuperatam, in primis exemplo, aboliti ferme inteſtini coeci et ſumme anguſtati coli in recens nato.* Quum itidem huius rei demonſtrandae cauſa omnium, oeconomiam corporis animalis infeſtantium, morborum effectus poſſint adduci, in os conuerſa varia vaſa, ut corona- p. 29.

 riam

riam cordis arteriam, ipſam ad iliacarum ſeceſſum uſque oſſeam redditam aortam, glandulam pinealem petrefactam, ſimilia que recenſet Cl. Auctor, hacque data occaſione varia praxin adiutura momenta perpendit. Singulare interim eſt, obſeruaſſe eundem, oſſa capitis in vetula ſic abraſa, ut interna tantum lamina ſuperfuerit, nec non praeter naturam factos diuerſorum oſſium coalitus, eorumque habitum omnem mollem redditum. Inter alia porro eſt cordis ventriculus anterior, aneuriſmate permultum diſtentus, et ex partibus, praeter molem naturalem contractis, inteſtina ſunt. Huc itaque pertinet caſus, in tenera adhuc puella recens nata obſeruatus, cuius nempe coecum et coli proxima pars anguſtata, colon autem quaſi abolitum detegebatur, quam conditionem icon exprimit.

p. 39. *Obſeru. IV. Res contra naturam* proponit, ad quas veteres vermes ſimul referebant. Taenias easque numero etiam multiplices, inuenit Noſter, et cucurbitinos, per ſe viuentes, ſingularesque vermes ſiſtentes, obſeruauit. Priorum etiam capita oſculo rotundo inſtructa, non tamen acuminata vel oculis praedita detexit, et tandem vermes, ex carioſo dente, vapore aromatico expulſos, deſcribit atque depingit, qui anteriore parte ſimplices erant, poſteriore in duas caudas plano conuexas diuidebantur.

Tandem, quod recentiorum experimenta, cum radice rubiae tinctorum in animalibus inſtituta eiusque vegetabilis efficacia, oſſa rubro inficiendi colore magis magisque innoteſceret, quae a ſe inſtituta fuerint experimenta, docet Cl. Auctor in *appendice*,

p. 44. quae *radicis rubiae tinctorum per experimenta effectus in cartilaginibus et oſſibus animalium* monſtrat. Vidit nempe in columba, tribus tantum diebus hoc cibo nutrita, cartilagines oſſis hyoidis, laryngis et tracheae eleganter rubicundas euaſiſſe, in cane deinde, per rubiam paſto, et emaciato, poſt aliis cibis iterum

iterum refecto, post quatuor adhuc annos dentes rubere vidit, ex quo non adeo fugacem hanc, ossibus colorem inducendi, vim esse coniici posse arbitratur.

XVI.

Graecorum chirurgici libri SORANI unus de Fracturarum signis: ORIBASII duo, de Fractis et Luxatis e Collectione NICETAE ab antiquissimo et optimo codice Florentino descripti conuersi atque editi ab ANTONIO COCCHIO, Anatom. Prof. P. et Antiquario Caesaris. Florentiae e typographia Imperiali. 1754. fol. 2 alph. 5 pl. 1 tab. aen.

Cum Cl. COCCHIVS studium rei medicae ita instituisset, ut cum literarum graecarum scientia coniungeret, perlustraretque editos ineditosque graecorum de re medica libros, incidit in bibliotheca Medicea in codicem, dudum praedicatione clarissimorum virorum, HOLSTENII, BARTHOLINI, SPONII, TOLLIIque nobilitatum, qui ab LASCARI in Italiam allatus, et per CLEMENTEM VII. in eam bibliothecam illatus est, continetque Corpus medicorum graecorum, ad chirurgiam pertinentium, confectum a NICETA, saeculo undecimo exeunte, vel duodecimo ineunte, scriptum in membrana nitide, literis rotundis, raris interpunctionibus, itemque apicibus et notis. Hunc codicem cum diligentius inspexisset, vidit in eo esse partim plane ineditos libros, partim, quorum tantum latinam versionem haberemus, denique etiam, per quos edita exemplaria medicorum graecorum pluribus locis emendari possent. Itaque induxit in animum, in primis ineditos libellos publici iuris facere, praesertim impellentibus clarissimis medicis, BOERHAAVIO, MEADIO,

ad

ad extremum etiam ANT. ASCEVIO, Britanno,
graece doctiſſimo. Id quo modo fecerit, et quid ei
debeat res literarum publica, quam breuiſſime pote-
rimus, demonſtrabimus.

Primum exhibet conſpectum totius Collectionis,
adſperſis literariis quibusdam animaduerſionibus,
unde emendari ſupplerique poſſunt, quae de ea Col-
lectione tradunt FABRICIVS B. G. Vol. XII. p. 1778.
p. 34. aliique. Sequuntur tria epigrammata in laudem NI-
CETAE verſibus iambicis, ut mos illorum temporum
p. 44. tulit, non uſquequaque legitimis. Ea excipit SO-
RANI *de ſignis Fracturarum* libellus, cui ſubiiciuntur
ex ORIBASII Collectione medica *Liber XLVI. de
articulis excidentibus* ſ. *Luxationibus* ex iisdem et prae-
ter ea *Aſclepiade.* Ad extremum, velut corollarium,
additur *varietas lectionis* e codice MSt. Florentino
CELSI, pertinens ad Lib. VIII. in quo de eodem ar-
gumento agitur, h. e. de Fracturis, grata futura iis,
qui CELSVM emendatiorem edere velint, quod nu-
per in animo habebat Cl. GVNZIVS, multis libro-
rum veterum ſubſidiis inſtructus: nunc ſpes eſt fa-
cturum Cl. BLANCONVM, haud paulo ab literis
antiquis inſtructiorem. Graeca e codice, ſatis vitio-
ſe ſcripto, emendate edita ſunt, addita verſione bene
latina, perſpicua, graeci-que bene conſentiente.
Notae ſunt paucae et breues, ſed bonae, et pluri-
mum exquiſitae doctrinae habentes. Ab iis primum
hoc quisque expectet, ut loca GALENI, unde ex-
cerpta SORANI, ORIBASIIque repetita ſunt, indi-
p. 55. centur. Sed eo labore, utique immenſo, et plerum-
que inani defungi ubique noluit Cl. Editor. Ac
profecto id ſufficiebat fieri locis iis, ubi corruptio
aliqua aut obſcuritas comparationem GALENI deſi-
derabat: quibus locis id facere Vir doctus non ne-
glexit. Sed diſtinctius agamus.

SORANOS quinque aut ſex hiſtoria medicinae
commemorat. Horum ei COCCHIVS libellum de
fractu-

fracturis tribuit, quem SVIDAS Epheſi natum, et Alexandriae eruditum, Romae medicinam feciſſe magna cum nominis fama, ſub TRAIANO et HADRIANO, tradit, nulla tamen eius coniecturae ratione reddita. Libellus inſcribitur ille quidem in codice *de* p. 44. *ſignis Fracturarum in Caluaria*, ſed agit de *ſignis Fracturarum uniuerſarum*, eſtque titulus ille a manu non prima adſcriptus, et ad primam libri particulam pertinet.

In caluaria genus eſt fracturae, quae fit ab corporis acuti illapſu. Eam ſcriptura vitioſa apud PAVLVM, etiam GALENVM, facit ἐκκοπὴν, perperam, pro ἐγκοπῇ, ut mox alteras ſpecies duas ἐκγείσωμα èt ἐκπίεσμα pro εγγ. et εμπ. Noſter e Codice Florentino omnia iſta compoſita edidit ex ἐν. Ceterum ita frequens eſt iſta in multis talibus verbis confuſio, ut ſubinde ſuſpicari liceat, utramque ſcripturam rectam eſſe, cuius nec exempla certa deſunt. Nam patria,. et mater dicitur εκτεκȣ͂σα et ἐντεκȣ͂σα, itemque proles ἔγγονα et ἔκγονα etc. Nec dubitemus ἐγκοπὴν et εκκοπὴν recte dici, cum etiam εκκόπτειν ita ſaepe pro ἐγκόπτειν reperiatur in bonorum librorum locis, nihil de menda ſuſpectis, ut nimis multa loca corrigenda ſint, ſi ea omnia vitioſa pronuntiare velimus. Sed forte quis nec hoc dubitet facere. Ἐμπιεσματος effectum SORANVS facit etiam p. 48. torporem: quod vehementer probat COCCHIVS, ſed grauiorem docet, et pernicioſiorem ſequi ſolere eo, quem SORANVS commemoret. Nam confractis oſſiculis vertebrarum, medullam, per ea deſcendentem, comprimi, pungi: atque ea irritatione inflammari neceſſario ſubiectas corporis partes, uniuerſas reſolui, veſicae denique et inteſtini recti vim conſtringentem ita frangi, ut excrementa et urina vel excerni nequeant, vel ſine ullo hominis niſu prorumpant. His animaduerſis, ſaepe ſe ſuſpicatum ait, vertebrae alicuius proceſſum ſpinoſum confra-

ctum

ctum esse, idque se verum deprehendisse, quoties a morte cito consecuta corpus inciderit, etiam cum nullo modo vertebrae excidissent. Veteres existimasse, eas noxas a vertebris luxatis venire, cum sint a fractis. Atque ad eo saepius accidere expertus tradit, contra quam veteres crediderint, ut frangantur ossicula illa, quam ut luxentur.

p. 51. Talum SORANVS negat frangi, quia contineatur fibula, et κυβοεδεῖ, *osse cubo simili.* Pro eo verbo Vir Cl. legendum suspicatur σκαφοειδεῖ. Nam os illud cubiforme non attingere talum, sed os *nauiculare* cum eo committi. Perplacet viri docti ratiô, sed longius recedit correctio a scripturae vestigiis. Lenius fuerit, corrigere κυμβοειδεῖ, quod synonymum est σκαφοειδεῖ, et ab edito verbo una modo litera differt, quam satis constat a librariis saepe vel detrahi, vel addi alieno loco. Quodsi κυβοηδεῖ verum sit, intelligendum coniicit os calcis, quod eo nomine appellasse videatur et ipse SORANVS, proxime praecedentibus verbis et BACCHIVS apud EROTIANVM in verbo κυβιτῷ.

Oribasiana quoad e GALENO ducta sunt, hunc usum praestant, ut per ea vulgata GALENI lectio permultis locis (in quibusdam etiam HIPPOCRATIS) emendari possit: Quod singulis locis monere Cl. Editor non neglexit *. Iuuat unum locum apponere, ita corruptum et lacunosum, ut intelligi non possit: unde etiam ab ALDO stellula notatus est. Is est in Comm. I. de Artic. T. V. ed. Basil. p. 586 (non 589, ut operae dederunt) lin. 14. Ibi sic vulgati libri habent: ἐν τοῖς μυσὶν ὠθεῖν αὐτὸ χρὴ πρὸς τὴν ἐναντίαν χώραν ἐμβαλόντα τῶν μυῶν ἀνασπασθὲν εἰς τὴν μασχάλην ἐνεχθῆναι. E libro NICETAE autem sic plenius editum est: ἐν τοῖς - - - τῶν μυῶν. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ ἔργῳ κίνδυνός εἰς τὴν κάτω χώραν ὀλισθῆναι αὐτὸ, πρὸς τῶν μυῶν

* Vt pag. 58. not. 6. 59, 10. 12. 16. 17. 62, 4. 65, 4. 5. etc.

μυῶν ἀνασπασθὲν εἰς τὴν μασχάλην ἐνεχθῆναι. Atque hunc fere ſenſum expreſſit VIDIVS: unde colligere licet, eum in loco hoc vertendo uſum eſſe libro graeco MSto meliore ac pleniore vulgatis. Nam olim hic mos fuit virorum doctorum, qui graecos ſcriptores facerent latinos, ut codices meliores inſpicerent, et in locis corruptis eos exprimerent, ſine omni oſtentatione et iactatione, quae nunc in talibus obtinet.

Notulas autem COCCHIVS etſi perpaucas addidit, eaeque maxime habent indicia locorum GALENI, unde ſua excerpſit ORIBASIVS, tamen paſſim etiam in iis occurrunt alius generis, eaeque exquiſitae eruditionis obſeruationes: quarum aliquot ſpeciminis cauſa ponemus, ad vocabula chirurgica pertinentes. GALENVS in Expoſit. Voc. HIPPOCR. in v. Ἀρὶς, p. 92. nil aliud interpretandi cauſa ponit, quam ὄργανον, contentus nomine generis, ut in obſcuris gloſſis saepe faciunt Gloſſographi. Item SVIDAS ſolum hoc, τεκτονικὸν ἐργαλεῖον. Nec plus FOESIVS in Oecon. HIPP. aut STEPHANVS in Theſ. G. L. At ex HELIODORI loco, cuius excerpta dedit ORIBASIVS, patet, fuiſſe partem terebrae, per quam circumagitur, h. e. arcum cum habena, ut exprimitur a IO. ANDR. CRVCIO, in Officin. Chirurg. p. 10. Atque huic coniecturae fauent verba HIPPOCRATIS de articulis, c. 14. p. 770. ed. LIND. quem in animo habuiſſe GALENVS videtur, ubi parili motu agitari HIPPOCRATES ait *ſerram* et ἀρίδα, tum PHILIPPI verſus in Anthol. VI. epigr. antepen. καὶ γύρας ἀμφιδέτους ἀρίδας, denique POLLVCIS locus X, 146 ubi τρυπάνια τρυπανίας ἔχοντα, ex inſcriptione antiqua ipſe explicat, ἴσως τὴν ἀρίδα.

Κυκλίσκους apud GALENVM, et hinc apud ORIBASIVM, Lexica interpretantur *ſcalpra caua* et *exciſoria*. Sed COCCHIVS rectiſſime correxit, et in textum adeo Oribaſianae orationis recepit κοιλίσκους. p. 108. Nam etſi nulla MSS. librorum auctoritate nititur, at

auctorem

auctorem habet HESYCHIVM, in quo est κοίλισκον,
κοῖλον. Tum, ubi in GALENI vulgatis est τοῖς κυ-
κλίσκοις, Oribasianus liber praefert τοῖς κοίλοις, quod
forte per compendium, aut negligentiam librarii fa-
ctum est e κοιλίσκοις. sed tamen et τὸ κοῖλον potuit
p. 118. esse instrumenti nomen. Illa quoque est bella emen-
datio, cum in loco ORIBASII, ubi ex ARCHIGE-
NE de ὑπερσαρκώσει praecepta ponit, eamque medi-
cos demere posse ait, vel medicamento exedente, vel
scalpello, ἀποδήσαντας, cauentesque, ne modus ex-
cedatur. Ibi pro αποδήσαντας, quod sane ineptum
est, reponit, mutatione leuissima, ἀπεδίσαντας, *com-
planantes*. Nam HESYCHSVS ἀπεδίζειν interpretatur
ὁμαλίζειν, ex ἄπεδον, quod est ὁμαλὸν, *planum*.

Ad ASCLEPIADIS fragmentum, quod ante hos de-
cem annos iam ediderat separatim Florentiae, repu-
diat opinionem eorum, qui auctore PLINIO XXVII,
3. eum POMPEII MAGNI aetate vixisse dicunt. In
quo nititur maxime CICERONIS loco Or. I, ubi
CRASSVS orator ait, eo se medico et amico usum
esse. Sed id argumentum nobis hanc vim non ha-
bere videtur, ut PLINII auctoritatem deserendam
putemus. Neque vero credibile est, PLINIVM, in
re non longe remota a suis temporibus, errasse, qui
in aliis longe remotioribus rebus tanta diligentia est
usus. Illa autem mera coniectura est, cum ASCLE-
PIADEM iam mortuum fuisse putat, quo tempore
ista loqui CRASSVS apud CICERONEM fingitur.
Quid impedit, quo minus CRASSI medicus fuerit
ASCLEPIADES, et tamen ad POMPEII mortem
vixerit, cum centum amplius annos vixisse tradatur.
In eo autem ASCLEPIADIS fragmento commemo-
rantur duo exempla femoris luxati et sede sua expulsi
ab longo aut graui morbo sine vi externa. Ad eum
locum, quia ea res raro accidit, quae commentatus
est Cl. COCCHIVS non ingrata fore sperauimus le-
p. 154. ctoribus nostris: itaque ea adscripsimus: *Vitiatorum*

sic

ſic femorum exempla oppido rara, ASCLEPIADEM, *oſtendunt, in viſendis aegris operam diu dediſſe. Nobis ſemel licuit anno MDCCXLV. cultello corpus aperire hominis tabe iſchiadica extincti, in quo caput femoris ſua ſede prolapſum vidimus. Fuit is* DOMINICVS PALATIVS, *famulus noſter, cui crus dextrum ab ineunte aetate debilius fuerat, et aliquantulum valgius longiusque, ut leuiſſime claudicare videretur. Annum agenti XXXIII. ob equi caſum, cui inſidebat, femur dextrum ad terram compreſſum fuit: inde tamen parum doluit, inceptumque iter biduum equitando perficere potuit. Bene valuit duos menſes: ſed rurſus iter faciens menſe decembri, cum ex equo deſcendiſſet, et aliquot paſſus cum grauibus ocreis ambulaſſet, ſubito dolore, ab ipſius coxae ſinu ad ultimum pedem affectus fuit. Qui dolor etſi ſtatim remitteret, nunquam tamen deinde in coxae articulo euanuit, imo ſua munia interdiu, non aegre obeunti, ad noctem quotidie dolor increſcebat, atque una debilitas, ita, ut menſe demum ianuario ſtare et ambulare nequiuerit. Iacenti nullus ibi tumor apparuit, femur vero attollenti dolor ingens intimus ad coxam oriebatur. Non defuit illi quidem neque conſilium neque opera chirurgiae principum* BENEVOLII *atque* NANNONII: *Sed crus altero longius plus pollice fuit, coxaque admodum gracilior, et attollendi femoris facultas ablata, cum conuertendi ſatis integra permaneret, totiusque corporis macies ſenſim et fabricula ſuperuenit, et exeunte martio ſub trochantere exteriori tumor latus paulum extans ſine dolore et rubore deprehendi potuit, mollis in cute, materiamque intus mobilem tactu prodens. Quo lente matureſcente, quamuis idonea medicamenta impoſita fuerint, extremo aprili cutis ferro aperta puris aliquantum emiſit, tenuis ſubliuidi, inodori. Linamentis iniectis, vel aridis, vel aqua cum melle madefactis, et calidae perfuſione plaga diu nutrita fuit. Cumque ulcus nunc purgari, nunc putreſcere, iterum-*

que purum fieri ac ſanari videretur, et mouendi, ac leui quoque adiumento ſuſtollendi cruris facultas augeri, febris magna cum horrore et frigore acceſſit, et in inguine totus locus intumuit, coxaque exterior, ulcerisque ima pars, quae caua antea fuerat. Intumuit quoque pes, et crus omnino immobile, integro crure non nihil breuius, cum antea longius et aliquando aequale fuiſſet. A plaga puris copia manauit, unde tumor inguinis minuebatur, ibique corpus globoſum, durum, non dolens tactu percipiebatur, quod caput femoris extra ſinum coxae promotum eſſe coniecimus. Quotidie tum ſponte tum comprimendo multum puris albi craſſique emiſſum eſt, quo denique imminuto ac tenuato, et ulcere albido atque arido, tabida macie homo conſumptus, et poſtremo breui pulmonis inflammatione extinctus eſt. Diſſectum cadauer magnam puris ſubuiridis copiam oſtendit, muſculorum interſtitia recti et vaſti exterioris uſque ad genu opplentis, et in ipſum articulum femoris ac tibiae eroſo alicubi ligamento, deriuati. Muſculi poſtici gluteus, medius praeſertim, parte, qua femori accedit, gluteus medius, et minimus, et quicquid carnis eſt a criſta ilii ad femur poſt trochanterem, corrupta omnia in pus verſa fuerant, fibris aliquot ſubnigris confuſis transuerſis remanentibus, reliquiis muſculorum pyriformis, geminorum, quadrati et obturatoris interioris, ita, ut oſſis ilii ſuperficies prorſus nuda, et alicubi eroſa quoque fuerit, pus vero et per interſtitia muſculorum deſcenderat. Ipſum femoris caput extremis muſculorum pſoae et iliaci integris, ſed gracillimis appenſum, e ſuo ſinu vel cotyla elapſum iacebat introrſum, paulo ſupra eiusdem cotylae ſupercilium. Vtrumque ligamentum capſulae ac teres abruptum et in pus diſſolutum fuerat, cartilago tum capitis femoris, tum cotylae exeſa, et oſſea utraque ſuperficies carie aſpera erat. Ex quibus omnibus abunde patuit morbi principium ab ipſo coxae ſinu proximaque ei exteriori parte fuiſſe, abſceſſu ibi exorto, vel

ab

ab inflammatione ob naturalem illarum partium habitum, vel fortasse ab iniuria extrinsecus illata, vasculis nempe collisis et ad inflammationem altius mouendam, penitusque conditam suppurationem faciendam comparatis. Patuit quoque femoris caput, non nisi disruptis ligamentis, musculisque validis absumptis, e suo sinu excidere potuisse. Duos praeter ea curationi nostrae traditos obseruauimus, quibus ab ischiadico dolore totum crus subito immobile, ac tumidum, et breuius varumque factum fuit, aliaeque notae apparuere, quae femori promoto vulgo tribuuntur, qui cum diu quieti iacuissent, nulla restitutione tentata, moueri denique, claudo tamen aliquantulum pede potuerunt. His ego omnibus valde suspicor femoris caput in ceruice fractum in sinu remansisse, reliquumque os initio diuulsum ab eo et dehiscens fallacia signa dedisse, quasi totum os elapsum fuerit, idque postea obducto callo eidem capiti, etsi minus concinne adglutinatum, corpus sustinere ac ferre valuisse.

Haec COCCHIVS. Age vero quoniam Auctarium quoddam additum diximus e codice CELSI Mediceo: de eo quoque aliquid planius dicendum videtur. Est autem codex ille antiquissimus, correctus, sed multo post, manu B MARCHIONIS PALAVICINI, adscriptasque habet quasdam POLITIANI emendationes. Nomen CELSI aliter quam ceteri exhibet, nunquam AVRELIVM appellans, sed A. CORNELIVM CELSVM, interdum tamen omisso pronomine atque adeo CORNELII nomine. Differt etium capitum titulis liber iste ab ceteris codicibus omnibus, alios habens ac pauciores. Et ceterorum quidem codicum tituli videntur deberi auctori, non admodum vetusto, qui eos margini antiqui libri adscripserat. Memorantur enim in iis SORANVS, qui posterior CELSO fuit. Sed illi tamen reperiuntur in libris scriptis, etiam Florentinis omnibus, praeter unum illum antiquiorem et meliorem, de quo nobis

iam ſermo eſt. Ab hoc autem cum abſint, isque alios et pauciores habeat, credibile ſit, exemplum CELSI, unde hic liber ductus ſit, diuerſum et antiquius eo fuiſſe, unde ceteri omnes manarint, conſentientes illi inter ſe quam maxime, et ab hoc plurimis locis valde diſcrepantes. Itaque Cl. Editor exiſtimat, de reſtituenda vera Celſianorum librorum lectiōne tum demum ſpem fore, ſi tertium quoddam, antiquius et emendatius exemplar, proferatur. Vt nunc eſt, Florentini illius auctoritas haud dubie maior eſt ceterorum, quam adeo non deſerere debebant editores CELSI. Itaque praeclare fecit Cl. COCCHIVS, cum octaui libri accurata excerpta dedit, paſſimque loca CELSI protulit alia ex illius codicis lectione, ut p. 81. et aliis locis. Atque etiam p. 52. omnium codicum Florentinorum, qui ſunt ſeptem, notitiam dedit, ſeque facturum promittit, cum primum aliquid otii nactus fuerit, quod eum in Ep. VII. in CELSVM rogarit Cl. MORGAGNIVS, ut totius codicis varietatem proderet.

Ceterum in Codice NICETAE reſtant promenda porro hac tria: APOLLONII CITIENSIS Commentarii tres, in HIPPOCRATIS librum de articulis, PTOLEMAEO regi inſcripti, quem Vir Cl. putat eſſe Cypri regem, PTOLEMAEI AVLETAE fratrem: ORIBASII de laqueis et machinamentis liber, latine tantum editus a VIDIO: denique locorum quorundam HIPPOCRATIS, GALENI, ORIBASII, PAVLLI, RVFI, PALLADII, emendationes. Quae ut pollicetur Vir Cl. ſe proditurum, ſi vires ſuppetant, et viris bonis edita placeant: ita, ut illae ipſi contingant, optamus; viris quidem peritis edita, et editoris diligentiam, doctrinamque in iis edendis, probari, certo ſcimus.

XVII.

XVII.

Elementa Mineralogiae ſyſtematice diſpoſita a FRIDERICO AVGVSTO CARTHEVSER, Med. Doct. Francofurti ad Viadrum. Impenſis Pauli Sigiſmundi Gaebler. 1755. 8. pl. 8.

Quam in indaganda corporum naturalium per chemiam indole et miſcela diu et cum laude pater poſuit operam, eam iam quoque in mineralium corporum contemplatione dignum tanti nominis parente filium profitemur poſuiſſe. Etſi enim ipſe ſe fatetur ingenue Cll. virorum, LINNAEI, WALLERII, WOLTERSDORFII et in terris LVDWIGII preſſiſſe veſtigia, eum tamen ſollertiori indagine tam externas mineralium contemplando qualitates, quam varias eorum ad ſe inuicem aliaue corpora relationes attendendo, multum omnino in facta hac mineralium diſpoſitione arbitramur adhibuiſſe ſtudii atque operis, quod ſuo ſibi iure vindicare poſſit. Septem vero conſtituit Cl. Auctor Regni ſui mineralis Claſſes, iisque terras, lapides, ſalia, inflammabilia, ſemimetalla, metalla, et mineralia heteromorpha comprehendit. Primae claſſis, terras complectentis, duos ordines conſtituit earum facilis vel difficilis in aqua diſſolubilitas; inde terrae diſſolubiles vel indiſſolubiles. Alteram claſſem lapidum in quinque ordines diſpoſuit Cl. Auctor, in lamelloſos, filamentoſos, continuos, granulatos, aggregatos et diuiſionis fundamento ab aggregatione et natura molecularum deſumto, quod affirmat firmius meliusque eſſe, quam ſi cum aliis lapidum ad ignem relationem reſpexeris. In tertia claſſe quatuor occurrunt ordines, ſalium nimirum alcalinorum, acidorum, mediorum et ſtypticorum; qui nouus, ab Auctore additus, duo genera, vitriolum et alumen ſub ſe comprehendit; externo enim habitu aeque ac interna miſcela a reliquis

quum differant, distinguere se eadem quoque iure posse Noster arbitratus est. Inflammabilium nomen quartae classi datum fuit vel ideo, quod generalior eius latiorque notio melius conueniat, quam specialior sulphurum aut bituminum denominatio; iam etenim duo constitui poterant ordines genuinorum et spuriorum inflammabilium; illis subsunt bitumen et sulphur; his autem humus maiori iure, quam terris, adnumeratur. Quinta classis, semimetalla complectens, tres habet ordines, nempe solida non malleabilia, solida submalleabilia et fluida: primum ingrediuntur bismuthum, cobaltum, arsenicum et antimonium; alteri zincum, tertioque additur mercurius ordini. Metalla occurrunt in sexta classe, in tres ordines subdiuisa, subuolatilia flexilia, subuolatilia dura et fixa. Primus ordo plumbum et stannum; secundus cuprum et ferrum; tertius comprehendit argentum et aurum. Vltima tandem classis exhibet heteromorpha mineralia tribus ordinibus, petrefacta vera, petrefacta spuria et figurata.

Atque haec est generalis huius mineralium distributionis conspectus, unde iam satis patere arbitramur, quid Noster praestiterit, quidue cum aliis commune habeat auctoribus, quid contra noui addiderit tam in ordinum, quam in generum ac specierum facta dispositione. Iam per singulas classes earumque ordines eundum nobis esset indicandumque uberius, quae singulis subsint ordinibus genera et species, quique sint horum characteres essentiales aut differentiae varietatesque saepe occurrentes; sed breuitatis studiosi haec praetermittimus, illud unicum adhuc monentes, Cl. Auctorem ubique tam a qualitatibus externis mineralium, quam a relationibus eorum ad se inuicem vel ad alia, puta ignem et menstrua, aptos sufficientesque characteres generum aeque ac specierum desumsisse, varietates sedulo adnotasse,

taſſe, illudque omne, quod ad ſyſtematicam mineralium diſpoſitionem requirebatur, praeſtitiſſe feliciter.

XVIII.

Noua phyſico - medica.

Doctores et Profeſſores medicinam docentes.

1) In Academia Roſtochienſi:

GEORG. CHRISTOPH. DETHARDING, Phil. et Med. Doct. Sereniſſ. Duc. Mecklenburg. Regn. Conſiliar. Aulic. Anatom. et Mathemat. ſuperior. Prof. Publ. Ducal. * Ord. Collegii Ducalis Profeſſor et Facult. Med. Senior.

GVSTAV. CHRISTIAN HANDTWIG, Med. D. Sereniſſ. Duc. Mecklenb. Regn. Conſil. Aul. Med. Prof. Publ. Ducal. Ord.

IOH. BERNHARD QVISTORP, Med. D. et Prof. Publ. Ord. Ciuitat. Roſtochienſis Poliater.

CHRISTIAN EHRENFRIED ESCHENBACH, Med. Doct.

2) In Vniuerſitate Auenionenſi **:

SPIRITVS ROVX, Facultatis Medicinae Doctor Aggregatus, Profeſſor primarius et Regens Ordinarius.

* Bini enim priores profeſſores a Sereniſſ. Duce Mecklenburgico conſtituuntur, *Ducales* ideo dicti, tertius autem, *Senatorius* dicendus, ab urbis ſenatu ex tribus illis eligitur candidatis, quos illud corpus academiae, quod profeſſoribus ſenatoriis conſtat, nominandi deinque Senatui, qui ex iis unum feligat, ſiſtendi gaudet poteſtate.

** Scire tamen licet hoſce iam nominatos profeſſores a menſe tantum octobri ſuperioris anni ad eundem huius anni menſem uſque publice docere medicinam *Auenio-*

IOANNES FRANCISCVS DE LA FONT, Doctor Medicus Aggregatus et Professor Botanices.
PETRVS LVDOVICVS MANNE, Doctor Medicus Aggregatus et Professor Anatomes.

Stutgardiae societas eruditorum eum in finem coiit, ut in physices, artis oeconomicae, ac in genere in vitae hominum communem utilitatem atque incrementum eius generis scripta, quae ad illas scientias pertinent, tum ex aliis eruditorum diariis depromta, tum quoque alia suo marte elaborata, colligat, singulisque septimanis unam plagulam edat. Quod utile ut iuuent institutum, omnes rogantur eruditi, nouaque inuenta, tentamina atque problemata, quae huc spectant, cum illa societate communicent; iis tamen omnibus sedulo neglectis, quae incerta sunt et inutilia, vel quoque nimis abstrusas mathematicas inuestigationes, vel indecentia et acria de principum edictis lata iudicia, continent. E contrario autem collectoribus valde erunt gratae obseruationes de agrorum cultura, metallorum fodinis, morbis epidemice grassantibus methodoque eis medendi optima; de variis rerum naturalium mutationibus, aeris temperie, fructuum horaeorum prouentu atque pretiis, natorum mortuorumque hominum numero, variisque nouis principum edictis, politiam regnorum, commercia resque manuum opera parandas c. s. p. respicientibus. Si quis argumenta suppedita-

Auenione. Is enim singularis nobisque certe adhuc de aliis academiis numquam cognitus factus mos apud uniuersitatem Auenionensem inualuit, ut ex omnium doctorum regentium et aggregatorum, qui dicuntur, numero singulis annis noui eligantur professores medicinae, qui lectiones suas publicas per illum habeant. Non numquam autem fit, ut unus alterque eorum, qui iam per totum annum, quam debebant, docuere doctrinam, in suscepto munere iterum confirmetur.

ditauerit, quae unam tantum explent plagulam, omnes, quae per totum annum prodibunt, ſchedulas accipiet absque ulla pro iis ſoluta pecunia; quodſi vero plures, pro earum ſingula duos reportabit florenos imperiales.

Singulis quoque annis praemium duodecim nummorum aureorum illi promittit haec ſocietas, qui quaeſtiones ab ea propoſitas omnium optime ſoluet. Ea, quae ad proxime futurum annum referri debet, ita ſe habet: Quaenam datur via et facillima, et optima et viliſſima, vineas, quae humiliter poſitae ſunt, ita praeſtandi tutas, ne gelu, quod veris iam tempore non numquam ſolet conſequi, eis noceat? Porro quaenam eius generis vinearum cultura eſt facillima et utiliſſima? Tandem vero, ſi quis humiles iſtos agros viti colendae aut propagandae prorſus non conuenire exiſtimet, is modum doceat, quo alius generis fructus melius atque facilius inde colligi queant? En inſtituti alicuius, quod laudem mereri videtur, delineatio. Quicunque igitur nouum illud diarium poſſidere aut ſcripta quaedam ad eius collectores transmittere cupit, ſuas ideo dabit literas vel ad officinas librarias, quae ſunt Stutgardiae, *Erhardianas* aut *Mitzlerianas*, vel ad rei curſoriae curiam Stutgardienſem vel quoque Lipſienſem, impoſito hoc titulo: *An die Verfaſſer der phyſicaliſch-oeconomiſchen Real-Zeitung in Stuttgard.* Exemplum collectionis, quae uno anno prodibit, ſingulum pretio duorum fere florenorum imperialium vendetur.

Berolini praemio, de quo, ad futurum annum 1757 reportando, certent eruditi, ante breue tempus, die nimirum quinto menſis iunii a Regia Scientiarum Academia ſequens propoſita fuit quaeſtio: Num arſenicum, cuius magna copia in fodinis, e quibus varia eruuntur metallorum genera, reperiri ſolet, primum atque verum ſit metallorum principium?

pium? An illud autem aliqua ſit ſubſtantia ibi orta et excretionis cuiusdam ope progenita? Cuius quaeſtionis ſolutionem veris atque claris ideo captis experimentis ſolide confirmatam cupit Illuſtris Academia.

Holmiae Reg. Scient. Academia in publico, quem die tertio menſis maii habuit, conuentu praemia quoque diſtribuere coepit, quorum bina decem nummorum aureorum pretii ſingulis annis in poſterum tradentur illis eruditis, qui optima Academiae obtulerunt ſcripta; id, quod fieri legimus ex teſtamento Ill. Comitis DE SPARRE. In una nummi illius memorialis facie conſpiciuntur gentis *Sparriae* inſignia, hisce circa extremum eius marginem poſitis literis: *Superſtes in Scientias Amor* FRIDERICI SPARRE. Ex his nummis unum prima hac vice reportauit Ill. CAROLVS LINNAEVS, Eques Suecicus, Archiater, Med. Doct. et Prof. Vpſalienſis et plurimarum Acadd. ſocius, quem ſua in primis diſſertatione de utilibus in Laponiae montibus et progerminantibus et ſtudio colendis herbis ſuperiore anno edita promereri Academiae viſus fuit.

In eodem quoque publico conuentu eadem Ill. Academia ſequentes, quos a nobis commemorari fas erit, Cll. Viros ſuis annumerauit ſociis: ERICVM nempe GVSTAVVM LIDBECK, Med. Doct. in Acad. Suecica Lundinenſi Regium horti botanici Praefectum, Facultatis Medicae Adiunctum et Hiſtor. natur. Prof. Publ. Regium; porro IO. NATHANAEL. LIEBERKÜHN, Med. Doct. Acad. Nat. Curioſ. et Berolinenſis, uti et Londinenſis Scientiar. Societatis ſocium; tandem Pariſienſem Anatomiae Profeſſorem Publ. MORAND, iuniorem dictum.

Gottingae Regia Scient. Societas Cl. XAVERIVM MANETTI, Caeſarei horti botanici Florentini Inſpectorem

ctorem et Academiae, quae physices atque botanices incremento studet Florentiae, Secretarium, iis nuper annumerauit, cum quibus ipsa literarum habet commercium.

Itidem, quae *Monte Pessulano* floret, Reg. Scient. Academia, Virum Cl. PETRVM CHRISTIANVM WAGNER, Sereniss. March. Brandenburgo-Baruthini Consiliar. Aul. et Archiatrum ac Ciuitatis Baruthinae Physicum primarium, Acadd. Imper. Nat. Cur. et Scient. Bononiensis, ut et Societ. Botan. Florentinae sodalem, in eorum, cum quibus epistolarum colit commercium, sociorum numerum mense martio adsciuit.

Ad nos quoque pertinere arbitramur Virum Ill. GEORGIVM Comitem DE MACCLESFIELD, Reg. Scient. Societat. Londinensis Praesidem, quem in b. LE MOIVRE locum, celeberrimi illius mathematici, inter socios suos extraneos retulit Reg. Scient. Acad. *Parisina*.

Eodem quoque illa affecit honore Ill. LEONH. EVLERVM, physicum illum et mathematicum, quo Berolinensis gaudet Academia celeberrimum.

Bononiae quae floret Scient. Academia, *Instituti Bononiensis* nomine potissimum celebris, die decimo quarto maii inter alios quoque illum rerum naturalium indagatorem Parisiensem Cl. BVFFON, elegit sibi socium.

A *Londinensi* tandem Reg. Scient. Societate locum in sociorum catalogo obtinuit die decimo tertio mensis martii Vir Cl. CAROLVS FRIDER. HVNDERTMARK, Phil. et Med. Doct. huiusque in uniuersitate nostra Lipsiensi Prof. Publ. Extraord. Facultatis Medicae Assessor.

Gottingae

Gottingae mense maio huius anni a Pot. Magnae Britanniae Rege Archiatri, quem diu merebatur, honore condecoratus fuit Vir Cl. IO. GOTHOFR. BRENDEL, Phil et Med. Doct. et Chirurgiae Prof. Prof. Publ. Ordinar.

Ibidem et ab eodem Rege Cl. GEORG. MATTHIAE, Phil. et Med. Doct. bibliothecae Academicae Custos, Professor Medicinae Extraordinarius nominatus fuit.

Ad Hispanos quoque percrebuit fama de meritis, quae circa historiam naturalem in primis habet Vir Ill. CAROLVS LINNAEVS, paulo ante iam a nobis commemoratus, ita, ut Pot. eorum Rex inde commotus eum vocauerit *Madritum*, qui liberi Baronis titulo ac honoribus cohonestatus vitam ibidem degat, omnisque rei herbariae per totam Hispaniam supremam habeat curam, concessa simul ipsi potestate libero sacrorum iure utendi. Nondum tamen adhuc constat, num inuitationem illam secuturus? an potius, id, quod alii credere malint, in statione sua remansurus sit Vir meritis iam veris illustris factus?

Sub initium mensis aprilis *Moscouiae* diem suum obiit supremum LAVRENTIVS BLVMENTROST, Med. Doct. Consiliar. Status et Petri primi, Magni nomen iure meriti, Russorum Imperatoris, olim Archiater et Academiae scientiarum Petropolitanae Praeses primum constitutus; eo autem, dum e vita excessit, tempore uniuersitatis, Moscouiae erigendae, Curator et nosocomii Moscouiensis Director.

Tubingae die mensis maii vicesimo e viuis ereptus fuit Vir, dum viueret, fama meritisque celeberrimus, IO. GEORGIVS GMELIN, Med. D. Botan. et Chemiae Prof. Publ. Ord. saepius a nobis

suo

ſuo tempore laudatus, de cuius vita atque ſcriptis proxime ad lectores noſtros relaturi ſumus.

Munus, quod eius morte vacuum factum fuerat, in fratrem, PILIPP. FRID. GMELIN, Med. D. eiusque in eadem illa academia *Tubingenſi* huc uſque Profeſſorem Extraordinarium *, delatum fuiſſe legimus.

Pariſiis nuperrime vitam cum morte commutauit IO. CLAVD. ADRIAN. HELVETIVS, Med. D. Pot. Regi Chriſtianiſſimo dicto a conſiliis ſanctioribus, Ser. Gall. Reginae Archiater, noſocomiorum militarium Praefectus, e Reg. Scient. Acad. Pariſ. Reg. Scient. Academ. Berolinenſis et Regii Nanceianorum medicorum Collegii ſocius, cuius alio tempore laudandi habuimus occaſionem **.

Archiatri loco eum habuiſſe ſucceſſorem legimus V. Cl. CLAVD. DE LA VIGNE DE FRECHEVILLE.

Ienae denique nuperrime die menſis iulii viceſimo ſecundo viuere deſiit vir inter phyſicos atque medicos multum famae conſecutus, GEORG. EHRHARD. HAMBERGER, Phil. et Med. D. Phyſices, Chemiae et Praxeos Prof. Publ. Ordinar. Sereniſſ. Ducum Saxoniae ſtirpis Erneſtinae Conſil. Aul. Caeſ. Acad. Nat. Cur. Socius, Medicus prouincialis Ienenſis, Facultatis Medicae Senior, cuius enarrandam vitam alii occaſioni reſeruamus.

* Vid. Comment. noſtr. Vol. I. P. I. p. 61.
** l. c. Vol. III. P. IV. p. 731 et Vol. IV. P. I. p. 99.

XIX.

Continuatio indicis Scriptorum, quae anno 1754. prodierunt.

GERAVDLY, *Abhandlung von Zahn-Krankheiten, nebst der Kunst die Zähne schön, weiß und gesund zu erhalten; Aus dem Französischen übersetzt. Strasburg, 8.*

Dissertation sur l'incompatibilité de l'attraction et de ses differentes loix avec les phénoménes; et sur les tuyaux capillaires. Par le P. GERDIL; à Paris, 12. mai.

IO. GESNERI Diss. de hydroscopio constantis mensurae. Tiguri, 4.

NICOL. GEORG. GEVE, *monathliche Belustigungen im Reiche der Natur, der hartschaalichten Thiere, Gehäuse und Seegewächse; Deutsch und Französisch; bis 18tes Blat; illuminiret. Hamburg, 4.*

CAROLI GIANELLAE Diss. de admirabili radicis Ipecacuanhae virtute in curandis febribus. Patavii, 4.

A new treatise on the diseases of Horses. By WILLIAM GIBSON. The second edition. 2 Voll. London, 8. c. f

Abhandlung von Vertilgung der Zug-Heuschrecken und den eigentlichen Hülfsmitteln, die sich auf eine richtige und natürliche Erkenntniß dieses Ungeziefers gründen. Auf Genehmhaltung und Approbation des Königlichen Collegii Sanitatis *zu Berlin herausgegeben von* IOHANN GOTTLIEB GLEDITSCH. *Berlin und Potsdam, 8.*

IO. GEORG. GMELIN, Diss. de innocuo atque egregio corticis Peruuiani in febribus intermittentibus usu. Resp. *Georg. Christoph Heller.* Tubing. 4.

PHILIPP. GOBBI, Diss. historiam amplectens et curam epidemicae febris, quae finiente anno 1752. et

et incipiente 1753 Tergesti incolas vexauit, cum deductis thesibus. Viennae Austriae, 4.

Formulae medicinales cum indice virium, quo ad inuentas indicationes inueniuntur medicamina. In usum medicorum praxin inchoantium editae a IO. DE GORTER. Hardervici, 8. mai.

GRESSEL, *physical - und medicinische Abhandlung von der Hornvieh-Seuche. Augspurg, 8.*

Musaeum Ichthyologicum, sistens piscium indigenorum et quorundam exoticorum, qui in Musaeo L. T. GRONOVII asseruantur, descriptiones ordine systematico. Accedunt non nullorum exoticorum piscium icones aeri incisae. Lugd. Batau. fol. c. f.

IOH. AVG. GROTIANS *güldne Kunst Brandteweine zu brennen, welche die bisanhero ganz geheim gehaltenen Vortheile: 1) wie aller mögliche, in den Früchten steckende Wein herauszubringen? 2) zu verhüten, daß der Brandtwein keinen branderichen Geschmack bekomme, nach Anweisung einiger Tabellen und selbigen beygegebenen Erläuterungen, deutlich zeiget. Nordhausen, 8.*

IO. FR. GVTERMANN, *erklärte Anatomie für Hebammen. Augspurg, 8.*

Manuel des Médecins; ou Recueil d'aphorismes choisis, tirés des ouvrages d'HIPPOCRATE et de CELSE; recueillis par M. GVYOT et traduits en françois par M. P. R.; avec une preface sur l'utilité de cet ouvrage; laquelle contient un abrégé de la vie de ces deux grands médecins; les notes fort courtes et deux tables des matiéres; l'une latine et françoise, et l'autre françoise et latine, pour en faciliter l intelligence et l'usage; Ouvrage tres utile à tous les Chirurgiens; à Paris, 12.

IOH. SIEGM. HAHN, *Unterricht von Kraft und Würkung des frischen Wassers in die Leiber der Menschen, besonders der Frauen; Neue Auflage. Breslau, 8.*

Unterricht vom Seidenbaue, oder I. B. DV HALDE *chinesische Nachrichten, wie mit dem Seiden- und Maulbeerbaum zu verfahren. Wolfenbüttel, 8.*

Iconum anatomicarum, quibus aliquae partes corporis humani delineatae traduntur, Fasciculus VII. Arteriae cerebri, medullae spinalis, oculi. Auctore ALBERTO DE HALLER. Gottingae, Fol. c. f.

GEORG. ERHARD HAMBERGER, Diss. inaug. de tremore. Resp. *Laurent. Christian. Claussen.* Ienae, 4.

Eiusd. Diss. inaug. de gangraena. Resp. *Maur. Casimir Wenneber.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de inflammationum therapia. Resp. *Io. Theoph. Trogmayr.* ib. 4.

Eiusd. Diss. inaug. exhibens obseruationes quasdam clinicas. Resp. *Christoph. Gottlieb. Schulze.* ib. 4.

Traité de la culture des terres contenant les expériences et réflexions sur la culture des terres faites pendant l'année 1754. par Mr. DV HAMEL. Vol. III. à Paris, 12. c. f.

GVSTAV. CHRISTIAN HANDTWIG, Dissertatio de dormientibus secunda, agens de iusta sommi salutaris quantitate et mensura. Resp. *Io. Wilh. Frid. Lieb*, Rostochi, 4.

Eiusd. Diss. de calculo in glandulis sublingualibus reperto; Resp. *Io. Frid. Casim. Rosenberger*, ib. 4.

Medicinische Gedanken von Säugung eines neugebohrnen Kindes, worinne erwiesen wird, daß es besser sey, ein Kind durch eine Säugamme, als durch die eigene Mutter, zu stillen; von IO. ANDR. HARNISCH; *andere vermehrte Auflage. Leipzig, 8.*

Ausführlicher Unterricht von der Zucht und Wartung der besten Art von Schaafen; zum gemeinen Nutzen ertheilet von FR. W. HASTFER; *aus dem Schwedischen übersetzt. Göttingen, 8.*

Expe-

Experiences physico-méchaniques sur differens sujets et principalement sur la lumiére et l'électricité, produites par le frottement des corps: Traduites de l'anglois de Mr. HAVKSBEE, par feu Mr. DE BREMOND. Revûes et mises au jour avec un discours préliminaire, des remarques et des notes, par M. DESMARETS, avec des figures en taille douce. 2 Voll. à Paris, 12.

IO. ERNEST. HEBENSTREIT, Pr. Παλαιολογιας therapiae specimen XXXV. chirurgiam efficaciorem eorum, quae auferenda vel reponenda sunt, sistens. Lipsiae, 4.

Eiusd. Progr. Ordo morborum caussalis. Specimen primum de methodo morbos ordinante. Lips. 4.

Eiusd. Progr. Ordo morborum caussalis. Specimen alterum de genere morborum ad artis usum constituendo. ib. 4.

ABRAHAM HEEMSKERK, Diss. de animi pathematum efficacia in corpus humanum. Lugd. Batau. 4. mai.

GER. NICOL. HEERKENS, Quaest. med. An sepultura in urbe et templis prohibenda? Paris, 4. mai. (*Reperire eam quoque licet in Quaestionibus medicis Parisinis anno 1751. Groningae editis*).

LAVR. HEISTERI Descriptio noui generis plantae rarissimae et speciosissimae Africanae ex bulbosarum classe, cui in honorem ac sempiternam memoriam Ser. Princ. ac. Dom. CAROLI Brunsv. ac Luneb. Ducis hodie regnantis, tanquam rei herbariae summi promotoris et fautoris munificentissimi, *Brunsvigiae* illustre nomen imposuit; in qua simul multae botanicorum quorundam hallucinationes indicantur et emendantur, cum tribus magnis tabulis aeneis huius plantae coloribus naturalibus repraesentatae. Brunsvigae, fol.

Eiusd. Diss. inaug. de hernia carnosa vulgo sarcocele dicta. Resp. *Christian Dan. Heise*. Helmstad. 4. c. f.

IOH. FR. HENKELS Pyritologia, *oder Kieshiſtorie, als des vornehmſten Minerals, nach deſſen Nahmen, Arten, Lagerſtätten, Urſprung, Eiſen, Kupfer, unmetalliſcher Erde, Schwefel, Arſenic, Silber, Gold, einfachen Theilgen, Vitriol und Schmelznutzung, aus Sammlung, Grubenbefahrung, Briefwechſel und chymiſcher Unterſuchung, mit phyſicaliſch-chymiſchen Entdeckungen und Kupfern. Neue verbeſſerte Auflage. Leipzig, 8.*

GEROGE HEVERMANNS *Abhandlung der vornehmſten chirurgiſchen Operationen an menſchlichen Körpern mit Abzeichnung der hierzu erforderlichen nöthigen und neuen Inſtrumenten. Erſter Band. Koppenhagen und Leipzig, 8. m. K.*

Commentaria in HERMANNI BOERHAAVE Inſtitutiones medicas, ſtudio et opera IOH. GVIL. HEYMAN. Pars ſeptima. Lugd. Bat. 8. (*Nouos ad omnes priores partes referendos titulos typis ſimul excudendos curauit Cl. Auctor, quibus ſuum addidit nomen et annum 1754. cum indice contentorum*).

W. S. C. HIRSCHING, *Verſuch phyſicaliſch-chymiſcher Lehrbegriffe zu möglicher Prüfung des Weſens, des Beſtändniſſes und der Würkungsart des ſo berüchtigten Metall verwandelnden Meiſterſtücks und deſſen vorgeblichen Nutzanwendungen zu einem allgemeinen Geneſmittel in Abſicht einiger Vergnügung einer Natur und Grundforſchenden Wißbegierde entworffen. Leipzig, 8.*

Hiſtoriſche und phyſicaliſche Nachricht von einem Stahl- oder martialiſchen Trinck-und Badebrunnen des Fürſtenthums Meinungen bey der Stadt Salzungen, der Grundhöfer Sauerbrunnen genannt, beſchrieben von IOH. CARL. HOFMANN. *Eiſenach*, 8.

Obſervations phyſiques et chymiques, dans lesquelles on trouve beaucoup d'expériences curieuſes, et de remédes très efficaces, et qui ſervent à établir

blir une chymie solide et raisonnée: traduites du latin de M. FRED. HOFFMANN; 2 Voll. à Paris, 12.

Consultations de médecine par M. FRED. HOFFMANN, traduites du latin. 4 Voll. à Paris, 12.

A treatise of the extraordinary virtues and effects of asses milk in the cure of various disorders, particularly the gout; scurvy and nervous diseases; and of its peculiar nourishing, and restorative qualities in all consumptive disorders and even the decays of old age. Illustrated with several remarkable cases. Translated from the latin of the celebrated FREDERICK HOFFMAN. London, 8.

IO. V. HORN, *die zwo von Gott wohlbelobnten Wehemütter, welche unterwiesen werden, wie einer mit Leibesfrucht gesegneten Frauen in der Geburth recht beyzustehen sey. Vierte ganz neue vermehrte Auflage. Stockholm, 8.*

PETRI HORREBOWII initiamenta philosophiae naturalis, edita in gratiam iuuentutis scholasticae. Hauniae et Lipsiae, 12.

CAROL. FRIDERIC. HVNDERTMARK, Diss. de mercurii viui et cum salibus varie mixti summa in corpus humanum vi atque efficacitate eiusque cum sulphure laxius vel arctius coniuncti virtute in idem nulla. Resp. *Frid. Conrad. Bergmann.* Lipsiae, 4. mai. (*Eadem Dissertatio sub titulo:* Liber singularis *prodiit*).

CHRIST. FRID. IAMPERT, Diss. inaug. de causis incrementum corporis animalis limitantibus. Halae Magd. 4.

Della perfetta conservazione del Grano; discorso di BARTOLOMMEO INTIERI. Neapoli, fol. c. f.

IOH. GOTTFRIED IVGELS *gründliche Nachricht von dem wahren metallischen Saamen oder* prima materia metallorum, *wie aus derselbe das ganze mineralische Reich seinen Ursprung hat, nach eige-*

ner Erfahrung geprüft, durch ordentliche Würkungen der Natur bestätiget, und auf eine vorher unbekannte Art der Welt mitgetheilet. Zittau, 8.

IO. IVNCKER, Progr. quo matronae, *Dorotheae Christianae Erxlebiae*, natae *Leporinae*, dissertationem inauguralem comitatur. Halae Magd. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de chronicis deliriis legitime curandis. Resp. *Io. Christ. Hechtlin.* ib. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de spasmis eorumque quadruplici respectu. Resp. *Frid. Conr. Meyenberg.* ib. 4.

IOH. HEINRICH GOTTLOB VON IVSTI, *neue Wahrheiten zum Vortheil der Naturkunde und des gesellschaftlichen Lebens der Menschen. Erster Band. Leipzig*, 8.

Eiusd. *Entwurf eines vernünftigen Zusammenhangs und practischen Vortrags aller Oeconomie- und Cammeral-Wissenschaften; Leipzig*, 4.

CAROL. FRID. KALTSCHMIED, Diss. inaug. de adfectibus spasmodicis vagis. Resp. *Sam. Christ. Ebart.* Ienae, 4.

Eiusd. Progr. de vulnere capitis a chirurgo intempestiue consolidato, fissura cranii neglecta, et trepanatione feliciter instituta, detecta. ib. 4.

Eiud. Progr de vulnere vasorum intercostalium non lethali. ib. 4.

CHRISTIAN. GOTTHILF. KIESLING, Diss. inaug. uterum post partum inflammatum sistens. Lipsiae, 4.

The analysis of inoculation comprizing the history, theorie and practice of it; with an occasional consideration of the most remarkable appearances in the small-pox; by I. KIRKPATRICK. London, 8. mai.

IAC. KISLER, Diss. de verbasco. Argentorati, 4.

LVDOV. GODOFR. KLEINII de aere, aquis et locis agri Erbacensis atque Bunbergensis largi Odenwaldi

di tractus tentamen physico-medicum. Francof. ad Moen. 8.

Doutes ou observations de M. KLEIN, sur la revue des animaux faite par le premier Homme, sur quelques animaux des classes des Quadrupédes et Amphibies du systême de la Nature de M. LINNAEVS; et des remarques sur les crustacés, sur les animaux qui ruminent, et sur la vie de l'homme comparée avec celle des animaux. Avec figures. Ouvrage traduit du Latin. à Paris, 8. mai.

Ordre naturel des oursins de mer et fossiles, avec des observations sur les piquans des oursins de mer et quelques remarques sur les bélemnites. Par M. THEODOR KLEIN; augmentées de six planches d'oursins qui sont dans le cabinet de M. DE REAVMVR. Ouvrage traduit du latin avec le texte de l'auteur; à Paris, 8. mai. c. f.

An attempt to demonstrate, that all the phaenomena in nature may be explained by two simple active principles, attraction and repulsion: wherein the attractions of cohesion, gravity and magnatism are shewn to be one and the same; and the phaenomena of the lather are more particulary explained. By GOWEN KNIGHT. London, 4.

IOH. HIERONIM. KNIPHOF, Diss. inaug. de compressione. Resp. *Io. Adam Umlauf.* Erford. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de pilorum usu. Resp. *Ioh. Gottfried. Kniphof.* ib. 4.

IOH. CHR. GERH. KNOLL, *Forsetzung der Gedanken über einige Materien der Arzneywissenschaft. Quedlinburg, 8.*

Regnum florae; *das Reich der Blumen, mit allen seinen Schönheiten nach der Natur und ihren Farben vorgestellt; bis 200tes Blatt; in Kupfer gestochen und illuminiret von* GEORG WOLFG. KNORR. *Nürnberg, fol.*

Lapides ex celeberrimorum virorum ſententia diluuii uniuerſalis teſtes etc. *Sammlung von Merkwürdigkeiten der Natur und der Alterthümer des Erdbodens zum Beweis einer allgemeinen Sündfluth, aus dem Reiche der Steine bewieſen; in Kupfer geſtochen und mit Farben ausgedruckt von ebendemſelben, bis 40. Blatt.* ibid. fol.

Deliciae naturae ſelectae; *oder auserleſenes Naturalien-Cabinet, welches aus den drey Reichen der Natur zeigt, was behalten und geſammlet zu werden verdienet; bis 11tes Blatt; in Kupfer geſtochen und illuminiret, von eben demſelben.* ib. *fol.*

Praelectiones academicae publicae in phyſicae partes opticas et his cognatas, commoda auditoribus methodo conſcriptae a GEORG. WOLFG. KRAFFT. Pars III. 8. c. f.

LVDW. PHIL. KRAVSENS *kluger und ſorgfältiger Gärtner, oder nützliches Handbuch für die Liebhaber eines wohleingerichteten Luſt- Küchen- und Baumgartens, nebſt einem Anhange von Bienen. Dritte vermehrte Auflage. Langenſalza, 8. m. K.*

PETER KRETSCHMERS *oeconomiſche Practica, oder deutliche Anweiſung, wie der Ackerbau ohne Vermehrung der Unkoſten, wenigſtens um ein Drittel beſſer, als bishero geſchehen, zu nutzen ſey, und zugleich Holzungen angelegt werden können. Verbeſſerte Auflage. Leipz. 8.*

IO. GOTTLOB KRÜGER, *Träume. Halle, 8.*

Eiusd. Diſſ. de ſomno, morborum matre et filio. Reſp. *Georg. Chriſtoph Scheibner.* Helmſtadii, 4.

Eiusd. Diſſ inaug. de lege naturae: quod in corpore animali ſpasmum excipiat atonia ſpasmo proportionata. Reſp. *I. D. Moſchereſch.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de nitri virtute temperante. Reſp. *Io. Anton Dettmer.* ib. 4.

IO.

IO. GOTTLOB KRÜGER, Diſſ. inaug. qua exhibentur experimenta non nulla cum aqua oſtracodermatum inſtituta. Reſp. *Chriſtoph. Henr. Beſte.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de differentia elateris, toni, contractionis vitalis, voluntariae, ſenſibilitatis et irritabilitatis. Reſp. *Michal. Brandt.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de opiſthotono, emproſthotono et tetano. Reſp. *Chriſt. Lud. Gelpke.* ibid. 4.

CHRISTOPH KVHLEMANNI Obſeruationes quaedam circa negotium generationis in ouibus factae. Editio ſecunda. Lipſiae, 4. c. figg.

TIBERII LAMBERGEN, Oratio inauguralis exhibens encomia botanices eiusque in re medica utilitatem ſingularem. Groningae, 4. mai.

Eiusd. Lectio inauguralis ſiſtens ephemeridem perſanati carcinomatis. ib. 4. mai.

IO. CHRISTIAN LANGE, Diſſ. inaug. de acidorum natura et virtutibus, nec non de acido aereo inſonte. Hauniae, 4.

GEORG. AVGVST. LANGGVTH, Diſſ. inaug. de oculorum integritate improuidae puerorum aetati ſolicite cuſtodienda. Reſp. *Gottlob. Andreas Paſche.* Wittenbergae, 4.

Eiusd. Progr. de paradoxo Hippocratico ad Libr. de Arte. V. 20. ibid. 4.

DAN. LANGHANS, *Entdeckung eines Mittels wieder die Auszehrung der Leiber und der Geſchwüre der Lungen. Zürich, 8.*

IAC. FRANC. LATIER, Quaeſt. med. An in partu difficili ſola manus inſtrumentum? Reſp. *Aimabilis Chomel.* Paris, 4. mai.

Traitemens des maladies internes et externes; traduits du Latin de M. LAZERME; avec les formules en latin et en françois; augmentés d'un traité des maladies veneriennes par M. DIDIER DES MARETS. 2 Voll. à Paris, 12.

Nouveaux clémens d' odontologie, contenant l' Anatomie de la bouche ou la description de toutes les parties qui la composent, et de leur usage et la pratique abrégée du Dentiste avec plusieurs observations. Par M. LECLUSE. à Paris, 12. mai.

GUIL. BLAAUW VAN LEENDT Diss. inaug. de variolis. Lugd. Bat. 4. mai.

IOH. CHR. LEHMANNS *allgemeine oeconomische Holz-Spahr-Kunst, oder deutliche Anweisung zur Erbauung vortheilhafter Stuben- und Haushaltungs-Oefen, darinnen bey 70 Arten verbesserter Oefen beschrieben, auch wie solche mit wenig Kosten erbauet, und dabey jährlich mehr als die Helfte Holz ersparet werden könne, gezeiget worden. Zu aller Holz-Menage bey Waschen, Brauen, Mälzen, Gerben, Färben, Salz und Alaune, auch Vitriolsieden, Kochheerden, Brandtwein-Brennen, Töpfer- und Kalkoefen; alles aus der Erfahrung und bereits erwiesenen Proben, in 2 Theilen, nebst 10 Kupfer-Platten herausgegeben und anitzo mit einem Anhange vermehret. Neue Auflage. Leipzig, 4.*

NICOL. LEMERI, Cursus chymicus, *oder vollkommener Chymist, welcher die in der Medicin vorkommende chymische* Praeparata *und* Processe *auf die vernünftigste, leichteste und sicherste Art zu verfertigen lehret. Aus dem Französischen übersetzt, und bey dieser fünften Auflage aufs neue durchgesehen, corrigiret und mit Zusätzen vermehret von* IOH. CHR. ZIMMERMANN. *Dresden, 8. m. K.*

FRIEDR. CHRISTIAN LESSERS *kleine Schriften, theils zur Geschichte der Natur, theils zur Physicotheologie gehörig. Leipzig und Nordhausen, 8.*

Geschichtliche Nachricht von natürlichen Merkwürdigkeiten der Fürstl. Schwarzburgl. Rudolstädtischen Unterherrschaft Frankenhausen; ausgefertiget von FRIEDRICH CHRISTIAN LESSER. ibid. 8.

IOH. CHRISTIAN LEVSCHNER, ad CVNRADI Silesiam togatam spicilegia XII. Hirschbergae, 4.

Traité des eaux minerales de Spa par IEAN PHILIPPE DE LIMBOVRG. à Leide, 12.

CAROLI LINNAEI Diss. de flora Anglica. Resp. *Grufberg*. Vpsal. 4.

Eiusd. Diss. stationes plantarum. ib. 4.

Eiusd. Consectaria electrico-medica. Vpsal.

Obseruationes anatomico-chirurgico-medicae nouae et rariores, accurate descriptae, iconibus illustratae a IO. LVD. LEBRECHT LOESEKE. Berolini, 4. c. f.

Di TITO LVCREZIO CARO della natura delle cose, libri sei; tradoti dal Latino in Italiano da ALESSANDRO MARCHETTI, dati nuovamente in luce da FRANCESCO GERBAVLT. 2 Voll. In Amsterdamo, 8. mai.

LVCRETII CARI de rerum natura libri sex cum notis THOMAE CREECH. Edit. tertia. Londini, 8. mai.

CAROL GÜNTHER LVDOVICI, *Eröfnete Academie der Kaufleute, oder vollständiges Kaufmanns-Lexicon. 3ter Theil. Leipzig*, 8. mai.

CHRISTIAN GOTTLIEB LVDWIG, Institutiones pathologiae praelectionibus academicis accommodatae. Lipsiae, 8.

Eiusd. Institutiones therapiae generalis praelectionibus academicis accommodatae. ibid. 8.

Eiusd. Diss. inaug. de diarrhoea in febribus acutis. Resp. *Philipp. Ludov. Haenlein*. ib. 4.

Eiusd. Pr. de usu roborantium medicamentorum in cacochymia. ib. 4.

GERARD. MAAS, Diss. inaug. de angina inflammatoria. Lugd. Bat. 4. mai.

La taille laterale s'execute-t-elle plus surément et plus facilement avec l'instrument connu sous le nom de litothome caché? Question medico-chi-

rurgicale, discuté dans les écoles de la Faculté de Medecine de Paris le 24 April 1754. sous la presidençe de M. CLAVDE THOMAS GVILLAVME GILBERT DE PREVAL et proposée par HENRY IACQVES MARQVART. Quaestio medico-chirurgica, an scalpello vagina recondito Cystitome lateralis perfectior? à Paris. 8. (*Latine et gallice*).

Elémens de chymie théorique par M. MARQVER; Nouvelle edition. à Paris, 12.

Traité physique et historique, de l'aurore boreale par M. DE MAIRAN. Seconde Edition, revûe et augmentée de plusieurs eclaircissemens. à Paris, 4. c. f.

MAXIM. IAC. DE MAN, Diss. inaug. de natura humana, quatenus sanitatis praesentis est custos, absentis vindex. Lugd. Bat. 4. mai.

HVBERT. MARCHAND, Diss. inaug. de cardialgia flatulenta. Argentorati, 4.

IOH. DANIEL MEYER, *Vorstellung allerhand kriechender, fliegender und schwimmender Thiere; sowohl nach ihrer äusserlichen Beschaffenheit, als auch nach der Structur ihrer Scelette; dritter Theil. bis* 50*tes Blat. Nürnberg,* fol. mai.

La Medecine d'armée contenant des moyens aisés de préserver de maladies, sur terre et sur mer, dans toutes sortes de pays et d'en guerir sans beaucoup de remédes ni de dépenses, les gens de guerre et autres de quelque condition qu'ils soient. Par M. DE MEYSEREY. Voll. III. à Paris, 12.

IOHANN DANIEL MITTELHAEVSERS *practische Abhandlung vom Accouchiren. Leipzig,* 8.

PETR. ABRAH. PAION DE MONCETS, Quaest. med. An moxae ustulatio arthritidi? Resp. *Io. Baptist. Hatté.* Paris, 4. mai.

ALEXAN-

ALEXANDRI MONRO, Neruorum anatome contracta. Latine reddita a IO. KOOPMANS; cui subiectae sunt eiusdem explicatio motus reciproci cordis, et ductus thoracici descriptio. Franequerae, 8.

Recueil pour servir d' éclaircissément détaillé sur la maladie de la fille d'un tireur des pierres du village de S. Geosmes, près de Langers; laquelle depuis plusieurs années jettoit des pierres, tantôt par la bouche, tantôt par la voie des urines, et à qui on en a tiré de la vessie à douze reprises differentes. Par M. MORAND. à Paris, 12.

EDMVND. THOM. MOREAV, Quaest. med. An sclopetorum vulnera venenata? Resp. *Io. Lud. Maria Solier.* Paris, 4. mai.

IACOB GOVRLES DE LA MOTTE, Quaest. med. An suus in ictero venaesectioni locus? Resp. *Amabilis Chomel.* Paris, 4. mai.

Eiusd. Quaest. med. An a frequenti venae sectione hydrops? Resp. *Io. Ludov. Maria Solier.* ibid. 4. mai.

GERHARD ANDR. MÜLLER, *Einleitung zu dem Entwurf einer neuen Methode. Frankfurth am Mayn*, 8.

MARTIN MÜLLER, *Gründlicher Bericht, wie aus des Erdbodens Beschaffenheit, vorlängstens ohnweit Ulm, daß unfehlbar Torf oder Turf seyn müssen, beurtheilet, solches auch viele Jahre über zu des gemeinen Wesens Nutzen gebrauchet, von einigen Jahren her bey einem mehr einreissenden Holz-Mangel, neuerdingen hervorgesucht, anbeneben alles was dabey zu beobachten, und wie ein solches mit seinem gehörigen Werkzeuge anzugreiffen sey; aufrichtigst entdecket worden. Ulm.*

SEBASTIAN MÜNCK, Diss. inaug. de febre quotidiana intermittente. Argentorati, 4.

GODOFR. SIGISM. MVNSTER, Diss. inaug. de macie et atrophia infantum. Kilonii, 4.

PETRI

PETRI VAN MVSCHENBROEK, Dissert. phys. experimentalis de magnete, Lugduni Batau. 1729 edita, nunc vero auditoribus oblata. Viennae Austriae, 4.

FRIEDR. HERRM. LVDWIG MVZEL, *medicinische und chirurgische Wahrnehmungen. Erste Sammlung. Berlin*, 8.

An account of new Zoophyte or animal plant from Groenland in a letter to Dr. ALBERT HALLER, Praesident of the Royal Society of sciences at Gottingen; written in high German by CHRISTLOB MYLIVS; now translated into English. London, 8. c f.

A description of the Veneral Gonorrhoea, accounting for the symptoms and cure of that disorder in a new, easy and rational manner. With remarks on the present practice. Shewing the ill consequence of purging, mercurial preparations, injections, astringents. etc. By IAMES NEVILL. London, 8.

Vermischte Anmerkungen über einige auserlesene Materien zur Beförderung nützlicher Wissenschaften; entworfen von CARL LVDWIG NEVENHAHN. *Leipzig*, 8. (*Continent physica, medica, oeconomica*).

CASP. NEVMANNS Chymia med. dogmat. experimentalis, *oder der gründlichen und mit Experimenten erwiesenen Chymie, vierten Bandes erster Theil. Züllichau*, 4.

FRANZ ANT. NICOLAI, *Abhandlung von den Fehlern des Gesichts. Berlin*, 8.

ERNEST. ANTON. NICOLAI, Diss. sistens hydropis pathologiam. Resp. *Ernest. Henr. Davidis.* Halae Magd. 4.

I. A. NOLLET, *Rede von der nöthigen Geschicklichkeit zur Erforschung der Natur; aus dem Französischen übersetzt*, 8.

I. A.

I. A. NOLLET, *Sendschreiben von der Electricität, worinnen die neuesten Entdeckungen, und die daraus herzuleitenden Folgerungen auf das genaueste gezeigt worden; aus dem Französischen übersetzt.* ibid. 8. *m. K.*

IO. PHIL. NONNE, Diss. inaug. de febribus intermittentibus. Erford. 4.

Chymische Universal- und Particular-Processe, welche Hr. Baron VON NVESSENSTEIN *auf seinen Reisen mit sechs Adepten erlernet. Wien,* 8.

IOH. AVG. OEHME, *medicinische Fama: Vier Theile. Achte Auflage. Dreßden,* 8.

Philosophische, moralische und medicinische Betrachtungen über mancherley zur Hoffart und Schönheit hervor gesuchte schädliche Zwangmittel junger Leute beyderley Geschlechts, nebst dem schädlichen Gebrauche der Schnürbrüste und Planchette, oder sogenannte Planckscheide der Frauenzimmer, bey ruhigen Abendstunden wohlmeinend entworffen von GOTTLOB OELSNER. *Breslau,* 8.

A Letter to the Rev. Dr. YOVNG, concerning the cure of encysted and other kinds of tumours without the knife. With several remarkable cases, to shew, in what circumstances this practice is found useful. By W. OGLE. London, 8.

Graecorum chirurgici libri: SORANI unus de fracturarum signis; ORIBASII duo, de fractis et de luxatis; e collectione NICETAE ab antiquissimo et optimo codice Florentino descripti, conuersi atque editi ab ANTONIO COCCHIO. Florentiae, fol.

WILHELM. OVWENS Diss. de epiphysibus. Resp. *Murck van Phelsum.* Franequerae, 4.

Observations on the earths, rocks, stones, and minerals for some miles about Bristol, and on the nature of the Hotwell and the virtues of its water; by Mr. OWEN. London, 8.

An

An explanation of that part of Dr. BOERHAAVE's aphorifms, which treats of the Phthifis Pulmonalis, or the confumption; defcribing the rife, progrefs, and method of cure, peculiar to this diforder. By CHRISTOPHER PACKE. London, 8.

AVGVST. FRIDER. PALLAS Diff. inaug. de variis calculos fecandi methodis. Lugd. Batau. 4. mai.

IO. CARL. CHRISTIAN. PAPE, Diff. inaug. de rationali aetiologia rheumatifmi et arthritidis. Hauniae.

GOTTLIEB PAVL PAVLSEN, Specimen inaugurale obferuationem de carie offis humeri fiftens. Regiomonti, 4.

A phyfical Effay on the Animal Oeconomy; wherein the circulation of the blood, and its caufes, are particularly confidered; alfo what affiftance the heart and lungs give thereto: and this both from anatomy and experiments. To which are added fome occafional reflections on inflammatory diforders, and fome others, ,which attend a difordered circulation. By FRANCIS PENROSE. London, 8.

IO. IACOB. PERTHES, Diff. inaug. de doloribus parturientium. Erfordiae, 4.

IO. PFEFFINGER Diff. inaug. de vi mufculari. Argentorat. 4.

PFEIFFERS *Abhandlung von der Gewiſsheit rechtſchaffener Aerzte in ihren Kuren. Lauenburg.*

ARCHANGELI PICCOLOMINI, Anatome integra reuifa, tabulis explanata et iconibus mirificam humani corporis fabricam ad ipfum naturae archetypum exprimentibus; cum praefatione ac emendatione IOANNIS FANTONI. Veronae, fol c. f.

ANTON. GVILIELM. PLAZII de iucundis morborum caufis Differtationes feptem feorfim antehac in Academia Lipfienfi editae, coniunctim nunc recufae: (1. *de tabaco fternutatorio;* 2. *de potus*

Cofa

Cofe abufu noxio; 3. *de morbis ex munditie intempestiua;* 4. *de munditiei affectatae incommodis;* 5. *de morbis ex oblectamentis;* 6. 7. *de oblectamentorum incommodis.* Lipfiae, 4.

ANTON. GVILIELM. PLAZII *Abhandlung von einigen Hindernissen der allgemeinen Gesundheit; um des allgemeinen Nutzens willen ins Deutsche übersetzt. Leipzig,* 4.

Eiusd. Progr. de plantarum plethora. Lipfiae, 4.

Eiusd. Diff. inaug. de partu debili reficiundo. Refp. *Christian. Frid. Stempel.* ib. 4.

CAROL. GVILIELM. POERNER Diff. inaug. fiftens experimenta de albuminis ouorum et feri fanguinis conuenientia. Lipf. 4.

IOAN. DE POLETYKA Diff. inaug. de morbis haereditariis. Lugdun. Bat. 4. mai.

Het Roonhuifiaanfch Geheim in de Vroedkunde ontdekt, tegen de wederftrevers verdedigt etc. waar agten is gevoegd een voorreden van HVIG CHAMBERLEN en enige vroedkundige Aanmerkingen van WILLOVGBII; door Jaç. de Vifcher en HVGO VAN DE POLL. te Leiden. 8. c. f. (*Editio altera auctior*).

ERICH PONTOPPIDANS *Verfuch einer natürlichen Hiftorie von Norwegen. Zweyter Theil. Aus dem Dänifchen überfetzt von* IOH. ADOLPH SCHEIBEN. *Koppenhagen.* 8. mai. *m. K.*

IOH. HEINRICH POTT, *zweyte Fortfetzung der chymifchen Unterfuchungen, welche von der* Lithogeognofie, *oder Erkenntniß und Bearbeitung der Steine und Erden in Anwendung derfelben zur Bereitung feuerfefter Gefäße und Tiegel fpecieller handeln; nebft Tabellen über alle drey Theile, Berlin,* 4. *m. K.*

Reliqua proxime.

Conten-

Contenta in hac Parte.

1. Philofophical Transactions Vol. XLVIII. Part. I. p. 385.
2. SCHVLZII Praelectiones in Difpenfatorium regium et electorale boruffo-brandenburgicum. Editio altera p. 404.
3. RAVLIN Obferuations de medecine p. 410.
4. DVNZE Diff. complectens experimenta varia calorem animalem fpectantia p. 425.
5. A BRVNN Diff. fiftens experimenta quaedam circa ligaturas neruorum in viuis animalibus inftituta p. 432.
6. LIGER Traité de la Goutte p. 439.
7. ALBINI Academicarum annotationum Liber primus p. 453.
8. EIVSDEM Tabulae offium humanorum p. 459.
9. KLEINII Tentamen Herpetologiae p. 462.
10. *Hamburgifches Magazin* XIII *und* XIV *Band* p. 468.
11. BROVZET Effai fur l'éducation medicinale des enfans et fur leurs maladies p. 486.
12. Recueil des pièces qui ont concouru pour le prix de l'academie royale de Chirurgie T. I. p. 494.
13. ZINN Obfervationes botanicae et anatomicae p. 521.
14. SCHMIEDEL Diff. qua quaedam de neruo intercoftali notantur p. 527.
15. LOESEKE Obferuationes anatomico-chirurgico-medicae p. 531.
16. COCCHII Graecorum chirurgici libri etc. p. 535.
17. CARTHEVSER Elementa mineralogiae p. 545.
18. Noua phyfico-medica p. 547.
19. Continuatio indicis fcriptorum phyfico-medicorum quae anno 1753 prodierunt p. 554.

